

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta sociálních věd

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Žurnalistika

Bakalářská práce

**Historie nakladatelství Toužimský & Moravec a jeho
působení na trhu
dobrodružné literatury**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci napsal samostatně a jen s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Praze 17. května 2007

Text má 106 265 znaků.

Poděkování

Zde bych chtěl velmi poděkovat především svému konzultantovi Doc. PhDr. **Janu Haladovi**, CSc. za jeho hodnotné rady a připomínky, nakladatelům **Mikuláši** a **Michalu Moravcovi** za trpělivost a dlouhé hodiny vyprávění o historii jejich firmy, knihkupci **Miroslavu Hráchovi** za cenné informace a za jinak nedohledatelné materiály a sochaři **Jiřímu Pošvovi** za jeho pohled sběratele dobrodružné literatury, a hlavně za jeho vyčerpávající rozbor edic nakladatelství Toužimský & Moravec.

SCHVÁLENO

Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd		
Došlo dne:	- 8 -06- 2006	-1-
C. j. 8685	Příloh 1	Skartační heslo.
Přiděleno:	62	

Přihláška bakalářské práce

Jméno studenta: **Filip Fuxa**

Semestr: **IV.**

Mediální zaměření: **Tisk**

Název práce: **Historie nakladatelství Toužimský & Moravec a jeho působení na trhu dobrodružné literatury**

Základní vymezení tématu (základní hypotéza):

Bakalářská práce si bude klást za cíl vymežit postavení nakladatelství Toužimský & Moravec na českém knižním trhu a jeho působení v oblasti vydávání dobrodružné literatury jako jednoho z jejich nejvýznamnějších producentů v ČR a ČSR. Zaměřím se na okolnosti vzniku nakladatelství v 30. letech 20. století, budu sledovat jeho vývoj do roku 1948. V práci chci pak pokračovat ve sledování současného nakladatelství T&M, které po obnovení v r. 1990 navázalo na odkaz původního předúnorového nakladatelství. Práce bude rovněž analyzovat ediční skladbu T&M z formální i obsahové stránky a její postupný vývoj od založení prvorepublikového nakladatelství až po současnost. Vzhledem k hlavní ediční náplni nakladatelství se zaměřím i na současný trh s dobrodružnou literaturou v České republice, a to včetně konkurence T&M, ale i mediálního obsahu v periodikách.

Teze bakalářské práce:

Předchůdci nakladatelství ve 20. letech

Vznik nakladatelství Toužimský & Moravec r. 1933

Vývoj nakladatelství do r. 1948

Vývoj nakladatelství po jeho obnovení v roce 1990

Geneze edičního plánu a charakteristika jednotlivých edic

Grafická úprava a ilustrace titulů

Specifika trhu dobrodružné literatury v České republice a pozice T&M v něm

Seznam základní literatury:

Ediční plány a interní materiály nakladatelství Toužimský & Moravec

Periodika *Nové Knihy* a *Knižní novinky* od r. 1990

Dobový tisk od roku 1933

Halada, J.: *Člověk a kniha*, Praha, Karolinum 1993

Osvaldová, B., Halada, J. a kol.: *Praktická encyklopedie žurnalistiky*, Praha, Libri 2002

Šmejkalová, J.: *Kniha (k teorii a praxi knižní kultury)*, Brno, Host 2000

Zach, A.: *Stopami pražských nakladatelských domů*. Praha, Thyrsus 1996

Jméno konzultanta: **Doc. PhDr. Jan Halada, CSc.**

(svým podpisem potvrdí, že souhlasí se spoluprací na tématu, schvaluje základní teze a ve stanoveném termínu odevzdá posudek na práci)

Datum **8.6.2006**

Podpis studenta

Podpis konzultanta

Obsah:

1. Úvod	9
2. Zakladatelé nakladatelství Toužimský & Moravec	11
2.1 Jaroslav Moravec.....	11
2.2 Jan Toužimský.....	13
3. Práva k vydávání Mayových románů	15
3.1 Josef Richard Vilímek.....	15
3.3 Alois Hynek.....	16
3.4 Vojtěch Šeba	17
3.5 Bilance Mayových románů v Československu	17
4. Toužimský & Moravec	18
4.1 Založení nakladatelství.....	18
4.1.1 Anketa o dobrodružné literatuře.....	18
5. Zlatá éra – léta třicátá	20
5. 1 Vzkvétající nakladatelství	20
5.2 Ilustrace v nakladatelství Toužimský & Moravec.....	22
5.2.1 Přístup k grafickému zpracování.....	22
5.2.2 Kniha v pojetí Toužimského & Moravce.....	23
5.2.3 Ilustrátoři nakladatelství Toužimský & Moravec.....	24
5.2.3.1 Josef Ulrich	24
5.2.3.2 Věnceslav Černý	24
5.2.3.3 Zdeněk Burian	25
5.2.3.4 Jiří Wowk	28
5.3 Nakladatelská reklama	29
5.4 Struktura nakladatelství a prodejna	30
5.5 Logo	31
5.6 Nové edice – dobrodružná literatura	31
5.6.1 Romány Karla Maye	32
5.6.1.1 Malá řada románů Karla Maye.....	32
5.6.1.1.1 Ve stínu pádišáha	32
5.6.1.1.2 Vinnetou	33
5.6.1.1.3 Ostatní důležité tituly z Malé řady	34
5.6.1.1.4 Zbytek Malé řady – svazky 22–45	35
5.6.1.2 Velká řada románů Karla Maye	36
5.6.1.3 Mayovy tituly mimo <i>Malou</i> a <i>Velkou řadu</i>	37
5.6.2 S puškou a lassem	38
5.6.2.1 Malá série	39
Ročník III. – 1934–1935	40
5.6.2.2 Velká série.....	41
5.6.3 Romány Johna Retcliffa	42
5.6.4 Romány Roberta Krafťa	42
5.6.5 Romány Maxe Branda.....	43
5.6.6 Palma na hřbetě	43
5.6.7 Romány Edgara Rice Burroughse	44
5.6.8 Západ a Východ	45
5.6.9 Romány E. S. Vráze	45
5.6.10 Hrdinové vzdušných bitev.....	46
5.6.11 Romány Jacksona Gregoryho.....	47
5.6.12 Romány F. J. Čečetky	47
5.6.13 Romány Jana Matzala Trosky	48

5.6.14 Romány Eduarda Štorcha	48
5.6.15 Obálková vydání	49
7.6.16 Tituly, které vyšly mimo edice.....	50
5.6.17 Romány Zdeňka Matěje Kuděje.....	50
5.6.18 Romány Rudolfa H. Daumanna	51
5.6.19 Polnice	51
5.7 Nejvýznamnější edice mimo dobrodružnou literaturu	51
5.7.1 Romány, které napsal život	51
5.7.2 Zločincový klub.....	52
5.7.3 Vědění v kostce	52
5.7.4 Kořeny	52
5.7.5 Cestopisy a průvodce	53
5.7.6 Divy prasněta.....	53
5.7.7 Povídky a romány pro dívky	53
5.7.8 Svět pohádek a pověstí.....	53
6. Nakladatelství za druhé světové války	54
6.1 Nakladatel a válka	54
6.2 Toužimský & Moravec za války	55
7. Doba poválečná a likvidace	56
7.1 Poválečná situace	56
7.2 Poválečné nakladatelství Toužimský & Moravec	57
8. Obnovené nakladatelství.....	60
8.1 Dědicové.....	60
8.1.1 Michal Moravec	60
8.1.2 Miroslav Hrách.....	60
8.2 Vznik nakladatelství v roce 1990	60
8.2.1 Grafické pojetí knihy obnoveného nakladatelství.....	61
8.3 Produkce nakladatelství.....	62
8.3.1 Kauza Biggles a zlaté dublony	62
8.3.2 Edice a současná produkce.....	62
8.3.2.1 Velká ilustrovaná řada.....	63
8.3.2.2 S puškou a lasem	63
8.3.2.3 Hrdinové vzdušných bitev	63
8.3.2.4 Polnice.....	63
8.3.2.5 Knihy divokého západu.....	64
8.3.2.6 Mimo edice.....	64
8.4 Rozdělení společnosti.....	64
9. Situace na trhu s dobrodružnou literaturou a hodnocení současné pozice nakladatelství Toužimský & Moravec.....	65
10. Závěr.....	67
Resumé	69
Použité prameny a literatura	70
Seznam příloh	72

1. Úvod

Dobrodružná literatura pro děti a mládež má ve světě knih své nezastupitelné místo. Většinou to totiž bývá první druh literatury, s nímž se mladý čtenář ve svém životě setká a který utváří jeho další vztah ke knihám a knižní kultuře vůbec.

Každý dobrý nakladatel si proto uvědomuje nutnost vychovávat si své čtenáře. Péče a starostlivost, kterou vloží do knih pro děti a mládež, se mu potom může vrátit v podobě nového čtenáře, který bude cíleně vyhledávat další a další knihy z jeho nabídky.

K dobrodružné literatuře neodmyslitelně patří příběhy hrdých indiánů a statečných kovbojů z divokého západu, které po generace poutaly pozornost nejen každého malého chlapce, ale i děvčete. Většina lidí má s kovbojkami či indiánkami spjato především jedno jméno. Karel May. Ani já jsem ve svém dětství nebyl výjimkou. Dobrodružství Vinnetoua a Old Shatterhanda patřila k mým nejoblíbenějším.

Většina knih, které jsem tehdy četl, mělo ovšem na svých hřbetech název jediného nakladatelství – Státní nakladatelství dětské knihy (SNDK) či Albatros (tentýž podnik).

Až mnohem později jsem zjistil, že za původními, nejhodnotnějšími vydáními Mayových příběhů, stojí jiná nakladatelství, mezi nimiž vyniká svým precizním přístupem k dobrodružným románům nakladatelství Toužimský & Moravec.

Tento fakt by ovšem k výběru tématu mé bakalářské práce zcela jistě nestačil. Významným faktorem je i velmi zajímavá a pohnutá historie tohoto nakladatelství, které bylo vybudováno prakticky z ničeho, v třicátých letech minulého století zaznamenalo famózní úspěch, poté prošlo krušným obdobím druhé světové války, aby nakonec bylo v roce 1949 komunistickým režimem zcela zničeno. Jeho zakladatelé byli perzekuováni, jejich dílo označeno na brak a skartováno.

Po takřka čtyřiceti letech dokázali potomci Jana Toužimského a Jaroslava Moravce podnik vzkřísit a v současné době se jedná o jedno z mála obnovených nakladatelství, které se ubránilo vzrůstající konkurenci v oblasti nakladatelského podnikání na počátku a v průběhu devadesátých let.

V této práci si kladu za cíl vymezit postavení nakladatelství Toužimský & Moravec na českém knižním trhu a jeho působení v oblasti vydávání dobrodružné literatury v Československu a posléze i v České republice.

Kromě historie jsem se rozhodl věnovat pozornost také produkci nakladatelství, a to zejména edicím s dobrodružnou literaturou, které se pokusím co nejpodrobněji analyzovat. Zaměřím se především na dílo Karla Maye, dále pak na grafickou úpravu včetně ilustrací knih Toužimského & Moravce, které sehrály v úspěchu firmy klíčovou roli.

Pro lepší pochopení pozice nakladatelství na trhu v průběhu třicátých a částečně i čtyřicátých let považuji za vhodné poukázat i na produkci ostatních významných nakladatelství, na něž společnost Toužimský & Moravec navazovala.

Pro své zkoumání jsem zvolil heuristickou metodu. Jelikož o nakladatelství Toužimský & Moravec není příliš mnoho dostupných informací, a pokud nějaké jsou, jedná se pouze o stručné a marginální údaje v dobových periodikách či monografiích zaměřených na jiná témata, pokusím se shromáždit co nejvíce původních informací přímo od dědiců a dalších osob spojených s činností tohoto nakladatelství. Prozkoumám interní materiály, a to zejména ediční plány, nakladatelské knihy a samotnou produkci.

Uvědomuji si ovšem, že obrázek o nakladatelství nebude pravděpodobně kompletní, neboť samotní nakladatelé jsou již po smrti a značná část vydaných knih padla za obět komunistickému režimu. Dochované svazky se staly sběratelskou vzácností v ceně mnoha tisíc korun a je k nim velmi obtížný přístup.

2. Zakladatelé nakladatelství Toužimský & Moravec

2.1 Jaroslav Moravec

Jaroslav Moravec¹ se narodil roku 1900 v Praze v Královských Vinohradech. Zanedlouho se rodina přestěhovala do Záběhlic. Otec Antonín byl litografem ve smíchovské tiskárně. Počátkem století působil krátkou dobu i jako starosta v Záběhlicích, a to za stranu sociálně demokratickou. Maminka Anežka byla ženou v domácnosti.

Po dokončení základní školy se měl Jaroslav Moravec učit na strojního dělníka, ale tato práce ho příliš nebavila, a proto se rozhodl vydat jinou cestou, cestou nakladatele. Přihlásil se do učení k Dr. Františku Bačkovskému, který vedl knihkupectví a antikvariát v Praze, Žitné ulici 55A. Tam strávil od roku 1915 pět let. První tři léta jako učeň a 2 roky jako účetní².

Na počátku roku 1914 se Jaroslav Moravec setkává s Janem Toužimským. Jde si ke knihkupci Ciprovi koupit dobrodružný román a dává se do řeči s mladým učněm Janem, s nímž se brzy spřátelil³.

František Bačkovský měl na Jaroslava Moravce veliký vliv. V době, kdy se u něj učil, zesílil jeho zájem o literaturu a začal se pokoušet o vlastní překlady. S německo-českým slovníkem přeložil životopis Karla Maye a některé jeho novely. Pět jeho sešitů (např. povídka *Hamail*) vycházelo od roku 1919 v edici *Po stopách* v nakladatelství Anna Turinská. Díla vydával anonymně pod pseudonymem *D. Jam*, tímtož pseudonymem, který již v roce 1890 použil Karel May při psaní povídky *Mormonova pomsta*. Pod stejnou zkratkou vyšla u nakladatele Šeby Mayova série *Po dobrodružných stezkách*. Pseudonym *D. Jam* pochází z náhodného D a z iniciál Jaroslava Moravce.

Moravcův zájem o knihy zašel tak daleko, že se je sám pokoušel vydávat. Výsledkem bylo nakladatelství Saturn⁴, které založil v létě 1919. Soustředil se tehdy hlavně na své oblíbené autory⁵. V edici vyšlo na deset útlých žlutých knížeček s modrými obrázky na obálce a logem planety Saturn. Publikovanými autory byli takoví literární velikáni jako A. E. Poe, J. London, R. L. Stevenson, A. J. Dawson, J. Conrad, H. G. Wells, G. K. Chesterton či H. H.

---

¹ Viz příloha 1: Podobizny nakladatelů.

² FORST, Vladimír a kol. *Slovník české literatury 1970-1981*. Praha: Československý spisovatel, 1985. s. 326.

³ PROKOP, Vladimír. *Ilustrátor Zdeněk Burian: Monografie a soupis díla*. Praha: Ostrov, 1995. s. 25.

⁴ Nakladatelství Saturn se nacházelo v Komenského ulici na Vinohradech č. p. 446.

⁵ MORAVEC, Jaroslav. *Pražský případ doktora Maye: banální kapitola z nakladatelských dějin*. Praha: Toužimský & Moravec, 2006. s. 136.

Ewers. Jaroslav Moravec se však touto činností silně zadlužil. Naštěstí se za něj postavila rodina a dluh mu pomohl vyrovnat otec.

Moravec sympatizoval s hnutím inteligence semknuté kolem S. K. Neumanna. Snad právě proto začal přispívat do levicově orientovaných periodik *Kmen* a *Červen*, které působily jako jakési tribuny této skupiny. Stejně tak se jeho stati objevovaly v periodiku Spolku českých knihkupců a nakladatelů *Literární rozhledy*⁶.

Po návratu z vojenské služby na Slovensku se rozhodoval, kam nastoupí do zaměstnání. „Chtěl se uplatnit jako novinářský nebo nakladatelský elév. Rozhodla ale náhoda a přijal ho – jako dvaadvacetiletého – do své nakladatelské redakce Josef Richard Vilímek.“⁷ U něj se velmi rychle etabloval. Zásahu na tom měl především Vilímkův společník Jaroslav Bursík, což byl muž s velkými zkušenostmi, který do Vilímkovy firmy přišel z vlastního nakladatelství Bursík a Kohout⁸.

Moravec začal působit jako propagační a reklamní redaktor v časopise s dlouholetou tradicí *Malý čtenář*⁹. Vilímek mu dal na starost reklamní rubriku *Náš kritik Vám píše*, což byl přehled titulů, které Vilímkovo nakladatelství vydávalo. Jeho články obsahovaly humoristicky pojaté a reklamně laděné charakteristiky knih. Časopis byl určen pro děti a jako nejúspěšnější svého druhu si zachovával přísné standardy¹⁰.

Se svou budoucí manželkou Marií Zelenkovou (*1906) se Jaroslav Moravec potkal v roce 1922. Pracovala pro Vilímka jako písařka. Sňatek uzavřeli po šest let trvajícím známosti. Roku 1930 se jim narodila dcera Zina a o tři roky později syn Mikuláš.

Ve Vilímkově nakladatelství se Moravec dostal do kontaktu s začínajícím ilustrátorem Zdeňkem Burianem. Získal rovněž přístup k rozsáhlému archivu, v němž našel zaměstnavatelovu korespondenci s Karlem Mayem.

Když chtěl podat u Vilímka výpověď, aby mohl založit s Toužimským společnou firmu, nakladatel odmítl Moravce pustit. S jeho odchodem do vlastního nakladatelství souhlasil až poté, co dostal slib, že ve firmě vydrží ještě čtvrt roku a sežene za sebe náhradu¹¹.

Po vzniku nakladatelství Toužimský & Moravec začala tato společnost rychle prosperovat, a tak si Jaroslav Moravec mohl nechat postavit nový dům v Záběhlicích.

⁶ FORST, Vladimír a kol. *Slovník české literatury 1970-1981*. Praha: Československý spisovatel, 1985. s. 326.

⁷ MORAVEC, Jaroslav. *Pražský případ doktora Maje: banální kapitola z nakladatelských dějin*. Praha: Toužimský & Moravec, 2006. s. 136.

⁸ SEZIMA, Karel. *J. R. Vilímek – osobnost a závod*. Praha: Svaz knihkupců a nakladatelů 1937. s. 63.

⁹ *Malý čtenář* vycházel u Vilímka od roku 1891.

¹⁰ DOUBRAVA, Lukáš: *Literatura pro děti a mládež v nakladatelství J. R. Vilímka se zaměřením na dílo Julese Vernea*. Diplomová práce FSV UK. 1995. s. 51.

¹¹ MORAVEC, Jaroslav. *Pražský případ doktora Maje: banální kapitola z nakladatelských dějin*. Praha: Toužimský & Moravec, 2006. s. 141.

Nedaleko od něj bydlel jeho o 4 roky mladší bratr Miroslav, který vedl grafický závod. Díky tomu mohli oba bratři aktivně spolupracovat. Miroslav např. zprostředkovával sazbu titulů či práci se štočky.

Rozkvět podniku zastavila nejdříve druhá světová válka, definitivně pak březen 1949. Po likvidaci nakladatelství komunistické bezpečnostní složky Jaroslava Moravce na podzim 1949 zadrží. Deportují ho do Jáchymova na nucené práce, kde stráví 3 měsíce. Poté byl na intervenci Antonína Zápotockého propuštěn. I když bylo jeho jméno očištěno, k nakladatelské činnosti se již vrátit nemůže. Přesto však svět knih neopouští. Pracuje jako účetní, posléze hlavní účetní pro Národní podnik Kniha, a to až do roku 1965, kdy odchází do důchodu.

Pak se mohl začít naplno věnovat literární činnosti. Podařilo se mu vydat několik svých povídek ve sborníku pro mládež *Lidé, věci, dobrodružství*, který vydávalo v 60. letech Státní nakladatelství dětské knihy. V této ročence se objevily např. *Rudé houně*, *Bílý pán* či *Muž z Martiniku*. V sérii povídek *Čtení z kamení* se věnuje příběhům indiánského policisty¹². Nezůstává však jen u kratších literárních žánrů, ale píše i romány. Jelikož chce mladým čtenářům připomenout Karla Maye, rozvíjí příběhy některých jeho známých postav jako např. Klekí Petry či Sama Hawkinse. Ukazuje je však v trochu odlišném světle než Karel May. S užitím Mayových hrdinů napsal pro mládež knihy *Válka bez skalpů* a *Klekí Petra, bílý otec Apačů*¹³. Oba romány ilustroval Z. Burian.

Z důvodu nových vydání získávají počátkem 70. let Mayova dobrodružství opět vysokou oblibu, a proto se v dalších Moravcových dílech jako *Zrazený tomahavk*, *Útěk z Onondagy*, *Uprchlíci z Clintonu* či *Čtení z kamení* jeho postavy již neobjevily¹⁴. Mimo dobrodružnou řadu stojí *Já batole*, *Přízraky z Čech*¹⁵ a *Nepravý apoštol*.

Jaroslav Moravec umírá v poslední říjnový den roku 1974.

2.2 Jan Toužimský

Jan Toužimský¹⁶ pocházel z chudé rodiny s více dětmi. Narodil se roku 1898 a po absolvování základní povinné školní docházky se šel učit do knihkupectví a nakladatelství Cipro ve Vršovicích. Praxi absolvoval u firmy Alois Srdce ve Spálené ulici č. p. 21¹⁷, kde 19. března 1919 vydal překlad Hauffovy *Žebračky z Pont des Arts*.

¹² FORST, Vladimír a kol. *Slovník české literatury 1970-1981*. Praha: Československý spisovatel, 1985. s. 326.

¹³ Ibid. s. 326.

¹⁴ MORAVEC, Mikuláš. *Životní cesta Jaroslava Moravce s Karlem Mayem*. Poslední aktualizace 3. 3. 2007, (cit. 3. 3. 2007). Dostupné z: <http://www.stramberk.cz/muzeumzb/mzb.php?name=moravec>.

¹⁵ STUDENOVSKÝ, Tomáš. *Slovník českých autorů knih pro chlapce*. Praha: Ostrov, 2000. s. 94.

¹⁶ Viz příloha 1: Podobizny nakladatelů.

¹⁷ ZACH, Aleš. *Stopami pražských nakladatelských domů*. Praha: Thyrusus, 1996. s. 34.

„Poté působil v administraci pražského kabaretu Červená sedma, ale již roku 1919 založil pod svým jménem nakladatelství, jež zpočátku provozoval vedle svého zaměstnání účetního v obchodě s knihami.¹⁸ V rámci působení v Červené sedmě se podílel na vydávání humoristického časopisu *Šibeničky*, který přešel na kabaret z nákladu Františka Borového¹⁹.

Od mládí byl Jan Toužimský velmi ambiciózní a usiloval o to, aby se brzy osamostatnil. To se mu podařilo v roce 1920, kdy obdržel nakladatelskou koncesi pro Prahu XIII. Jeho podnik byl registrovaný jako nakladatelství, knihkupectví a antikvariát se sídlem nejprve v Havlíčkově ulici (dnes Donská)²⁰, kde však dlouho nesetřval a během dvou let po domluvě s Jindřichem Waldesem, „světovým králem knoflíků“, firmu přesunul do jeho domu v Obloukové ulici. Knihkupectví se brzy stalo největším obchodem s knihami ve Vršovicích (v konkurenci pěti dalších knihkupců).

Společnost Jan Toužimský byla až do roku 1934 vedena jako řádný člen Svazu knihkupců a nakladatelů. Vycházela zde rozsáhlá edice *Knihovna světových mistrů*. V ní se objevovala řada známých autorů. Nejprve se Toužimský soustředil na vážnější autory jako byl A. Dumas. Následovalo 5 románů J. Londa, 2 knihy od R. L. Stevensona a 3 detektivky E. Wallace s ilustracemi A. L. Salače. Mezi kmenové autory patřil např. K. Šarlih, jehož knihy vycházely v edici *Jemné erotické čtivo*. Jan Toužimský vydal i Mayovu novelu *Černý kapitán*. Mezi kmenové ilustrátory nakladatelství patřil K. Štapfer (vyzdobil např. knihu *Na úsvitě nové doby*).²¹

Po likvidaci prodejny a nakladatelství v roce 1949 směl Jan Toužimský prodávat knihy v Jindřišské ulici, kvůli protistátním řečem ale o práci přišel, a navíc byl v roce 1952 vystěhován ze svého pražského bytu. Měl se přemístit do polorozpadlého domu v obci Kučeří u Milevska. Toužimský však odmítl a nastěhoval se do své letní chaty v Olešku, jež se nachází 25 km od Prahy. Zde s rodinou, manželkou a z počátku i s oběma dcerami (Hanou a Marií) žil až do roku 1980. Pracoval v Praze, kam musel denně dojíždět. Nejdříve působil jako archivář a posléze jako finanční referent národního podniku Restaurace a jídelny (R a J). Poté pracoval jako účetní v restauraci Riviéra v Dejvicích, a to až do roku 1973, kdy nastoupil do důchodu.

Umírá v Olešku 13. prosince 1980.

¹⁸ MORAVEC, Jaroslav. *Pražský případ doktora Maje: banální kapitola z nakladatelských dějin*. Praha: Toužimský & Moravec, 2006. s. 140.

¹⁹ JEŽEK, Jiří. *Z našich nakladatelství: Nakladatelství Toužimský a Moravec*. Čtete – Zprávy o nových knihách. 14. října 1942, roč. 22, č. 14. s. 7.

²⁰ KVÍTEK, Martin: *Představujeme nové nakladatelské podniky*: Toužimský & Mravec. Čtenář – měsíčník pro práci s knihou. 1991, roč. 43, č. 4, s. 14.

²¹ SEZIMA, Karel. *J. R. Vilímek – osobnost a závod*. Praha: Svaz knihkupců a nakladatelů 1937. s. 77.

3. Práva k vydávání Mayových románů

Dílo Karla Maye tvoří základní stavební kámen edičních skladeb předúnorového nakladatelství Toužimský & Moravec. Romány Karla Maye nakladatelství Toužimský & Moravec se považují za nejhodnotnější vydání tohoto německého autora v Československu.

Cesta nakladatelství Toužimský & Moravec dílu Karla Maye byla značně klikatá. Maye do roku 1929, kdy práva koupil pro nový podnik Jan Toužimský, vydávala řada nakladatelství. Mimo malých vydání od nakladatelů jako byly např. podniky A. Turinská, Tiskárna benediktinů rajhradských v Brně či J. Rubinstein ve Vídni se o vydávání Maye v českých zemích zasloužil hlavně J. R. Vilímek, A. Hynek a V. Šeba.

3.1 Josef Richard Vilímek

Firma Vilímek patřila na přelomu 19. a 20. století k největším nakladatelstvím v Praze a po roce 1918 i v celém Československu. Založil ji roku 1858 v Nových alejích (dnešní Národní třída) v Praze Josef Richard Vilímek (1853–1911), ale k největšímu rozkvětu podnik přivedl až jeho syn, Josef Richard Vilímek mladší (1860–1938), který nakladatelství včetně tiskárny přejímá po otci v roce 1881²². V 70. a 80. letech 19. století si firma zřídila tiskárnu ve Spálené ulici a koupila dva domy v Opatovické²³.

Vilímek se v sídle své společnosti sešel v roce 1898 s Karlem Mayem (1842–1912), aby spolu prodiskutovali náležitosti ohledně vydávání Mayových románů v Čechách. Nedohodli se však na výši honoráře. Jelikož nový tiskový zákon, který v Rakousku-Uhersku platil od roku 1885, považoval autorova práva za propadlá, začal Vilímek vydávat Mayovy romány neautorizované²⁴. Hned v roce 1898 se objevila v nové knihnici *Dobrodružné cesty* Mayova orientální série *Po stopě zlého činu*²⁵.

May neotálel a přijel osobně do Čech. V německém deníku *Bohemia* vydávaném v Praze nechal otisknout článek, v němž na nakladatele ostře zaútočil.²⁶ Vilímek z obav o dobré jméno firmy, uzavřel s autorem 18. října 1898 dohodu a ustoupil mu. May mu za to přislíbil, že Vilímek bude jeho jediný autorizovaný nakladatel v Čechách²⁷.

²² DOUBRAVA, Lukáš. *Literatura pro děti a mládež v nakladatelství J. R. Vilímka se zaměřením na dílo Julese Vernea*. Diplomová práce FSV UK. 1995. s. 8.

²³ ZACH, Aleš. *Stopami pražských nakladatelských domů*. Praha: Thyrusus, 1996. s. 29.

²⁴ *Ibid.* s. 18.

²⁵ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Karel May. Dílo vydané v češtině a slovenštině v letech 1888-1948* (nevydaná příručka pro sběratele). s. 28.

²⁶ Vilímek např. přejmenoval původního hrdinu Němce Kara Ben Nemsiho na Francouze Ben Hana.

²⁷ MORAVEC, Jaroslav. *Pražský případ doktora Maye: banální kapitola z nakladatelských dějin*. Praha: Toužimský & Moravec, 2006. s. 46.

Na podzim 1900 pro Vilímka přeložil Oskar Flögl román *Vinnetou*. Nakladatelství se v tu dobu zotavovalo po těžkém požáru ze dne 13. prosince 1899, kdy shořela tiskárna²⁸. May byl na cestách po Orientu, a když se vrátil, čekalo jej nepříjemné překvapení. Po smrti jeho prvního nakladatele Münchmeyera, pro nějž psal v 80. letech anonymně kolportážní romány, přebírá jeho práva Adalbert Fischer a autorovo jméno zveřejňuje. To Maye velmi očernilo²⁹.

Když se tedy objevuje roku 1903 Vilímkovi závažná konkurence v podobě Aloise Hynka, který Mayovy spisy vydává neautorizovaně, žádá Vilímek po Mayovi, aby zakročil. Autor je ale příliš vyčerpaný soudními spory a odmítá zasáhnout³⁰.

Jelikož Vilímek prodával sešity s Mayovými romány za stejnou cenu třiceti haléřů jako Hynek, měl zisk nižší o autorský honorář. Roku 1905 se tedy rozhodne přestat platit Mayovi a začne vydávat kromě sešitů ilustrovaných i lidové – bez ilustrací, které zlevní na 20 haléřů³¹. Za to ho May zažaluje a Vilímek soud prohrává.

I přes to ale vydrží Vilímek vydávat Mayovy romány až do roku 1922, kdy z důvodu antipatií čtenářů k německým autorům prodává práva nakladateli Vojtěchu Šebovi, a to včetně rytin, matric a ilustrací³².

3.3 Alois Hynek

Stejnomenou společnost založil v roce 1870 v Celetné ulici č. p. 11 Alois Hynek³³.

Soustředil se na cestopisy, ilustrované časopisy a nenáročnou beletrii. K podniku přibylo brzy komisionářství, antikvariát, knihařství, prodej uměleckých předmětů a hudebnin, velkoobchod papíru a malířské potřeby.

První jeho vydaný Mayův titul byl roku 1902 kolportážní román *Ztracený syn*. Za rok následovalo vydání cyklu *Třemi díly světa*.

Poté co May Vilímka zažaloval, podařilo se Hynkovi vydat ještě Mayových 10 titulů. Nakladatelství se vedle oprávněného *Toužimského & Moravce* udrželo na trhu s Mayovými romány až do roku 1935. U Hynkových vydáních se velice cení vazby Věnceslava Černého³⁴.

²⁸ ZACH, Aleš. *Stopami pražských nakladatelských domů*. Praha: Thyrusus, 1996. s.30.

²⁹ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Karel May. Dílo vydané v češtině a slovenštině v letech 1888-1948*. s. 3.

³⁰ MORAVEC, Jaroslav. *Pražský případ doktora Maye: banální kapitola z nakladatelských dějin*. Praha: Toužimský & Moravec, 2006. s. 88.

³¹ Ibid. s. 99.

³² PROKOP, Vladimír. *Ilustrátor Zdeněk Burian: Monografie a soupis díla*. Praha: Ostrov, 1995. s. 23

³³ ZACH, Aleš. *Stopami pražských nakladatelských domů*. Praha: Thyrusus, 1996. s. 62.

³⁴ STEHLÍKOVÁ, Blanka. *Cesty české ilustrace v knize pro děti a mládež*. Praha: Albatros 1984. s. 16.

3.4 Vojtěch Šeba

Strašnický nakladatel Vojtěch Šeba (1892–1961) založil svůj podnik roku 1920, ve stejnou dobu začal vydávat i první Mayovy spisy, a to neautorizovaný cyklus povídek

Po dobrodružných stezkách. Roku 1922 od J. R. Vilímka koupil na Maje práva včetně veškerého technického vybavení. Nenaložil s nimi však dobře. Čtenáři v Československu nebyli Mayovi po první světové válce nakloněni, navíc nakladatel nazval edici *Posmrtné vydání spisů Karla Maje*, což z hlediska marketingu nebyl vůbec dobrý tah.

První knihy, které zde začaly v roce 1923 vycházet, ukazovaly Maje jako autora zatíženého depresemi a přílišnou symbolikou (*Vinnetouova zpověď*) či jinotaji (*Ardistánem do Džinistánu*). Neúspěchu napomohly i málo výrazné obálky a tisk na nekvalitní dřevitý papír. Čtenáři neprojevíli zájem ani o premiérové vydání autorovy autobiografie *Zpověď*³⁵.

Šeba začal hledat cestu, jak se Maje zbavit. Navíc objevil Spejbla a Hurvínka, na něž se chtěl nyní zaměřit. Uvítal tedy nabídku Jana Toužimského a práva mu v roce 1929 prodal.

3.5 Bilance Mayových románů v Československu

V českých zemích a posléze v Československu se v letech 1890 až 1955 prodalo 1 204 000 výtisků Mayových románů.

V letech 1898–1913 bylo díky J. R. Vilímkovi a Aloisi Hynkovi přeloženo téměř kompletní Mayovo dílo. Celkový náklad dosáhl v tuto dobu přibližně 385 000 svazků.

Období mezi léty 1914–1929 přineslo značný útlum v zájmu o dílo Karla Maje. Vydalo se jen 81 000 knih³⁶. Neúspěch ovlivnil přístup V. Šeby, ale i první světová válka.

V době 1929–1939 došlo k grandióznímu návratu Karla Maje. Především díky nakladatelství Toužimský & Moravec bylo vydáno téměř 650 000 knih.

Po druhé světové válce se opět čtenáři k Mayovi otočili zády a roku 1948 zmizely jeho romány z československého knižního trhu zcela. V roce 1950 ministerstvo informací a osvěty rozhodlo o sešrotování Mayových děl coby braku. Situace se pro Mayovy romány příznivě změnila až roku 1957, kdy je začalo vydávat *Státní nakladatelství dětské knihy*³⁷.

³⁵ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Karel May. Dílo vydané v češtině a slovenštině v letech 1888-1948*. s. 53.

³⁶ MORAVEC, Jaroslav. *Pražský případ doktora Maje: banální kapitola z nakladatelských dějin*. Praha: Toužimský & Moravec, 2006. s. 126.

³⁷ Ibid. s. 127.

4. Toužimský & Moravec

4.1 Založení nakladatelství

„Základ a poslání nakladatele jest a musí být idea.“³⁸

Václav Poláček

Když se na jaře 1929 sešli Jan Toužimský a Jaroslav Moravec, zmínil Jan Toužimský při debatě, že nakladatel Vojtěch Šeba chce prodat práva na vydávání knih Karla Maye, protože s ním nemá úspěch. Jaroslav Moravec věděl, že Šeba nedokázal Mayovy romány dobře nabídnout čtenáři a pochopil, že se jedná o velikou šanci. Na místě Toužimského přemluvil, aby spolu založili společný podnik. Moravec ale nedisponoval dostatečným kapitálem – neměl ani polovinu potřebného obnosu, a tak se s Toužimským domluvil na postupném dorovnání podílu. V podniku, který se až do roku 1934 jmenoval stále Jan Toužimský, mohl působit pouze jako tichý společník, neboť byl stále smluvně vázán s Vilímkem³⁹.

Jan Toužimský odkoupil práva na vydávání Mayových knih již v roce 1929.

S Jaroslavem Moravcem stanovili, že nebudou vydávat Mayovy romány, které autor psal v mládí anonymně pro nakladatelství Münchmayer. Knihy jako např. *Lesní Růženka* či *Hulánova láska* napomohly k tomu, že byl autor v stáří očeřňován a ztratil důvěru mnoha čtenářů⁴⁰.

4.1.1 Anketa o dobrodružné literatuře

Protiněmecké nálady, které se objevily po vzniku samostatné Československé republiky již sice vyprchávaly, ale v popředí literární sekce Masarykova lidovému ústavu stáli lidé, kteří myšlenky dobrodružných románů příliš nakloněni nebyli. Jejich revue *Úhor* dokonce před Mayem varovala⁴¹.

Z důvodu plánovaného zaměření vznikajícího nakladatelství však chtěli začínající nakladatelé podnítit zájem veřejnosti o dílo Karla Maye.

U Vilímka získal Jaroslav Moravec povědomí o příznivcích dobrodružné literatury. S Janem Toužimským se rozhodli vytvořit anketu, která měla odborné kruhy přimět k diskusi a připravit prostředí pro nové vydání Karla Maye v Československu. „Anketa měla shromáždit kladné posudky významných kulturních pracovníků o výchovném Mayově vlivu.

³⁸ POLÁČEK, Václav. *Nakladatel píše synovi*. Praha: Svaz knihkupců a nakladatelů, 1941. s. 17.

³⁹ PROKOP, Vladimír. *Ilustrátor Zdeněk Burian: Monografie a soupis díla*. Praha: Ostrov, 1995. s. 23.

⁴⁰ MORAVEC, Jaroslav. *Pražský případ doktora Maye: banální kapitola z nakladatelských dějin*. Praha: Toužimský & Moravec, 2006. s. 143.

⁴¹ *Ibid.*, s. 143.

Uspořádání se ujal František Schröpner, jeden z žurnalistů, kteří se soustředili kolem průbojného levicového časopisu *Tvorba*.⁴²

Nakladatelství muselo ale s anketou vyrukovat ještě před jejím dokončením. Masarykův lidovýchovný ústav svolal na podzim roku 1929 sjezd literární sekce, a tak bylo nutné vymyslet postup, jak přimět odbornou veřejnost k diskusi o dobrodružné literatuře.

Nakonec to byl Schröpner, kdo přišel na plán, jak dostat potřebné materiály k plénu. Před zasedáním tajně s Toužimským umístil kopie publikací na jednací stoly. Tyto narychlo vytisknuté brožury nazvané *Zvláštní otisky z knihy o Karlu Mayovi* obsahovaly jen nejpodnětnější příspěvky z dosud neúplné ankety. Sjezd měl určit, na co se bude v oblasti literatury v budoucnu klást pozornost, a proto nebylo možné otálet⁴³.

Když se o tom vedení sjezdu dozvědělo, nebylo již cesty zpět. Obsah výtisků způsobil mezi ostatními členy nemalý rozruch. Anketa tak odstartovala vášnivou debatu o dobrodružné literatuře jako celku. To, že se původní program podařilo obejít znamenalo pro budoucí vydávání mayovek vítězství. Dokonce i *Úhor* reagoval na celou záležitost objektivně, což v budoucnu znamenalo obrat ze strany literární kritiky, jež začala Mayovo dílo hodnotit kladně.

V knihkupectvích se anketa objevila roku 1932 spolu s Schröpnerovým překladem Mayovy autobiografie *Vyznání*⁴⁴.

---

⁴² MORAVEC, Jaroslav. *Pražský případ doktora Maye: banální kapitola z nakladatelských dějin*. Praha: Toužimský & Moravec, 2006. s. 144.

⁴³ PROKOP, Vladimír. *Ilustrátor Zdeněk Burian: Monografie a soupis díla*. Praha: Ostrov, 1995. s. 24.

⁴⁴ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Karel May. Dílo vydané v češtině a slovenštině v letech 1888-1948*. s. 53.

5. Zlatá éra – léta třicátá

5.1 Vzkvétající nakladatelství

„V každém nakladatelství stejně jako v redakci kterýchkoliv novin nesmírně záleží na jedné nebo několika osobnostech, na jejich vyhraněnosti, charakteru, píli a fantazii. Jsou jedinou zárukou úspěchu. Nenajdou-li se, pak i největší námaha, svaté nadšení a důkladné finanční zdroje přinesou v nejlepším případě pouhou průměrnost⁴⁵.“

Julius Firt

V zakladatelích vršovického nakladatelství se sešli lidé, kteří se výborně doplňovali. Vznikla ideální nakladatelská dvojice. Toužimský byl vynikající obchodník, byl rázný a autoritativní nadřízený, Moravcovi zase nechybělo zapálení a umělecký duch.

Toužimský uměl zboží nabídnout a prodat, Moravec měl výborný instinkt na kvalitní autory, které si velmi rychle získával na svou stranu. Po mayovkách měli šťastnou ruku i v Československu na méně známé romány. Rychle tak získali práva na knihy o hrdinech jako byl kapitán Bigglesworth či tajemný Nobody.

Firma splňovala všechny předpoklady pro existenci kvalitního a prosperujícího nakladatelství⁴⁶. Již od počátku bylo jasně stanovené její hlavní zaměření, a to dobrodružná literatura pro mládež. Rovněž díky zkušenostem obou zakladatelů mělo nakladatelství přehled o konkurenci. Rychle si vytvořilo přehledný systém edic a brzy získalo image prestižního podniku. Zákazník si kupoval knihy s logem delfína, dobrodružství od Toužimského a Moravce. Oba pánové výborně vystihli poptávku čtenářů a doplnili mezery na trhu s literaturou (to především šťastnou volbou autorů).

Nezačínali však snadno. Jako sklad jim sloužila předsíň malého předměstského bytu. „Takový nakladatel byl sám sobě šéfem, účetním a sluhou v jedné osobě. Při jednání s ctihodnými překladateli či autory se nakladatel raději představil jako poslíček,“ vzpomínal Jaroslav Moravec⁴⁷.

Knihkupectví sídlilo až do 1. ledna 1934 v Havlíčkově ulici ve Vršovcích pod jménem Jan Toužimský. Poté však společnost zaniká, majetek a členství ve Svazu knihkupců a nakladatelů je přeneseno na firmu Toužimský & Moravec. Prodejna knih se přesouvá do domu nedaleko chrámu sv. Václava na třídě Palackého⁴⁸, na roh náměstí Svatopluka Čecha. Od té doby se z výloh, které hrály barvami, na návštěvníky odevšad smáli indiáni.

⁴⁵ FIRT, Julius. *Knihy a osudy*. Brno: Atlantis 1991. s. 22.

⁴⁶ HALADA, Jan. *Člověk a kniha*. Praha: Karolinum, 1993. s. 55.

⁴⁷ JEŽEK, Jiří. *Z našich nakladatelství: Nakladatelství Toužimský a Moravec*. Čtete – Zprávy o nových knihách. 14. října 1942, roč. 22, č. 14. s. 7.

⁴⁸ Ibid. s. 7.

Nové nakladatelství mělo statut veřejné obchodní společnosti a sídlilo na adrese Praha XIII – Vršovice, č. p. 683, Oblouková 13. Bylo velmi dobře technicky vybaveno. Zákazníkům byla např. vždy k dispozici i telefonická linka 576-30⁴⁹. Budova nakladatelství patřila z poloviny manželům Toužimským a z poloviny Moravcovým.

„Kapitál firmy tvořily jednak hotové výrobky, jednak knihy v plochých arších, bylo totiž zvykem vyhotovit jen takový náklad, který knihkupci objednali. Ostatní zůstávalo ve volných arších na skladě. Knihy se vydávaly jak brožované, tak vázané, často ale i jen samotné desky⁵⁰.“

Přestože k nakladatelství patřilo i knihkupectví, tak se v něm ani v dobách největší slávy příliš mnoho zákazníků neukazovalo. Někdy jen 10–15 denně. Z toho vyplývá, že existovala jiná spojnice podnik – čtenář než jen forma osobního nákupu v obchodě. V období 20–30. let 20. století bylo velmi oblíbeným způsobem dodávání knižních publikací formou zásilek. Nejčastěji se jednalo o sešity, tzv. na splátky.

Čtenář měl jistotu, že obdrží 1x týdně sešit. Pro nakladatele to bylo výhodné. Sice cena za kus se pohybovala pouze kolem koruny a půl, ale oproti brožovanému či svázanému titulu ve finále přišla kniha draž – kontinuální dodávání sešitů mělo výhodu, že v čtenářích ustavičně udržovalo zájem a napětí. Navíc nízká cena sešitů je činila přístupným i dětem a jejich týdennímu rozpočtu. Pokud chtěli mít pak čtenáři román pohromadě, koupili si za 10 korun vazbu.

Nakladatelství *Toužimský & Moravec* se však nezaměřovalo pouze na literaturu. Svým zbožím zásobovali i papírnickví. I jejich prodejna působila, jak bylo za první republiky často zvykem, jako obchod s papírnickým zbožím či školními potřebami. V nabízeném sortimentu se objevovaly např. pohledy a dopisní soupravy s dobrodružnými motivy, ale nejen s nimi. To vše působilo mimo jiné jako velmi dobrá reklama.

V letech 1934 až 1938 vydala vršovická firma 148 původních titulů. Za rok 1934 to bylo 21 knih, 26 knih za rok 1935, 18 knih za rok 1936, 27 knih za rok 1937 a 56 knih za rok 1938. Průměrně zvládala společnost v malém kolektivu vydat 2–3 tituly za měsíc. Velikost nákladu se pohybovala v rozmezí 2000 až 7000 výtisků, což byla v té době čísla velmi vysoká⁵¹.

⁴⁹ Viz příloha 2: Přání k Vánocům z roku 1933.

⁵⁰ KVÍTEK, Martin: *Představujeme nové nakladatelské podniky: Toužimský & Mravec*. Čtenář – měsíčník pro práci s knihou. 1991, roč. 43, č. 4, s. 14.

⁵¹ Interní materiály nakladatelství z let 1934 až 1938.

5.2 Ilustrace v nakladatelství Toužimský & Moravec

5.2.1 Přístup k grafickému zpracování

Nově vzniklé nakladatelství rychle pochopilo, že chce-li se orientovat na mládež, musí čtenářům vedle kvalitních literárních děl předložit i prvotřídní obrazový doprovod. „Ilustrace totiž v knize není chápána jako pouhý doplněk textu, ale jako plnohodnotná nositelka informace. Dobrá ilustrace může být dokonce přesvědčivější a působivější než jen slovní popis⁵².“

Většina prvních svazků (edice *Malá řada románů Karla Maye*) nakladatelství Toužimský & Moravec byla kromě obálek zdobena právě ilustracemi J. Ulricha či V. Černého, které pocházely z Vilímkova vydání.

Při svém působení v nakladatelství Vilímek navázal Jaroslav Moravec⁵³ velmi dobré vztahy s ilustrátorem Z. Burianem, který po vzniku Toužimského & Moravce začal jejich vzájemnou spolupráci pravidelnou ilustrací obálek knih. Podle Mikuláše Moravce právě Burianovy ilustrace přispěly ze značné části k budoucímu úspěchu firmy.

Nakladatelé se snažili poskytnout ilustracím na svou dobu prvotřídní technické zázemí. Samostatné barevné obrázky tiskli na kvalitní hlazený papír, aby při jejich převodu z originálu do knižní podoby došlo co k možná nejmenším ztrátám. V době, kdy společnost existovala pod názvem Jan Toužimský, využívala k výrobě knih služeb tiskárny Jiří Hanzel a spol. a Grafických závodů Antonína Nováka v Kutné Hoře. Firma Toužimský & Moravec zadávala tisk v Kutné Hoře jen společnosti Antonína Nováka a dále pak v Praze Československé akciové tiskárně⁵⁴.

K tisku kvašových ilustrací využívali metody hlubotisku. Ta spočívala v tom, že jsou tisknoucí místa prohloubena a netisknoucí místa jsou nahoře⁵⁵. Za cenu velmi nákladné a časově náročně zhotovitelné tiskové formy obdrželi ve výsledku kvalitní ilustrace. A právě kvalitu oceňovali nejen čtenáři, ale i samotní ilustrátoři. Z. Burian prohlásil o svém působení ve firmách Vilímek a Toužimský & Moravec: „(...) svých ilustrací Kiplinga, Vernea, Rex Beache a Zane Greye si cením nejvíce. To ale souvisí i se skvělou úrovní tehdejšího hlubotisku. Trpím, když vidím svou práci pokaženou polygrafickým zpracováním (...)“⁵⁶.

⁵² OSVALDOVÁ, Barbora. HALADA, Jan a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri 2006. s. 80.

⁵³ Viz 2.1 Jaroslav Moravec.

⁵⁴ KVÍTEK, Martin: *Představujeme nové nakladatelské podniky: Toužimský & Moravec*. Čtenář – měsíčník pro práci s knihou. 1991, roč. 43, č. 4, s. 14.

⁵⁵ OSVALDOVÁ, Barbora. HALADA, Jan a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri 2006. s. 186.

⁵⁶ NEFF, Ondřej: *Pondělní rozhovor se Zdeňkem Burianem*. Zlatý máj, 1980, č. 2, s. 96–99.

5.2.2 Kniha v pojetí Toužimského & Moravce

Nakladatelství Toužimský & Moravec lákalo své čtenáře především na krásné obálky. Jelikož se titul vydával většinou třemi způsoby (formou sešitů, broží či vázaně), lišila se i grafická úprava, a to dle konkrétní edice. Obecně ale platilo, že obálka sešitů byla povětšinou jednobarevná. U broží a vázaných knih závisel vzhled na umělci⁵⁷. Obálka obsahovala název díla a jméno autora. V mnoha případech i název edice či řady. Logo firmy, delfín, se na obálce většinou nenacházelo, spíše ho mohl čtenář najít uvnitř svazku, takže na nakladatelství upozorňoval jen nápis *Toužimský a Moravec*⁵⁸.

Vazba a motivy na ní knihu zařazovaly a spojovaly s edicí do níž náležela (různé symboly palem, indiánů, druhy písma, barev a zdali byla hladká či tlačená)⁵⁹.

Tiráž, alespoň v té podobě, jak je známa dnes, dlouho chyběla nebo se objevovala v redukované formě, a to jen u některých titulů. Obširnější informace o knize se tiskly až v době válečné a poválečné. Tehdy tiráži patřila celá jedna strana, a to na začátku nebo na konci knihy. Údaje byly řazeny do sloupce. Uváděl se zde název díla, autor či ten, kdo titul, šlo-li např. o básnickou sbírku⁶⁰, uspořádal. Dále následoval autor předmluvy (pokud dílo předmluvu obsahovalo), autor obálky, ilustrací či fotografií, rok a měsíc vydání, nakladatelství (Toužimský a Moravec v Praze XIII), edice a o kolikátý svazek v ní se jednalo, vedoucí edice, druh písma a tiskárna. Avšak celkové pořadové číslo titulu a údaj, o kolikáté vydání šlo, chyběl až do roku 1945. Rovněž se neuváděl počet stran či pro jakou věkovou skupinu je titul určen. Tiráž nebyla psána v heslech, jak je tomu dnes, ale ve větých konstrukcích, takže působila jako celistvý text.

Všechny tituly, obzvláště ty dobrodružné, byly protkány kvalitními ilustracemi, které nakladatelství dodávala řada významných umělců. Ve vlastnictví Toužimského & Moravce bylo při zabavování a katalogizaci majetku 14. 6. 1949 dohromady přes 7000 originálů ilustrací od Baudyše, Bohuslava, Biroa, Cihelky, Čejky, Gutha, Haly, Hajského, Hořánka, Heartfielda, Hováka, Hustky, Hrstky, Jirouška, Junka, Kotyšana, Kašpara, Konečného, Konůpka, Kotrby, Krstky, Klimeše, Koláře, Krátkého, Kittnera, Laichtera, Mrkvičky, Nováka, Olivy, Pukla, Petershama, Peského Petráka, Strnadla, Steinera, Schwarze, Stejskala, Salače, Šimůnka, Švába, Štáfle, Špalka, Štíky, Švábové, Štolbovské, Schneidera, Trnky,

⁵⁷ Viz konkrétní edice.

⁵⁸ Ale ani to nebylo pravidlem. Např. u titulu *Biggles u velbloudích stíhaček* chybí na obálce cokoli kromě názvu knihy.

⁵⁹ Viz konkrétní edice.

⁶⁰ Viz příloha 3: Tiráž básnické sbírky *Ta krásná země*.

Vojny, Vosátka, ale především Zdeňka Buriana, Josefa Ulricha, Jiřího Wowka a Věnceslava Černého⁶¹.

5.2.3 Ilustrátoři nakladatelství Toužimský & Moravec

5.2.3.1 Josef Ulrich

Ilustrátor se narodil v Roudnici nad Labem 28. února 1857. V tomto severočeském městečku strávil prakticky celý život, i když kvůli práci přebýval často v Praze.

Pracoval pro mnohá periodika jako byly např. *Pražský ilustrovaný kurýr* či *Humoristické listy*. Z nakladatelství nejvíce ilustroval pro Vilímka, kde graficky vyzdobil téměř všechny Mayovy romány. Tyto ilustrace bez výjimky posléze převzalo nakladatelství Vojtěch Šeba a počátkem 30. let i Toužimský & Moravec. Ve Vilímkově nakladatelství se velkou měrou podílel i na ilustrování jeho známé *Humoristické knihovny*⁶².

Ale Josef Ulrich pracoval kromě Vilímka i pro jiná nakladatelství – Alois Hynek či Jan Toužimský, pro něhož výtvarně zpracoval např. titul *Na úsvitě nové doby*. Kromě toho ilustroval i *Humoresky* od J. Haška či Těsnohlídkův *Poseidon*⁶³.

Rád štetcem ztvárňoval život pražských tuláků a žebráků či krajinu. Zemřel 1930 v Roudnici nad Labem. Nakladatelství Toužimský & Moravec vlastnilo práva na 780 jeho ilustrací⁶⁴.

5.2.3.2 Věnceslav Černý

Ilustrátor Věnceslav Černý (1865–1936) pocházel z Starých Benátek z rodiny sládka. Často se stěhoval. Když se rodina přesunula do Prahy, vystudoval gymnázium, poté výtvarnou akademii jak v Praze, tak i ve Vídni. Posléze se přestěhoval do Boleslavi, kde 3 roky před začátkem 2. světové války zemřel⁶⁵.

V Čechách proslul hlavně výtvarným doprovodem historických publikací, a to především Jiráskových *Starých pověstí českých*⁶⁶.

Ilustroval pro periodika *Světazor* či *Zlatá Praha* a podílel se na založení uměleckého spolku Mánes⁶⁷.

Pracoval hlavně pro nakladatelství Vilímek, a nebyla málem publikace pro mládež, aby se v ní neobjevily jeho obrázky⁶⁸. Kromě Vilímka pracoval pro nakladatelství Alois

⁶¹ Soupis výtvarných originálů, obálek a ilustrací (protokol při zabavení knih v roce 1949). s. 8

⁶² SEZIMA, Karel. *J. R. Vilímek – osobnost a závod*. Praha: Svaz knihkupců a nakladatelů 1937. s. 41.

⁶³ TOMAN, Prokop. *Nový slovník československých výtvarných umělců II*. Praha: Rudolf Ryšavý 1936. s. 708.

⁶⁴ Soupis výtvarných originálů, obálek a ilustrací. s. 12.

⁶⁵ TOMAN, Prokop. *Nový slovník československých výtvarných umělců I*. Praha: Rudolf Ryšavý 1936. s. 148.

⁶⁶ STEHLÍKOVÁ, Blanka. *Cesty české ilustrace v knize pro děti a mládež*. Praha: Albatros 1984. s. 16.

⁶⁷ TOMAN, Prokop. *Nový slovník československých výtvarných umělců I*. Praha: Rudolf Ryšavý 1936. s. 148.

Hynek, ale i pro Toužimského & Moravce, kteří vlastnili téměř jeho 240 ilustrací⁶⁹. Významné jsou např. kresby v *Malé řadě románů Karla Maye*.

5.2.3.3 Zdeněk Burian

Zdeněk Burian je bezpochyby nejvýznamnější ilustrátor, který kdy pracoval pro nakladatelství Toužimský & Moravec. Narodil se 11. února 1905 v Kopřivnici na Moravě ve stavitelské rodině. Již v mládí projevil značný umělecký talent, a proto ho rodiče přihlásili do studia na Akademii výtvarných umění v Praze, kam nastoupil v květnu 1919. Přijali ho rovnou do druhého ročníku studia⁷⁰. Jeho profesory byli Max Švabinský, Jakub Obrovský a Vlaho Bukovac. Kvůli tíživé finanční situaci však nebyl schopen školu dokončit.

V roce 1921, tedy ve svých 16 letech, ilustroval svoji první knihu – *Dobrodružství Davida Balfoura* od R. L. Stevensona. „Veliký vliv na něj měla spolupráce s geografem Stanislavem Nikolajem, pro něhož začal ilustrovat nově založený geografický časopis *Širým světem*, který vydávala Česká grafická unie⁷¹.“ Do své tvorby tak začlenil druhé hlavní téma – popularizaci vědy⁷².

Z tíživé finanční situace mu pomohla až nabídka J. R. Vilímka, jehož oslovily Burianovy ilustrace a který chtěl, aby ilustroval obálku ke knize R. Kiplinga *Náhrdelník maharadžů*⁷³.

Burian pak uzavírá s Vilímkem pracovní smlouvu s pevným platem a přesně stanovenou pracovní dobou. Zde bylo ošetřeno i to, že se Burian vzdává nároků na další finanční nároky spojené s opětovným vydáváním knih s jeho ilustracemi⁷⁴. Smlouva rovněž značně redukovala Burianovy možnosti pracovat pro jiné nakladatele⁷⁵.

Od roku 1927 ilustruje Burian pro Vilímka periodikum *Humoristické listy*, spolupracuje na *Humoristickém kalendáři* a o rok později začíná ilustrovat *Dobrodružný svět*. Od jara 1929 je jeho jméno spojováno i s dětským časopisem *Malý čtenář*⁷⁶. První knihou, kterou pro Vilímka ilustroval byla šestisvazková trilogie *Orlové velké armády* od F. J. Čečetky.

---

⁶⁸ SEZIMA, Karel. *J. R. Vilímek – osobnost a závod*. Praha: Svaz knihkupců a nakladatelů 1937. s. 78.

⁶⁹ Soupis výtvarných originálů, obálek a ilustrací. s. 2.

⁷⁰ HOCHMANOVÁ-BURIANOVÁ, Eva. *Zdeněk Burian/ pravěk a dobrodružství*. Praha: Magnet-Press, 1991. s. 2.

⁷¹ DOUBRAVA, Lukáš: *Literatura pro děti a mládež v nakladatelství J. R. Vilímka se zaměřením na dílo Julese Vernea*. Diplomová práce FSV UK. 1995. s. 55.

⁷² WALICA, Rostislav: *Zdeněk Burian*. Reflex. 10.2.2005, roč 16, č. 6, str. 66.

⁷³ PROKOP, Vladimír. *Ilustrátor Zdeněk Burian: Monografie a soupis díla*. Praha: Ostrov, 1995. s. 18.

⁷⁴ Ibid. s. 18.

⁷⁵ STEHLÍKOVÁ, Blanka. *Cesty české ilustrace v knize pro děti a mládež*. Praha: Albatros 1984. s. 31.

⁷⁶ PROKOP, Vladimír. *Ilustrátor Zdeněk Burian: Monografie a soupis díla*. Praha: Ostrov, 1995. s.18.

Vilímek Buriana velmi přetěžoval a využíval, ale na druhou stranu mu pomohl najít v roce 1930 nový byt na Žižkově⁷⁷. Celkově pro jeho firmu Burian ilustroval 48 titulů, v nichž se objevilo na 1270 jeho ilustrací⁷⁸. Z toho bylo 520 nakresleno technikou, kterou dovedl k dokonalosti, kvašem (malířská technika, při níž jsou krycí barvy smíšeny s bělobou a pryskyřičnou, silně lepivou koloidní látkou (arabská guma); na rozdíl od akvarelu jsou barevné vrstvy transparentní⁷⁹). Kvaš v Burianově pojetí je složen s velkého množství drobných čar, jejichž dokonalé uspořádání a směr způsobují dokonalý dojem celistvosti a hloubky⁸⁰.

„Ve Vilímkově firmě se spíše než s samotným nakladatelem setkával s jeho sekretářem panem Šmausem a zejména pak s redaktorem Jaroslavem Moravcem⁸¹“. Zůstávají v kontaktu i poté, co Jaroslav Moravec roku 1933 definitivně odchází do vlastního nakladatelství⁸². V korespondenci Jaroslava Moravce Zdeňku Burianovi ze dne 26. května 1933 je zachycena předzvěst toho, co brzy následovalo :

„Tím se tedy s Vámi, milý pane Buriáne, v dosavadní své úloze loučím a těším se na shledanou v lepších časech⁸³“.

Vilímek sám dobře věděl, že Buriana příliš zahlcuje prací. Proto roku 1934 shání ilustrátora pro *Malého čtenáře*, který by Buriana vystřídal. Burian přestává být u Vilímka po roce 1933 vázán smlouvou a může rozšířit svou spolupráci s jinými nakladateli.

Úzkou spolupráci s Janem Toužimským zahajuje Burian již v roce 1929, avšak pouze omezeně, jelikož byl příliš časově limitován smlouvou s Vilímkem. Většina prací pro Toužimského byla podmíněna jeho svolením, o čemž svědčí dopis Jana Toužimského J. R. Vilímkovi⁸⁴:

„Vážený pane nakladateli, děkuji Vám mnohokrát za Vaše benevolentní stanovisko k mé prosbě a za laskavý dopis, který ve mně posílil naději, že svolíte k tomu, aby Váš pan Burian směl ilustrovat obálky na Karla Maye. Podle Vašeho přání sděluji, že jde o pět obálek na cyklus *Ve stínu padišáha* (...)“⁸⁵

⁷⁷ HOCHMANNOVÁ-BURIANOVÁ, Eva. *Zdeněk Burian/ pravěk a dobrodružství*. Praha: Magnet-Press, 1991. s. 11.

⁷⁸ PROKOP, Vladimír. *Ilustrátor Zdeněk Burian: Monografie a soupis díla*. Praha: Ostrov, 1995. s. 19.

⁷⁹ Kolektiv autorů. *Universum – všeobecná encyklopedie*. 5. díl/Ko-Ma. Praha: Euromedia, 2000. s. 276.

⁸⁰ DOUBRAVA, Lukáš. *Literatura pro děti a mládež v nakladatelství J. R. Vilímka se zaměřením na dílo Julese Vernea*. Diplomová práce FSV UK. 1995. s. 56.

⁸¹ Ibid. s. 57.

⁸² HRÁCH, Miroslav. MORAVEC, Michal. *Nakladatelství Toužimský a Moravec – nástin historie in LONDON, Jack. Joe mezi piráty*. Praha: Toužimský & Moravec., 1991. s. 7.

⁸³ PROKOP, Vladimír. *Ilustrátor Zdeněk Burian: Monografie a soupis díla*. Praha: Ostrov, 1995. s. 19.

⁸⁴ Ibid. s. 25.

⁸⁵ Ibid. s. 26.

Vilímek svolil a zanedlouho mu v podobě nakladatelství Jan Toužimský vznikala v oblasti dobrodružné literatury zdatná konkurence. Navíc dohody mezi Janem Toužimským a Zdeňkem Burianem obstarával Jaroslav Moravec. O něm Vilímek věděl, že je s Toužimským v úzkém kontaktu. Nebylo tedy těžké pochopit, že se snaží získat Buriana na svou stranu⁸⁶. Avšak za Burianovu autorskou nevěrou Vilímkovu nakladatelství stál hlavně ilustrátorův nesouhlas s tím, že Vilímek zavrhl Karla Maye⁸⁷.

Roku 1933 se stává v novém nakladatelství Toužimský & Moravec kmenovým ilustrátorem. Vzniká nová edice *S puškou a lassem*. Ta byla téměř celá ilustrována Zdeňkem Burianem (vyjma několika posledních svazků, které vycházely v 40. letech).

Jak Vilímek, tak Toužimský s Moravcem usilovali o smlouvu o výhradní spolupráci s Zdeňkem Burianem. Ten ji v listopadu 1942 podepisuje s J. R. Vilímkem, ale i nadále ilustruje pro Toužimského & Moravce.

Ve všech případech platilo, že vlastnická práva na ilustrace Zdeňka Buriana získalo nakladatelství, pro něž je maloval. Firma Toužimský & Moravec přenechala část Burianových originálů německému nakladatelství Karl May Verlag za oprávnění užívat v českých vydáních ilustrace C. Bergena. Další množství ilustrací vydal do Německa Jaroslav Moravec v polovině 70. let, proti čemuž Burian ostře protestoval. Německé nakladatelství totiž mohlo s Burianovými ilustracemi disponovat naprosto bezplatně, aniž by z toho umělec získal jakýkoli honorář. V roce 1968 o navrácení 834 ilustrací usiloval Albatros. Spor rozhodl roku 1976 malíř, kterému se nelíbily polygrafické metody Albatrosu, navíc na něj činila společnost Karl May Verlag obrovský nátlak, a tak Burian ilustrace prodal. 191 ilustrací skončilo tedy navždy v Německu⁸⁸.

Velmi významnou roli hraje nakladatelství *Toužimský & Moravec* v Burianově ilustrátorské kariéře zaměřené na vydávání rekonstruovaného pravěkého světa. Cesta k tomu, co Buriana nejvíce proslavilo ve světě, vede nejprve od Eduarda Štorcha (1878–1956)⁸⁹. S ním se Burian znal již od roku 1932 od Vilímka. Významnější spolupráce však začíná až v roce 1937, kdy Štorch u Toužimského & Moravce vydal *Lovce mamutů*. Knihu ilustroval právě Z. Burian.

Burianových schopností při ztvárnění pravěku si všiml profesor Josef Augusta, když psal recenzi právě na *Lovce mamutů*. Buriana kontaktoval a zanedlouho došlo k jejich první

⁸⁶ HOLEŠOVSKÝ, František. *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*. Praha: Albatros, 1989. s. 52

⁸⁷ DOUBRAVA, Lukáš. *Literatura pro děti a mládež v nakladatelství J. R. Vilímka se zaměřením na dílo Julese Vernea*. Diplomová práce FSV UK. 1995. s. 57.

⁸⁸ PROKOP, Vladimír. *Ilustrátor Zdeněk Burian: Monografie a soupis díla*. Praha: Ostrov, 1995. s. 29.

⁸⁹ STEHLÍKOVÁ, Blanka. *Cesty české ilustrace v knize pro děti a mládež*. Praha: Albatros 1984. s. 19.

spolupráci, a to na knize pravěkých povídek *Zavátý život*. Společné snažení vyvrcholilo projektem *Divy prasněta*⁹⁰, který sklídl obrovský úspěch jak mezi laiky, tak mezi odborníky. Do roku 1968 spolu Augusta s Burianem vydali dalších 18 publikací a dosáhli v paleontologii světového vřhlasu.

Zdeněk Burian ilustroval pro nakladatelství Toužimský & Moravec množství titulů např. z edic *Polnice*, *Malá řada románů Karla Maye*, *Velké ilustrované romány Karla Maye*, cestopisy A. V. Friče a E. Holuba a E. S. Vráze, romány Johna Retcliffa a *Hrdinové vzdušných bitev*.

Celkem pro nakladatelství Toužimský & Moravec ilustroval 120 titulů, v nichž se objevilo 1750 jeho maleb, z toho 950 kvašů⁹¹.

5.2.3.4 Jiří Wowk

Akademický malíř Jiří Wowk (1899–1961) pocházel z ukrajinského Kyjeva. Když se k moci v Rusku v roce 1917 v důsledku Velké říjnové socialistické revoluce dostali bolševici, odešel do Itálie. Zde o něj pečoval děd, carský velvyslanec v Římě. Jiří Wowk tu vystudoval a v roce 1920 se přestěhoval do Prahy, kde žil se statutem ruského emigranta. Pro své potomky však získal československé občanství. Pro nakladatelství *Toužimský & Moravec* začal pracovat v polovině třicátých let. Zdeněk Burian byl v té době velmi vytížený a soustředil se hlavně na obálky, řadu s Mayem a edici *S puškou a lassem*. Jiří Wowk se stal nejvýznamnějším autorem perokreseb nakladatelství. V titulech Toužimského a Moravce se objevilo na 1700 Wowkových kreseb, a to ve většině edic vyjma řad s Mayovými tituly. Jiří Wowk se podílel na ilustracích edic *Hrdinové vzdušných bitev*, *Polnice*, ale i *S puškou a lassem*. Kompletně ilustroval romány o Nobodým. Jeho perokresby zdobí např. romány Z. M. Kuděje, J. Gregoryho, W. E. Johnse, M. Branda, J. M. Trosky či E. R. Burroughse⁹².

Kromě Toužimského a Moravce ilustroval Wowk i pro Vilímka.

---

⁹⁰ Viz 7.3.6 Dějiny prasněta.

⁹¹ Soupis výtvarných originálů, obálek a ilustrací. s. 9.

⁹² Ibid. s. 11.

5.3 Nakladatelská reklama

K svému zviditelňování přistoupila vršovická firma ve velkém, takřka vilímkovském stylu. Vilímek do nakladatelského podnikání přinesl styl propagace, kdy z významných novin či časopisů na čtenáře vykukovaly inzeráty, ale i letáčky či prospekty na Vilímkovy produkty⁹³. Vršovická firma se v reklamě podobně jako on zaměřovala nejen na čtenářstvo, ale i na knihkupce.

Své nové publikace avizovali nejprve v šestnáctistránkovém sešitu *Hrdinové našeho dětství – Seznam knih nakladatelství Toužimský & Moravec v Praze* a od roku 1936 v až osmdesátistránkové publikaci *Knihy dalekých světů*.

V těchto brožurách byly v edicích a řadách seřazeny nově vycházející tituly. U žádného nechyběl stručně nastíněný obsah knihy a její cena. Ta se uváděla jak pro brožované (rozmezí 12–35 Kčs za svazek) tak pro vázané (rozmezí 26–48 Kčs) výtisky. Graficky nakladatelství zpracovalo reklamní sešit velmi pěkně. Každá strana byla vyzdobena ilustracemi k příslušnému typu literatury. Objevovaly se motivy z knih, ale i fotografie celých svazků. V některých případech publikace obsahovaly i stručné údaje o autorech.

Na čtenáře byla zaměřena obrazová reklama na zadní straně publikací. Ale ani v samotném textu nechyběly odkazy na pokračování⁹⁴. Mimoto nakladatelství vydávalo obrovské množství reklamních lístků. Ty obsahovaly z jedné strany obrázek z motivu knihy, krátké povídání o ní a z druhé objednávkový formulář na daný titul⁹⁵. Lístky byly buď jednoduché – ve formě pohledu nebo složitější, dvou až čtyřstranné, kde se objevovaly podrobnější informace o daném titulu či řadě (počet stran, jméno ilustrátora) a větší množství obrázků. Nikdy také nechyběla cena, u sešitu pak ani datum, kdy vyjde další díl.

Bez objednávkového lístku se tiskly plakáty. Ty měly menší informativní hodnotu a spoléhaly spíše na obrazovou reklamu. V hojném počtu je nakladatelství dodávalo do knihkupectví, kde se prodávaly jejich knihy. Plakáty byly vystaveny za sklem (kromě ilustrace zde byl umístěný název „Koupíte zde“).

Zvlášť se tisklo i avízo pro knihkupce, které vybízelo k objednání titulu. Vždy obsahovalo přesné datum, kdy má být kniha uvedena na trh⁹⁶. Některé takové letáky uváděly dokonce i údaje, kolik čistého zisku bude knihkupec z výtisku mít, což byla reklama, na níž prodejci knih slyšeli nejvíce.

⁹³ SEZIMA, Karel. *J. R. Vilímek – osobnost a závod*. Praha: Svaz knihkupců a nakladatelů 1937. s. 155.

⁹⁴ Viz 5.1.2.1.1 *Ve stínu pádišáha*.

⁹⁵ Viz příloha 5: Objednávkový lístek.

⁹⁶ Viz příloha 6: Leták pro knihkupce.

Strategie, kdy mělo nakladatelství z prvního sešitu menší zisky, uspěla nejen u čtenářů. Z prvního sešitu v sérii, který navíc býval jako jediný barevný, o ceně 50 haléřů, získal podnik Toužimský & Moravec jen haléřů 20. Zbytek zůstal knihkupci. Teprve v dalších sešitech se podíl nakladatelství zvýšil na 1,2 Kčs za výtisk. Knihkupci zůstalo 30 haléřů, přičemž bylo možné se individuálně dohodnout na ceně při dlouhodobé spolupráci. I když se v případě sešitů jednalo často o haléřové položky, tvořily významnou část příjmu podniku. O marketing se celkově staral Jan Toužimský, výtečně dokázal najít cestu k zisku i přes rozličné náklady, které tvořil knihkupecký rabat, provoz nakladatelství, autorské honoráře, propagace (a to včetně různých slev a akcí) a výrobní náklady⁹⁷. Nakladatelství dokázalo prosperovat i za nízkých cen, spokojen byl jak čtenář, tak nakladatel.

Pro prezentaci vlastní produkce sloužily pochopitelně i obálky, a to ze své zadní strany, a záložky. Zde se uváděl výčet titulů ze stejné řady či románů téže edice.

U nabízených knih samozřejmě nechyběla cena.

Zvláštním, jedinečným typem prezentace titulů bylo balení knih do zbylých tiskových archů brožovaných vydání, které zůstaly po zkompletování nákladu ve skladu. Nejednoho mladého zákazníka přilákala např. ukázka z obzvláště napínavé kapitoly připravovaného Bigglese, do něhož byla zabalena jeho čerstvě zakoupená mayovka. Žel arch rozsahem na celý román nestačil a skončil, jak jinak, než v tom nejlepším...

5.4 Struktura nakladatelství a prodejna

V průběhu celé existence prvorepublikové firmy byli hlavními aktéry sami zakladatelé. Kromě nich pro společnost pracovalo 9–12 lidí v nakladatelství a 6–7 lidí v knihkupectví, o jehož chod se staral výkonný ředitel.

Do knihkupectví nastupoval každý rok jeden učeň, takže zde souběžně působili 2 až 3, a to podle konkrétního roku. V prodejně pracovali v týdnu vždy od pondělí do čtvrtka a v pátek měli odbornou školu⁹⁸.

Kromě učňů a ředitele zde pracovala pokladní a dva stálí prodavači. Obchod v Obloukové ulici, který býval původně místem jeho vlastní firmy, chodíval kontrolovat takřka denně po 4. hodině odpolední Jan Toužimský. Jaroslav Moravec se zastavil spíše příležitostně, většinou, docházelo-li k nějakým významnějším událostem, jako byly měsíční kontroly, prezentace nových titulů či akcí spojených se svátky, kdy byl tradičně vyšší odbyt.

⁹⁷ HALADA, Jan. *Člověk a kniha*. Praha: Karolinum, 1993. s. 37.

⁹⁸ KYNČLOVÁ, Nina: *Nakladatelství Toužimský & Moravec*. Progres. 21. 6. 1991, roč. 1, č. 7, s. 7.

Kromě knih a papírnického zboží byla část prodejny vyhrazena i starším titulům, takže knihkupectví působilo, i když neoficiálně, také jako antikvariát.

5.5 Logo

Nakladatelé na počátku 30. let hledali jednoduchý a snadno zapamatovatelný motiv, který by se rychle dostal do podvědomí jak knihkopců, tak čtenářů. Pro nakladatelství Toužimský & Moravec je od té doby charakteristický znak delfína.

Již od antiky symbolizovalo toto zvíře sepětí s dětmi, což vyhovovalo náplni nakladatelství. Dnešní logo je však velmi vzdálené tomu prvotnímu. Od počátku existence podniku vznikalo mnoho variant, ale všechny byly ve výsledku příliš složité. Postupně však vymizely dobrodružné prvky (sopka, palmy a moře) a zůstal jen znak delfína s písmeny T a M na bílém poli. Autorem návrhů byl Jaroslav Moravec.

Dnes má nakladatelství místo písmena „a“ v názvu znak &. Rovněž došlo ke změně barev v znaku. Delfín je bílý na černém podkladu⁹⁹. Pro potřeby současného nakladatelství logo upravil a vyčistil v roce 1992 věhlasný grafik Miloslav Fulín, který byl v oblasti knižního zpracování mnohokrát oceněn (např. Nejkrásnější kniha 1960, 1965, 1698, 1971 a 1978)¹⁰⁰.

5.6 Nové edice – dobrodružná literatura

Hlavním zaměřením nakladatelství byla dobrodružná literatura. Ta zastřešovala pod sebou dříve i žánry, které se dnes spíše chápou jako samostatné. Za dobrodružnou literaturu lze tedy považovat v systematizaci produkce nakladatelství hlavně žánr cestopisný, objevitelský, vyzvědačský, exotický, zálesácký, historický, špionážní, kovbojky, westerny a indiánky¹⁰¹.

Nakladatelství Toužimský & Moravec (do 1934 Jan Toužimský) přehledně strukturovalo své knihy do množství edic.

Edici můžeme chápat jako vydání souboru publikací, které se vyznačují určitými společnými znaky. „Jde o řadu děl obdobného tematického, obsahového i čtenářského zaměření, jejichž souvislost je naznačena a podtržena i jednotnou grafickou úpravou.“¹⁰²

---

⁹⁹ Viz příloha 7: Vývoj loga.

¹⁰⁰ FABEL, Karel. *Současné typologie*. Praha: Odeon, 1981. s. 44.

¹⁰¹ HALADA, Jan. *Člověk a kniha*. Praha: Karolinum, 1993. s. 107.

¹⁰² Ibid. s. 94.

5.6.1 Romány Karla Maye

5.6.1.1 Malá řada románů Karla Maye

Úspěch nakladatelství odstartovala *Malá řada románů Karla Maye* – což byla také první, kterou začali vydávat a zároveň jedna z nejvýznamnějších edic nakladatelství vůbec. Vycházely v ní romány a povídky Karla Maye. Kromě cyklu *Ve stínu pádišáha* sem patří *Vinnetou*, *Old Surehand*, *V zemi stříbrného lva*, *Třemi díly světa*, *V zemi Mahdího*, *Dobyvatelé Gran Chaca* a veliké množství dobrodružných povídek. Do roku 1939 v ní vyšlo 44 titulů¹⁰³. Knihy měly rozměry 19,5 x 12,5 cm.

5.6.1.1.1 Ve stínu pádišáha

Spolu s Anketou o dobrodružné literatuře začala vycházet v *Malé řadě* první románová série nakladatelství *Ve stínu pádišáha*. Obsah byl totožný jako u Vilímkova cyklu *Po stopě zlého činu*¹⁰⁴, jen nové pojmenování více odpovídalo původnímu německému vydání. Velkou sérii Orientem původně v Německu vydalo Radebeulerské nakladatelství pod názvem *Giölgeda Padishanün* v rozsahu šesti svazků. České vydání mělo svazků více, ty byly útlejší a designem překonaly původní knihy německé¹⁰⁵.

„Tento románový cestopis Orientem o osmi dílech představoval celkem 3200 stran a 300 ilustrací. Jeden brožovaný svazek stál 28 korun a vázaný byl o deset korun dražší.“¹⁰⁶

Mimo to kniha vycházela i sešitově. Většinou po 11 až 14 sešitech na díl, přičemž někdy vycházela i dvojčísla. Cena za kus byla koruna osmdesát, přičemž první výtisk z každé série byl levnější a stál jen 50 haléřů, aby se podařilo navnadit publikum. Všechny sešity, vyjma onoho prvního, který měl obvykle dvoubarevnou obálku, byly z vnějšíku jednobarevné¹⁰⁷.

Nakladatelství Toužimský & Moravec rozšířilo a zpřesnilo Vilímkovo vydání z let 1898–1900. Nakladatelé použili překlad S. Vraného a ilustrace J. Ulricha. Ty však ještě obohatili o 7 obálek Z. Buriana (8. byl známý obrázek Šuta od německého uměleckého malíře K. Lindenberg) a kresby V. Černého¹⁰⁸.

¹⁰³ HERMERSMEIER, Wolfgang - SCHMATZ, Stefan. *Die tschechischen Karl-May-Ausgaben : Teil 1: Die "kleine Serie" des Verlags Toužimský und Moravec (I)*. Karl May & Co. 2006, N. 103, s. 19.

¹⁰⁴ Hrách, Moravec. *Nakladatelství Toužimský a Moravec – nástin historie in London, Jack. Joe mezi piráty*. Praha: Toužimský & Moravec., 1991. s. 7.

¹⁰⁵ HERMERSMEIER, Wolfgang - SCHMATZ, Stefan. *Die tschechischen Karl-May-Ausgaben : Teil 1: Die "kleine Serie" des Verlags Toužimský und Moravec (I)*. Karl May & Co. 2006, N. 103, s. 19.

¹⁰⁶ KVÍTEK, Martin: *Představujeme nové nakladatelské podniky: Toužimský & Mravec. Čtenář – měsíčník pro práci s knihou*. 1991, roč. 43, č. 4, s. 14.

¹⁰⁷ HERMERSMEIER, Wolfgang - SCHMATZ, Stefan. *Die tschechischen Karl-May-Ausgaben : Teil 1: Die "kleine Serie" des Verlags Toužimský und Moravec (I)*. Karl May & Co. 2006, N. 103, s. 21.

¹⁰⁸ Ibid. s. 21.

Ale jejich úspěch nespočíval jen v novátorském přístupu, řadu čtenářů si zavázali např. tím, že v posledním sešitě *Pouští* nakonec otiskli začátek dalšího dílu, tedy *U ctitelů ďábla*, což samozřejmě vzbudilo značný ohlas a zajistilo zájem o pokračování¹⁰⁹.

Svazky Ve stínu pádišáha¹¹⁰

- 1. **Pouští** – přeložil S. Vraný. Vydal Jan Toužimský roku 1930. Rozsah knihy byl 442 stran, obsahovala 40 ilustrací J. Ulricha a 4 V. Černého.
- 2. **U ctitelů ďábla** – přeložil S. Vraný. Knihu vydal Jan Toužimský 1930. Měla 426 stran a 39 ilustrací J. Ulricha.
- 3. **Divokým Kurdistanem** přeložil S. Vraný. Román s 39 ilustracemi J. Ulricha vydal Jan Toužimský roku 1930. Rozsah byl 365 stran.
- 4. **Z Bagdádu do Istanbulu** – přeložil S. Vraný. Vydal Jan Toužimský v roce 1930. Kniha měla 406 stran a obsahovala 31 ilustrací J. Ulricha.
- 5. **V roklinách balkánských** – přeložil S. Vraný. Vydal Jan Toužimský roku 1930. Svazek měl 440 stran a 30 ilustrací J. Ulricha.
- 6. **V zemi Škipetarů** – přeložil S. Vraný, vydal Jan Toužimský roku 1931. Kniha o rozsahu 410 stran obsahovala 29 ilustrací J. Ulricha.
- 7. **V horách Šar** – přeložil S. Vraný. Vydal Jan Toužimský roku 1931. Počet stran byl 442 a otištěno bylo 31 ilustrací J. Ulricha.
- 8. **Šut. Návraty k Haddediňům** – přeložil S. Vraný. Knihu o rozsahu 384 stran vydal Jan Toužimský roku 1931. Obsahovala 26 autotypií J. Ulricha a jednu C. Bergena.

Když Jaroslav Moravec opouštěl Vilímkovo nakladatelství, bylo vydání tohoto cyklu dostatečně silným argumentem, aby jej Vilímek ze své společnosti pustil. Sám uznal, že byla velká chyba, že se od jeho vydání v roce 1899 k sérii nikdo nevrátil¹¹¹.

5.6.1.1.2 Vinnetou

Zároveň s prací na anketě pracovalo nakladatelství na vydání románu *Vinnetou*. Na podzim 1929 se objevily první sešity.

Kompletní brožovaný román stál 140 Kčs. Kdo si počkal na vázané vydání knižní, které vycházelo od roku 1930, musel si připlatit ještě 50 Kčs za svazek navíc. Všech pět dílů *Vinnetou* vycházelo postupně až do roku 1932¹¹².

Nakladatelství Toužimský & Moravec použilo soubor ilustrací J. Ulricha, které převzalo z původního Vilímkova vydání z 1901. Ale na románu se značnou měrou podíleli i

¹⁰⁹ HERMERSMEIER, Wolfgang - SCHMATZ, Stefan. *Die tschechischen Karl-May-Ausgaben : Teil 1: Die "kleine Serie" des Verlags Toužimský und Moravec (I)*. Karl May & Co. 2006, N. 103, s. 22.

¹¹⁰ Ibid. s. 23.

¹¹¹ MORAVEC, Jaroslav. *Pražský případ doktora Maye: banální kapitola z nakladatelských dějin*. Praha: Toužimský & Moravec, 2006. s. 142.

¹¹² KVÍTEK, Martin: *Představujeme nové nakladatelské podniky: Toužimský & Mravec*. Čtenář – měsíčník pro práci s knihou. 1991, roč. 43, č. 4, s. 14.

ilustrátoři Z. Burian a V. Černý. Od Vilímka převzali i páteř textu, čili překlad O. Flögla, který poupravili.¹¹³

Sešitové obálky byly žluté a zdobil je profil indiána, který pocházel od drážďanského malíře H. Fritzsche. U vázaných knih mohl pak čtenář obdivovat portréty Vinnetou a Old Shatterhanda od Z. Buriana.¹¹⁴

Svazky Vinnetou¹¹⁵

- 9. **Indiánské léto** – přeložil O. Flögl. Knihu vydalo nakladatelství Jan Toužimský roku 1930. Svazek měl 407 stran. Obsahoval 29 ilustrací J. Ulricha a 4 Z. Buriana.
- 10. **Rudý gentleman** – přeložil O. Flögl. Vydal Jan Toužimský v roce 1930. Rozsah byl 351 stran. Nakladatelství použilo 25 ilustrací J. Ulricha.
- 11. **Na válečné stezce** – přeložil O. Flögl. Knihu vydal Jan Toužimský roku 1930. Svazek čítal 409 stran a obsahoval 28 ilustrací J. Ulricha.
- 12. **Soumrak indiánů** – přeložil O. Flögl, vydal Jan Toužimský roku 1931. Kniha měla 443 stran a 26 ilustrací J. Ulricha.
- 13. **Vinnetouův odkaz** – přeložil opět O. Flögl. Knihu vydal Jan Toužimský v roce 1932. Poslední díl měl 422 stran a obsahoval 10 ilustrací V. Černého a 4 fotografie z Ročenek Karla Maye. Důležité je, že zde autorsky přispěl i Jaroslav Moravec, který do románu dopsal některé pasáže.

Vinnetou byl sice jeden z prvních počinů vznikajícího nakladatelství, ale úplně prvenství však patří jinému Mayovu románu. Již v roce 1922 přeložil Moravec pod pseudonymem D. Jam pro firmu Jana Toužimského román *Černý kapitán*. Kniha o rozsahu 104 stran vyšla s ilustracemi Hajskeho a B. Petráka, který vytvořil rovněž i její obálku¹¹⁶.

5.6.1.1.3 Ostatní důležité tituly z Malé řady¹¹⁷

- 14. **Ve stínu palem * Oranže a datle** – soubor povídek. Vyšlo 1932, překládal J. K. Landa a ilustroval J. Ulrich.
- 15. **Na Tichém oceánu** – povídky vydané 1932. Přeložil J. Freund a ilustroval J. Ulrich.

Dobytelé Gran Chaca

Série cestopisných románů vycházela v nakladatelství Jan Toužimský v roce 1932. Na ilustracích se podílel Z. Burian a J. Ulrich. Z němčiny text přeložil J. Freund a F. Schröpner.

¹¹³ HERMERSMEIER, Wolfgang - SCHMATZ, Stefan. *Die tschechischen Karl-May-Ausgaben : Teil 1: Die "kleine Serie" des Verlags Toužimský und Moravec (I)*. Karl May & Co. 2006, N. 103, s.

¹¹⁴ Ibid. s. 24.

¹¹⁵ Ibid. s. 25.

¹¹⁶ KROUPOVÁ, Michaela. *Vydání mimo hlavní edice*. Poslední aktualizace 28. 2. 2007 (Cit. 3. 2. 2007). Dostupné z: [www http://karelmay.majerco.net/vydavatelstvi/touzimsky-moravec/mimo-edice/](http://karelmay.majerco.net/vydavatelstvi/touzimsky-moravec/mimo-edice/).

¹¹⁷ HERMERSMEIER, Wolfgang - SCHMATZ, Stefan. *Die tschechischen Karl-May-Ausgaben : Teil 1: Die "kleine Serie" des Verlags Toužimský und Moravec (II)*. Karl May & Co. 2006, N. 104, s. 65.

Všechny tři svazky byly opatřeny zelenou plátěnou vazbou. Obálky pocházely od Z. Buriana.

- 16. *Na Rio de la Plata.*
- 17. *Pampero.*
- 18. *V Kordillerách.*

Old Surehand

Románová trilogie o zálesákovi Surehandovi vychází z třídílného německého originálu vydaném nakladatelstvím Fehnsfeld. Celkově je však značně zkrácena o některé povídky (*Zmrtvýchvstání* a *Ve větrných kalhotách*, *Tree carde monde*, *Zajati na moři* a kapitola z *Lesní Růženky – Královský poklad*) a o původní druhý díl Old Surehanda. Použita byla modrá plátěná vazba K. Lindenberga¹¹⁸.

Z Vilímkova vydání převzali jak překlad J. K. Landy, tak ilustrace J. Ulricha. Obálka byla pro celou trilogii totožná a pocházela od Z. Buriana. Pro sešity ji vytvořil C. Bergen.

- 19. *V Llanu Estacadu.*
- 20. *U táborových ohňů.*
- 21. *V horách skalistých.*

5.6.1.1.4 Zbytek Malé řady – svazky 22–45¹¹⁹

- 22. *Quimbo* (1933). Přeložil Jiří Freund. Obálka Z. Burian. Ilustrace J. Ulrich a V. Černý. Kniha obsahuje 3 povídky. 435 str.
- 23. *Hadži Halef Omar* (1933). Přeložil Jiří Freund. Obálka Z. Burian. Ilustrace Z. Burian a V. Černý. Jedná se o knihu s osmi povídkami. 387 str.

V zemi Mahdího¹²⁰

Tato čtyřdílná série má jednotnou vazbu a obálky. Přeložil ji Fr. Dobrovolný. Autory ilustrací jsou Z. Burian a V. Černý. Obálky namaloval Z. Burian.

- 24. *Na březích Nilu* (1933). 25. *Otec pěti set* (1933). 26. *V ebenové zemi* (1933). 27. *Poslední otroci* (1934).
- 28. *Pouť do Mekky* (1934). Přeložila M. Jílková. Ilustrace Z. Burian a C. Bergen, obálka Z. Burian. 371 str.
- 29. *V městě prorokově* (1934). Přeložila M. Jílková. Ilustrace Z. Burian a C. Bergen, obálka Z. Burian. May je autorem jen části knihy. Od strany 57 ji dopsal F. Kandolf. 403 str.
- 30. *Do země mandarinů* (1936). Přeložila R. Broncová. Ilustrace a obálka Z. Burian. 349 str.

¹¹⁸ HERMERSMEIER, Wolfgang - SCHMATZ, Stefan. *Die tschechischen Karl-May-Ausgaben : Teil 1: Die "kleine Serie" des Verlags Toužimský und Moravec (III)*. Karl May & Co. 2006, N. 106, s. 41.

¹¹⁹ KROUPOVÁ, Michaela. *Vydání mimo hlavní edice*. Poslední aktualizace 28. 2. 2007 (Cit. 3. 2. 2007). Dostupné z: [www.http://karel-may.majerco.net/vydavatelstvi/touzimsky-moravec/mala-rada/](http://karel-may.majerco.net/vydavatelstvi/touzimsky-moravec/mala-rada/).

¹²⁰ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Karel May. Dílo vydané v češtině a slovenštině v letech 1888-1948*. s. 39.

V říši stříbrného lva¹²¹

Jedná se o osmidílný cyklus s obálkami od Z. Buriana. Všechny svazky měly jednotnou vazbu i obálky. Přeložil S. V. Jizera. Ilustrace pochází od Z. Buriana, C. Bergena a J. Ulricha.

31. *V zemi černých stanů* (1937). 32. *Věžeň bagdáský* (1937). 33. *Tajemství věže babylónské* (1937). 34. *V propastech stínů* (1937). 35. *Ahriman Mirza* (1938). 36. *Růže ze Širázu* (1938). 37. *V bažinách Ardistánu* (1938). 38. *Na hoře Alláhově* (1938).

- 39. *Smrtící prach* (1939). Přeložil H. Filla a J. J. Svoboda. Kniha obsahuje 10 povídek. Autor obálky a ilustrací je M. Novák.

Třemi díly světa

Pětídílný cyklus přeložil S. V. Jizera. Autorem obálek je Z. Burian. Ilustrace vytvořili Z. Burian, V. Černý a C. Bergen.

40. *Derviš* (1935). 41. *Královna pouště* (1935). 42. *Růže pralesa* (1935). 43. *Údolí smrti* (1936). 44. *Lovec sobolů* (1936).

5.6.1.2 Velká řada románů Karla Maye

Své proslulé romány od Karla Maye vydávalo nakladatelství Toužimský & Moravec převážně ve dvou řadách. Kromě *Malé řady románů Karla Maye* byla čistě na Mayovy knihy zaměřena také edice *Velké ilustrované romány Karla Maye*¹²². Kromě dosud nevydaných příběhů zde v době předválečné opět vyšly i některé romány (např. série *Vinnetou*) z *Malé řady*, avšak ve zbrusu novém grafickém zpracování, na němž se již velikou měrou podílel Z. Burian, a s moderním překladem. V knihovnici bylo vydáno celkem 18 titulů, z čehož bylo 10 samostatných románů a 8 se řadilo do dvou cyklů (*Supové Mexika* a *Vinnetou*) Tituly Velké řady měly rozměry 22,5 x 15,5 cm¹²³.

- 1. *Odkaz posledního Inky*. Přeložil P. Braniš. Obálka i ilustrace Z. Burian. 1. vydání 1932, 2. vydání 1940, 3. 1942 (válečné vydání se liší grafickou úpravou, vazba je papírová a jsou obsaženy jiné ilustrace). Pro úpravu sešitů použity obálky z *Pokladu ve Stříbrném jezeře*. 476 str.
- 2. *Petrolejový princ*. Přeložil J. Freund. Obálka i ilustrace Z. Burian. 1. vydání 1932, 2. vydání 1934, 3. vydání 1937. 408 str.
- 3. *Poklad ve Stříbrném jezeře*. Přeložil E. Musil-Daňkovský. Obálka i ilustrace Z. Burian. 1. vydání 1932, 2. vydání 1937, 3. 1944 (válečné vydání se liší úpravou ilustrací a obálky, má poloplátěnou vazbu)¹²⁴. 452 str.
- 4. *Černý mustang*. Přeložil Vl. Sokol. Obálka i ilustrace Z. Burian. 1. vydání 1933, 2. 1940 (válečné vydání se liší vazbou i ilustracemi – vazba je plátěná s palmou na hřbetě). Pro obálky sešitů použit motiv z knihy *Vinnetou*. 327 str.

¹²¹ POŠVA, Jirí. LYSÝ, Michael. *Karel May. Dílo vydané v češtině a slovenštině v letech 1888-1948*. s. 42.

¹²² PROKOP, Vladimír. *Ilustrátor Zdeněk Burian: Monografie a soupis díla*. Praha: Ostrov, 1995. s. 92.

¹²³ POŠVA, Jirí. LYSÝ, Michael. *Karel May. Dílo vydané v češtině a slovenštině v letech 1888-1948*. s. 43

¹²⁴ Viz příloha 8: Náhledy obálek *Poklad na Stříbrném jezeře*.

- 5. **Červenomodrý Methusalem.** Přeložil J. Freund. Obálka i ilustrace Z. Burian. Vydáno 1933. 367 str.
- 6. **Duch prerie.** Přeložil X. Andrlík. Obálka i ilustrace Z. Burian. 1. vydání 1933, 2. vydání 1934. 3. vydání z roku 1941 obsahuje navíc povídky *Hořící údolí a Ogallalové a jejich náčelníci*. Svazek má odlišnou obálku. 314 str.
- 7. **Syn lovce medvědů.** Přeložil J. Franta, Obálka i ilustrace Z. Burian. 1. vydání 1933, 2. vydání 1934, 3. vydání s novou obálkou 1940. 314 str.
- 8. **Karavana otroků.** Přeložil E. Kraus. Ilustrace Z. Burian a V. Černý, obálka F. Horník. Vydáno 1934. 456 str.
- 9. **Vánoce.** Přeložil F. Dobrovolný. Ilustrace Z. Burian, V. Černý a C. Bergen, obálka Z. Burian. Vydáno 1934. 414 str.
- 10. **Ohnivá puška.** Přeložil J. Klecanda a V. Beneš. Obálka i ilustrace Z. Burian. Vydáno 1935. U sešitů použit motiv z *Vinnetoua*. 309 str.

Cyklus Supové Mexika¹²⁵

Všechny tři díly vyšly v roce 1935. Mají jednotnou vazbu, liší se jen Burianovými obálkami.

- 11. **Trampem v Sonoře.** Přeložil J. Černý. Ilustrace Z. Burian a C. Bergen. 384 str.
- 12. **Vinnetou mezi beduíny.** Přeložil J. Vávra. Ilustrace Z. Burian a C. Bergen. 392 str.
- 13. **Satan a Jidáš.** Přeložil J. Vávra. Ilustrace Z. Burian a C. Bergen. 447 str.

Cyklus Vinnetou¹²⁶

Od vydání v malé sérii se liší upraveným překladem, který pochází od O. Flögla a J. Vávry. Všech pět obálek namaloval Z. Burian. Ilustrace v knihách vytvořil Z. Burian a nakladatelství přejalo některé původní z německého vydání. Knihy vycházely v průběhu let 1939–1940 v prvním vydání. Všechny tituly měly shodnou modrou vazbu a i stejné obálky, které se lišily jen názvem dílu. Podruhé byl cyklus vydáván v letech 1943–44, a to s novou vazbou, která se lišila zeleným plátnem a novými obálkami od Z. Buriana.

- 14. **Indiánské léto.** Ilustrace Z. Burian, C. Bergen a S. Schneider. 377 str.
- 15. **Rudý gentleman.** Ilustrace Z. Burian, C. Bergen a S. Schneider. 319 str.
- 16. **Na válečné stezce.** Ilustrace Z. Burian, C. Bergen a S. Schneider. 378 str.
- 17. **Do věčných lovišť.** Ilustrace Z. Burian, C. Bergen a S. Schneider. 398 str.
- 18. **Vinnetouův odkaz.** Ilustrace Z. Burian, C. Bergen a S. Schneider. 385 str.

5.6.1.3 Mayovy tituly mimo *Malou a Velkou řadu*¹²⁷

- **Medved'objcov syn.** Přeložil Anton a Jozef Jablonský. Ilustrace Z. Burian. Jedná se o jediný román, který nakladatelství vydalo ve slovenštině a na Slovensku. Kniha o formátu 20,5x14 cm vyšla v roce 1936. 340 str.

¹²⁵ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Karel May. Dílo vydané v češtině a slovenštině v letech 1888-1948*. s. 59.

¹²⁶ Ibid. s. 52.

¹²⁷ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Karel May. Dílo vydané v češtině a slovenštině v letech 1888-1948*. s. 53–56.

- **Hořčicoví indiáni.** Přeložil J. Freund. Ilustrace E. Biró. Jedná se o jedenáctistránkový sešit, který nakladatelství Toužimský & Moravec poslalo svým obchodním partnerům coby novoročenku na rok 1937. Jde o úryvek románu *Petrolejový princ*. Vyšlo v nákladu 1000 kusů.

Romány, které napsal život

- **Vyznání.** Přeložil František Shröpner. Kniha obsahuje mnoho fotografií z Mayova života. Obálka pochází od S. Schneidera. S tímto titulem vychází i *Anketa*. Titul byl vydán v roce 1932. 350 str.

Romány v edici *S puškou a lassem*¹²⁸

- **Černý Mustang**
- **Ohnivá puška**

Převzaté tituly od nakladatelství Alois Hynek

Nakladatelství Toužimský & Moravec skoupilo zbytkové náklady některých titulů, které vydávalo nakladatelství Alois Hynek. Náklad pak opatřilo novou vazbou, někdy i titulním listem a prodávalo jej pod svým jménem. Jednalo se o mnoho knih. V současnosti jsou známy převzaté náklady od románů¹²⁹:

- **Karavana otroků**
- **Různá dobrodružství**
- **Třemi díly světa**
- **Královna pouště**
- **Supové Mexika**
- **Válečná pokladna**

5.6.2 S puškou a lassem

Po úspěších s Mayovými tituly přichází nakladatelství Toužimský a Moravec (tehdy stále ještě pod názvem Jan Toužimský) s novou edicí. *S puškou a lassem* vzniká v roce 1933. Tato edice je považovaná za nejcennější a nejlepší, kterou kdy nakladatelství vydávalo. Právě s ní je spojena jeho zlatá éra. Dnes jsou tituly z *S puškou a lassem* nesmírně ceněny sběrateli, a bohužel se stávají předmětem kupčení.

Jednalo se o edici dobrodružných románů pro mládež. Vydávali se zde různí zahraniční i čeští autoři. Lví podíl na úspěchu celé edice má Z. Burian, který ji z velké části ilustroval. U sešitů byla obálka shodná, u prvního v sérii barevná, u ostatních pak

¹²⁸ Viz 5.6.2 *S puškou a lassem*.

¹²⁹ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Karel May. Dílo vydané v češtině a slovenštině v letech 1888-1948*. s. 56.

jednobarevná (modrá, hnědá či červená). Burianův motiv byl u celé série stejný a měnil se jen název¹³⁰.

Edice *S puškou a lassem* vycházela devět let. U málokteré jiné knižnice nakladatelství vyšlo tolik variant obálek jako v této. „Základní řadu tvoří tzv. velbloudí a větvička, a to podle motivů na přední desce. Hřbet je bohatě zdobený indiány. Tituly vycházely jak v plátěné, tak i poloplátěné vazbě potahované papírem, a to i v sešitech.“¹³¹ V některých případech se vydávala i mutace „velbloudí“ obálky bez indiánů na hřbetě. Ta byla používána pro tisk zbytkových nákladů.

Dalším typem je tzv. nálepka. Hřbet byl zdoben palmou a na přední desce byl nalepený obrázek s dobrodružným motivem. Provedení bylo poloplátěné. Luxusním dojmem působí další varianta, tzv. hnědá. Plátno zdobilo zlaté písmo.

Při tvorbě vazby vycházel Z. Burian nejspíše ze stejnojmenné knižnice německého časopisu pro mládež *Der Gutte Kamaraden*, v níž také vycházely dobrodružné příběhy. V jejich vazbách se objevují shodné motivy (indiáni na hřbetech, palmy, atd.).

Podobně jako romány Karla Maye se edice *S puškou a lassem* dělí do řad s malým a velkým formátem. Číslovány jsou zvlášť. Malá série vycházela v letech 1933 až 1937. Celkem zahrnovala 21 titulů. Rozměry knih byly 12,5x18,3 cm¹³². Velká série vycházela od roku 1937 do roku 1942. Formát byl větší, 14x20,5 cm. Celkově zde, a to včetně nálepkových úprav, vyšlo 26 titulů (21 titulů standardně, 5 titulů na edici navazujících). Poslední 2 ročníky se vyznačovaly tím, že se na jejich ilustracích již jen málo podílel Z. Burian¹³³. Jak stoupal jeho věhlas, tak si malíř účtoval stále vyšší částky, proto nakladatelství nezdědka přistoupilo k opětovnému využití již publikovaných ilustrací¹³⁴.

5.6.2.1 Malá série¹³⁵

Ročník I. – 1933

- **W. A. Miller: *Bílý buvol*.** Přeložil J. Beneš a Fr. Král. Obálka i ilustrace Z. Burian. 494 str.
- **2. J. A. Altsheller: *Za zlatem do země Siouxů*.** Přeložil Fr. Keller. Obálka Z. Burian, ilustrace Z. Burian a C. Bergman. 382 str.
- **3. T. Gredsted: *Hura-Kura Zelený náramek*.** Přeložila M. Polívková. Obálka i ilustrace Zdeněk Burian. 216. str.

¹³⁰ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. (nevydaná příručka pro sběratele) s. 15.

¹³¹ Ibid. s. 15.

¹³² POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 15.

¹³³ Ibid. s. 27.

¹³⁴ Viz 5.6.1.1.2 Vinnetou.

¹³⁵ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 16–22.

Ročník II. – 1934

- 4. **K. May:** *Černý mustang*. Přeložil V. Sokol. Obálka Z. Burian, ilustrace Z. Burian a V. Černý.
- 5. **L. Erskine:** *Hlídká jede na sever*. Přeložil Fr. Heller. Obálka Tritsch, ilustrace Z. Burian. 260 str.
- **S. E. White:** *Dlouhá puška*. Přeložil J. Vorel. Obálka Z. Burian, ilustrace Z. Burian a Z. N. Black
- **H. Hawthorne:** *Tajemství navajského kaňonu*. Přeložil Fr. Král. Obálka i ilustrace Z. Burian. 178 str.

Ročník III. – 1934–1935¹³⁶

- **L. Boussanard:** *Burští králové*. Přeložil V. Beneš-Šumavský. Obálka i ilustrace Z. Burian. 329 str.
- 9. **T. Gredsted:** *Zpívající šíp*. Přeložila M. Polívková. Obálka i ilustrace Z. Burian. 236 str.
- 10. **T. Gredsted:** *Syn prerie*. Přeložila M. Polívková. Obálka i ilustrace Z. Burian. 230 str.
- 11. **F. Lev:** *Kamarád ze slunečního kaňonu*. Obálka i ilustrace Z. Burian. 380 str.
- 12. **M. P. Allen:** *Meč od admirála*. Přeložil J. Vorel. Obálka Z. Burian, ilustrace Z. Burian a Pitz. 214 str.

Ročník IV. – 1935–1936

- 13. **K. May:** *Ohnivá puška*. Přeložil J. Klecanda. Obálka Z. Burian, ilustrace Z. Burian a J. Ulrich. 309 str.
- 14. **J. A. Altscheller:** *Ztracení lovci*. Přeložil Fr. Heller. Obálka Tritsch, ilustrace Z. Burian. 383 str.
- 15. **B. Pospíšil:** *V zemi otrávených šípů*. Obálka i ilustrace Z. Burian. 366 str.
- 16. **P. Jendorff-Jessen:** *Severní hvězda*. Přeložila M. Lesná-Krausová. Obálka i ilustrace Z. Burian. 194. str.
- 17. **J. Medula:** *Pozor Tome, špion*. Obálka i ilustrace Z. Burian. 175 str.

Ročník V. – 1937

- 18. **L. Boussanard:** *Junák od Zuavů*. Přeložil nejspíše V. Beneš-Šumavský. Obálka i ilustrace Z. Burian. 373 str.
- 19. **K. Hloucha:** *Řiďte loď k Pacifiku*. Obálka i ilustrace Z. Burian. 301 str.
- 20. **P. F. Westerman:** *Třetí důstojník*. Obálka i ilustrace Z. Burian. 386 str.
- 21. **T. Maine-Reid:** *Lovci skalpů*. Přeložil Fr. Heller. Obálka i ilustrace Z. Burian. 525 str.

---

¹³⁶ Viz příloha 9: Náhledy obálek *S puškou a lassem*, III. ročník.

5.6.2.2 Velká série¹³⁷

Ročník VI. – 1937–1938

- **G. Goll:** *Dakota v ohni*. Přeložil Jaromír Vávra. Obálka i ilustrace Z. Burian. 287 str.
- 2. **R. Beholz:** *Zvěď z tvrze Oswego*. Přeložil L. Drábek. Obálka i ilustrace Z. Burian. 315 str.
- 3. **R. Beholz:** *Tekumtha*. Přeložil H. Filla. Obálka i ilustrace Z. Burian. 353 str.
- 4. **P. Jendoff-Jessen:** *Mexický odvážlivec*. Přeložila M. Lesná-Krausová. Obálka i ilustrace Z. Burian. 137 str.
- 5. **M. Kravkov:** *V zajetí polární noci*. Přeložil Fr. Bicek. Obálka i ilustrace Z. Burian. 174 str.

Ročník VII. – 1938–1939

Zde vycházely příběhy o letci Bigglesovi, ale ty byly záhy přesunuty do vlastní edice *Hrdinové vzdušných bitev*.

Ročník VIII. – 1939–1940

- **J. King:** *Indiánův nuget*. Přeložil J. Heller. Obálka i ilustrace Z. Burian. 228 str.
- **J. A. Altsheller:** *Stopaři přední nádrže*. Přeložila Z. Mathesiusová. Obálka i ilustrace Z. Burian. 246 str.
- 8. **J. R. Cekota:** *Ohnivý samum*. Obálka i ilustrace Z. Burian. 203 str.
- 9. **K. Michl:** *Pán ostrého meče*. Obálka i ilustrace Z. Burian. 126 str.
- 10. **R. A. Freeman:** *Dobrodruh z donucení*. Přeložil J. Heller. Obálka i ilustrace Z. Burian. 439 str.
- 11. **J. Kovář:** *Šarkán*. Obálka i ilustrace Z. Burian. 159 str.

Ročník IX. – 1940–1942

- 12. **M. Felde:** *Zlato Sacramento*. Přeložil J. J. Svoboda. Obálka převzatá¹³⁸ Z. Burian, ilustrace Z. Burian. 285 str.
- 13. **W. Fleming:** *Ztracená karavana*. Přeložil F. Heller. Obálka i ilustrace Z. Burian. 291 str.
- 14. **J. Medula:** *Neviditelný nepřítel*. Obálka Z. Burian, ilustrace J. Wowk. 310 str.
- 15. **H. Pease:** *Lod' v džungli*. Přeložil Fr. Heller. Obálka Bohuslav, ilustrace Z. Burian. 265 str.
- 16. **H. Pendexter:** *Dobytí Virginie*. Přeložil Fr. Heller. Obálka převzatá¹³⁹ Z. Burian, ilustrace Z. Burian. 256 str.
- 17. **J. Kovář:** *Princ Dabby*. Obálka převzatá¹⁴⁰ Z. Burian, ilustrace J. Peške. 195 str.
- 18. **J. M. Troska:** *Peklo v ráji*. Obálka převzatá¹⁴¹ Z. Burian, ilustrace J. Wowk. 326 str.
- 19. **Treller:** *Horal z And*. Přeložil J. J. Svoboda. Obálka převzatá¹⁴² Z. Burian. 335 str.

¹³⁷ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 23–28.

¹³⁸ Převzato z románu *Petrolejový princ*.

¹³⁹ Převzato z románu *Petrolejový princ*.

¹⁴⁰ převzato z románu *Hlídká jede na sever*.

¹⁴¹ Převzato z románu *Taje amazonských pralesů*.

¹⁴² Převzato z románu *Taje amazonských pralesů*.

- 20. **J. M. Troska: *Nemův svět***. Obálka Z. Burian, ilustrace J. Wowk. 245 str.
- 21. **Jürgensen: *Lokongo***. Přeložil K. Čvančara. Obálka i ilustrace E. Kotrba. 327. str.

Na edici *S puškou a lassem* navazuje těchto pět knih: 22. **Hire: *Tři hoši v Habeši***. 23. **Hire: *Tři hoši za oceánem***. 24. **G. Ferry: *Zálesák***. 25. **G. Ferry: *Bělouš prerie***. 26. **J. F. Cooper: *Poslední Mohykán***.

5.6.3 Romány Johna Retcliffa¹⁴³

V roce 1934 se edice nakladatelství rozrůstají o knihy německého autora Johna Retcliffa, vlastním jménem Hermanna Goedsheho (1815–1878). Ten napsal obrovské množství dobrodružných románů, z nichž vršovické nakladatelství vybralo pouhé dva cykly, a to pravděpodobně proto, že je jeho osoba spojována se silným antisemitismem, který ovlivnil částečně i jeho dobrodružnou literární tvorbu¹⁴⁴. O ilustrace a obálky se postaral Z. Burian. V některých případech se použily přejaté malby od C. Bergena. Romány přeložil K. Čvančara. Rozměry byly 14,5x21 cm.

V letech 1934 až 1935 uvedl Toužimský s Moravcem třísvazkovou sérii ***Kříž a půlměsíc*** (*Skadarská vlčice*, *V zemi půlměsíce*, *Pohřbený prapor*) a dvojsvazkovou ***Od Bajkalu k Rudému moři*** (*Kněžna sibiřských plání*, *Černé veličenstvo*).

5.6.4 Romány Roberta Krafta

V případě knih Roberta Krafta se nakladatelství Toužimský & Moravec trefilo doslova do černého. Přitom se jednalo prakticky o krok do neznáma. V Československu nebyl Kraft (1869–1916) dosud vydávaný. Opět se jedná o německého autora, takže mu nebyla 20. léta příliš nakloněna. Jeho romány o záhadném detektivu Nobodým v sobě důmyslně mísí detektivní žánr s dobrodružným¹⁴⁵. Pokud bylo vše navíc opatřeno krásnými obálkami Z. Buriana a ilustracemi J. Wowka, o úspěch bylo postaráno. Překlad měl na starost K. Čvančara. Formát knih byl 14x20,5 cm. Všech šest dílů cyklu Nobody bylo opatřeno stejnými obálkami.

Cyklus Nobody

- 1. ***Princ z neznáma***. Vydáno 1935. 411 str.
- 2. ***Pán Země***. Vydáno 1935. 380 str.
- 3. ***Indián Bill***. Vydáno 1936. 385 str.

¹⁴³ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 8.

¹⁴⁴ *John Retcliffe*. Poslední aktualizace 13.4.2007 (cit. 16. 4. 2007). Dostupné z:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Sir_John_Retcliffe.

¹⁴⁵ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 29.

- 4. *Nobody v serailu*. Vydáno 1936. 400 str.
- 5. *Nobody stíhá Nobodého*. Vydáno 1936. 387 str.
- 6. *Ukradená Niagara*. Vydáno 1937. 393 str.

5.6.5 Romány Maxe Branda

Z tvorby populárního amerického spisovatele Maxe Branda (1892–1944) vybral Toužimský a Moravec 18 titulů. Brand byl autorem velmi plodným a nakladatelství se snažilo vybrat jen jeho nejkvalitnější díla¹⁴⁶.

To ovšem nebylo vůbec jednoduché. Brand (vl. jménem Frederick Schiller Faust) publikoval pod velikým množstvím pseudonymů (George Owen Baxter, Martin Dexter, Evin Evans, David Manning, Peter Dawson, John Frederick, Pete Morland) obrovské množství titulů, které se odhaduje na 500 románů a povídek. Autor pocházel z kalifornského města Seattle a dlouho pracoval jako honák krav, takže perfektně znal prostředí a práci kovbojů¹⁴⁷.

Za nejvýznamnější se považují Brandovy westerny, a to především s hrdinou Hvízdavým Danem. Z Brandových románů nakladatelství vybralo 18 titulů, které vydávalo v rozmezí let 1936–1941. Formát knihy byl 14,5x21cm.

Všechny romány ilustroval J. Wowk a obálky pochází od Z. Buriana. Avšak kvůli vzrůstajícím finančním nárokům Buriana nakladatelství od 13. svazku používá Burianovy ilustrace z románu *Petrolejový princ*. Knihy překládali W. F. Waller, J. Vorel, A. Kyzling, Fr. Heller, A. Čermáková, F. J. Khodl, J. J. Svoboda a L. Kratzmannová.

Svazky:

Trilogie Nezkrotní: 1. *Hvízdavý Dan* (1936). 2. *Noční jezdec* (1937). 3. *Sedmý muž* (1937)
Další Brandovy romány: 4. *Veselý Jack* (1937). 5. *Rudý jestřáb* (1937). 6. *Usměvavý Charlie* (1937). 7. *Na jih od Rio Grande* (1937). 8. *Modrá sojka* (1938). 9. *Postrach Arkansasu* (1938). 10. *Příjemný Jim* (1938). 11. *Srdcová sedma* (1940). 12. *Železný oř* (1940). 13. *Zlatý roh* (1940)¹⁴⁸. 14. *Kamenná tvář* (1940). 15. *Zpívající pistole* (1941). 16. *Černý Jack* (1941). 17. *Střílejší blázen* (1941). 18. *Ponurý ranč* (1941).

5.6.6 Palma na hřbetě

Tato edice provázela nakladatelství od roku 1936 až do roku 1948. Za toto období zde vyšlo 18 titulů od různých českých i zahraničních autorů. Romány v *Palmě na hřbetě* byly sice

¹⁴⁶ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 10.

¹⁴⁷ *Max Brand (spisovatel)*. Poslední aktualizace 13.4.2007 (cit. 16. 4. 2007). Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Max_Brand_\(spisovatel\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Max_Brand_(spisovatel)).

¹⁴⁸ Viz příloha 10: *Zlatý roh* - obálka Z. Buriana a kresba koně od J. Wowka.

dobrodružné, ale často tíhly k cestopisu (např. knihy od A. V. Friče). Knihy se, jak název napovídá, vyznačovaly třemi vyraženými palmami na hřbetě¹⁴⁹. Rozměry byly 19x23,5 cm. I když měly vlastní edici, vyšly zde některé romány od E. Štorcha či E. S. Vráze. Edici ilustroval Z. Burian, J. Trnka, M. Novák, E. Kotrba, J. Wowk. Obálky maloval Z. Burian či M. Novák, J. Bohuslav. Překládal S. Klíma, Pavla Moudrá a Fr. Štěpánek.

Svazky:

1. **R. Kipling: *Stopka a spol.*** (1936) 2. **J. Medula: *Modrý Mauricius***¹⁵⁰ (1937) 3. **E. Štorch: *Lovci mamutů*** (1937). 4. **J. Medula: *Boj o 13. poledník*** (1938). 5. **J. London: *Joe mezi piráty*** (1938). 6. **J. London: *Jerry z ostrovů*** (1938). 7. **J. London: *Michal – bratr Jerryho*** (1939) 8. **A. V. Frič: *Strýček indián*** (1939). 9. **A. V. Frič: *Dlouhý lovec*** (1941) 10. **A. V. Frič: *Hadí ostrov*** (1947). 11. **D. Holešová: *Puma Manzo*** (1941). 12. **D. Holešová: *Černý hřebec Bento*** (1941). 13. **D. Holesch: *Pes Chingo***¹⁵¹ (1942). 14. **F. Běhounek: *Kniha robinzonů*** (1944). 15. **J. Kovář: *Skautský rok družiny Kamzíků*** (1946). 16. **E. Štorch: *Statečné mládí*** (1946). 17. **V. Němec: *Vzpouza dervišů*** (1947). 18. **E. S. Vráz: *S lovci lebek na Borneu*** (1948).

5.6.7 Romány Edgara Rice Burroughse

Další cyklus, který získal velikou oblibu mezi čtenáři byl *Tarzan* amerického spisovatele E. R. Burroughse (1875–1950). Autor pocházel z Chicaga a před psaním románů vystřídal řadu zaměstnání (např. ostřil tužky). Jeho největším hrdinou je Tarzan, anglický šlechtic, jehož po tragické námořní nehodě a smrti rodičů vychovávala tlupa goril. Burroughs má na svědomí 26 Tarzanových příběhů¹⁵². Napínavé romány o dobrodružstvích opičího muže opatřil atraktivními obálkami Z. Burian. O ilustrace se postaral J. Wowk. Všechny 11 dílů série vycházelo v letech 1937 až 1939. O oblíbenosti Tarzana hovoří i fakt, že v 30. letech vycházelo v nákladech kolem 7000 výtisků, což bylo na tu dobu obrovské číslo¹⁵³.

Prvních deset svazků mělo stejnou obálku, na které je Tarzan s opicí Kalou (táž byla i u všech sešitů), poslední díl ji však měl odlišnou, objevil se na ní Tarzan s domorodci.

Cyklus Tarzan¹⁵⁴

- 1. ***Syn divočiny***. Přeložil Z. M. Kuděj a V. Zelenka. Vydáno 1937. 399 str.
- 2. ***Návrat z džungle***. Přeložil Z. M. Kuděj. Vydáno 1937. 394 str.
- 3. ***Vězeň pralesa***. Přeložil Z. M. Kuděj. Vydáno 1937. 376 str.

¹⁴⁹ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 39.

¹⁵⁰ Jediná dobrodružná kniha, kterou pro nakladatelství ilustroval Jiří Trnka.

¹⁵¹ Autorka od roku 1942 dbala důsledně na to, aby bylo její jméno psáno správně. Německy.

¹⁵² Kolektiv autorů. *Universum – všeobecná encyklopedie*. 1. díl/A-B. Praha: Euromedia, 2000. s. 724.

¹⁵³ Nakladatelská kniha nakladatelství Toužimský & Moravec z roku 1938.

¹⁵⁴ Viz příloha 11: Náhledy obálek cyklu *Tarzan*.

- 4. *Lovec z vrcholků stromů*. Přeložil Z. M. Kuděj. Vydáno 1938. 387 str.
- 5. *Velký Bwana*. Přeložil Z. M. Kuděj. Vydáno 1938. 390 str.
- 6. *Zkrocené šelmy*. Přeložil Z. M. Kuděj. Vydáno 1938. 411 str.
- 7. *Pán lvů*. Přeložil J. Svoboda. Vydáno 1938. 398 str.
- 8. *Leopardí muži*. Přeložil J. Svoboda a J. Vorel. Vydáno 1939. 389 str.
- 9. *Lidé v jeskyních*. Přeložil J. Svoboda. Vydáno 1939. 387 str.
- 10. *Trpasličí muži*. Přeložil J. Svoboda. Vydáno 1939. 381 str.
- 11. *Tarzanova dobrodružství v džungli*. Přeložil Z. M. Kuděj. Vydáno 1939. 313 str.

5.6.8 Západ a Východ

V této edici vydalo nakladatelství Toužimský & Moravec v letech 1938 až 1948 14 dobrodružných titulů, biografií či cestopisů z pera jak zahraničních (východních i západních), tak i československých autorů¹⁵⁵. Oproti ostatním dobrodružným edicím je zde u románů znatelně méně fikce a děj bývá spojen s konkrétními dějinnými událostmi. Mimo romány je zde několik cestopisů (např. *Amerika bez poschodí*) či knih literatury faktu (např. kniha *Námořník na koni*, což je životopis Jacka Londona).

Obálky ke knihám vytvořili Z. Burian, N. Švábová-Thuránská, J. Novák či J. Bohuslav. Autory ilustrací byl J. Bohuslav, řada knih byla bez obrázků. Formát byl 14x21,5 cm.

Svazky:

1. **J. Hilton:** *Rytíř beze zbraně* (1938). 2. **R. Nekola:** *Třináctý guvernér* (1939). 3. **W. D. Edmonds:** *Bubny hřmí nad Mohawkem* (1941). 4. **V. Kayser:** *Plukovník pandurů Trenk* (1941). 5. **V. Fryček:** *Čarodějky z Fulneku* (1942). 6. **A. Vinogradov:** *Odsouzení Paganiniho* (1943). 7. **Ilf a Petrof:** *Amerika bez poschodí* (1946). 8. **M. Denison:** *Mike Klondyk* (1947). 9. **D. Brennan:** *Nikdy nebudou mladí* (1947). 10. **I. Stone:** *Námořník na koni* (1947). 11. **S. Mstislavskij:** *Opásán ocelí* (1947). 12. **S. Lahodný:** *Nepřemohli smrt* (1947). 13. **D. Wheatley:** *Herodot měl pravdu* (1948). 14. **S. E. White:** *Západ'ané* (1948).

5.6.9 Romány E. S. Vráze

Tajemný cestovatel Enrique Stanko Vráz (1860–1932) byl ve své době fenoménem. Narodil se v Bulharsku a byl vychován v USA. Navštívil jako jeden z mála subsaharskou Afriku, ale i Jižní Ameriku, Čínu, Japonsko, Borneo či Jávu. Všude získal tisíce exponátů pro Národní muzeum¹⁵⁶.

U Toužimského a Moravce vyšel cestopisný cyklus *Napříč rovníkovou Amerikou* a dalších pět románů. Jelikož všechny knihy od E. S. Vráze vycházely u Toužimského &

¹⁵⁵ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 44.

¹⁵⁶ Kolektiv autorů. *Universum – všeobecná encyklopedie*. 10. díl/U-Ž. Praha: Euromedia, 2000. s. 319.

Moravce po autorově smrti, podílel se na jejich úpravě značnou měrou J. Ch. Novotný-Kuzma a autorova dcera Vlasta. Některé Vrázovy tituly vyšly i v edici *Palma na hřbetě*.

Cestopisné romány E. S. Vráze kompletně ilustroval Z. Burian, a to včetně obálek. Knihy vycházely v letech 1938–1942 a měly formát 19x23,5 cm.

Trilogie Napříč rovníkovou Afrikou

- *Za poklady Eldoráda* (1938). 2. *Taje amazonských pralesů* (1939). 3. *V zemi zlata a Inků* (1939).

Ostatní tituly

- 4. *Bílý ďábel v Pekingu* (1940).
- 5. *V zemi bílého slona* (1941).
- 6. *U králů temné pevniny* (1941).
- 7. *V sedmém moři* (1942).
- 8. *Don Enrique* (1942).

5.6.10 Hrdinové vzdušných bitev

William Earl Johns (1893–1968) pocházel z anglického městečka Hertford. Dlouhá léta pracoval pro armádu. V první světové válce sloužil u Královského letectva a za vynikající schopnosti byl brzy povýšen na leteckého instruktora. V armádě působil až do roku 1930, ale i pak v ní duchem zůstal. Začal totiž psát letecká dobrodružství kapitána Jamese Biggleswortha, jichž do jeho smrti vyšlo 98¹⁵⁷. Spolu s Mayovými edicemi a *S puškou a lassem* byly Johnsovy romány to, co pomohlo nakladatelství dostat se na špičku v produkci dobrodružné literatury. Knihy vycházely od roku 1937 do roku 1947, a to s pětiletou pauzou v období 2. světové války.

Nejdříve se řadily do sedmého ročníku edice *S puškou a lassem*, poté získaly vlastní edici. Ilustrátory byli J. Wowk a Z. Burian. Motiv obálky byl vždy shodný s jednou ilustrací Z. Buriana uvnitř knihy. Na obrázcích v dílech 14 a 15 se podílel i J. Bohuslav. Poslední dva díly pak přejímaly originální ilustrace od S. Tresiliana, H. Leigha a A. Sindala. Toužimský s Moravcem vydali v edici do roku 1947 prvních 16 Johnsových knih. Ve vydávání této edice pokračovalo obnovené nakladatelství po roce 1989.

Prvních 12 svazků má s použitím různě barevných pláten stejnou vazbu. Kniha *Biggles jde do války* vyšla jen v poloplátně. Všechna Bigglesova dobrodružství mají jednotný formát 14x20,5 cm.

¹⁵⁷ MORAVEC, Michal. NOVÁK, B. Radek. *Říkají mi Biggles*. Skaut-Junák, leden 1997, roč. 40. s. 12.

Svazky:

- 1. *Biggles od velbloudích stíhaček*¹⁵⁸. Přeložil A. Kyzlink. Vydáno 1938. 339 str.
- 2. *Biggles vzdušný komodor*. Přeložil A. Kyzlink. Vydáno 1939. 340 str.
- 3. *Černý kondor*. Přeložila G. Kratzmannová. Vydáno 1939. 205 str.
- 4. *Biggles v Africe*. Přeložil A. Kyzlink. Vydáno 1939. 207 str.
- 5. *Modré nebezpečí*. Přeložil A. Kyzlink. Vydáno 1939. 212 str.
- 6. *Bigglesova letecká společnost*. Přeložil A. Kyzlink. Vydáno 1939. 212 str.
- 7. *Biggles letí kolem světa*. Přeložil A. Kyzlink. Vydáno 1939. 205 str.
- 8. *Biggles ve Španělsku*. Přeložil J. J. Svoboda. Vydáno 1939. 218 str.
- 9. *Biggles letí na sever*. Přeložil J. J. Svoboda. Vydáno 1939. 207 str.
- 10. *Biggles a Himalája*. Přeložil J. J. Svoboda. Vydáno 1940. 211 str.
- 11. *Biggles a zlaté dublony*. Přeložil J. J. Svoboda. Vydáno 1940. 223 str.
- 12. *Biggles na stopě*. Přeložil A. Kyzlink. Vydáno 1940. 223 str.
- 13. *Biggles letí na jih*. Přeložil J. J. Svoboda. Vydáno 1940. 211 str.
- 14. *Biggles jde do války*. Přeložil A. Kyzlink. Vydáno 1946. 261 str.
- 15. *Biggles na Borneu*. Přeložil A. Humplík. Vydáno 1947. 197 str.
- 16. *Biggles vzdoruje hákovému kříži*. Přeložil Fr. Heller. Vydáno 1947. 200 str.

5.6.11 Romány Jacksona Gregoryho¹⁵⁹

Tato edice vycházela jen dva roky, a to v letech 1938 až 1939. S příchodem druhé světové války musela být zrušena a po roce 1945 se již neobnovila. Vycházely zde romány amerického spisovatele Jacksona Gregoryho (1882–1943). Z jeho díla nakladatelství vybralo westerny, konkrétně se jednalo o 6 titulů. Z toho 3 vyšly v cyklu *Smečka Haverilů* a 3 samostatně. Knihy vycházely jak v plátěném, tak i poloplátěném provedení o rozměrech 14x20,5 cm, popř. 14x20 cm. Všechny knihy ilustroval J. Wowk a obálkami opatřil Z. Burian. Edici překládal J. Vorel, J. J. Svoboda a W. F. Waller.

Smečka Haverilů

- *Jezdci na hranicích* (1938). 2. *Laredo Kid* (1938). 3. *Pevnost Morganů* (1938)

Ostatní

- 4. *Jeff od putující řeky* (1939). 5. *Šest stop pět* (1939). 6. *Muž proti muži* (1939).

5.6.12 Romány F. J. Čečetky

F. J. Čečetka (1871–1942) byl československý spisovatel, který se zaměřil na historické romány¹⁶⁰. Většinu jeho produkce tvořily knihy o velkých osobnostech z dějin českých zemí.

¹⁵⁸ Viz příloha 12: Obálka *Biggles od velbloudích stíhaček*.

¹⁵⁹ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 13.

¹⁶⁰ *František Josef Čečetka*. Poslední aktualizace 13. 4. 2007 (cit. 16. 4. 2007). Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Josef_%C4%8C%C4%8Detka.

Avšak Toužimský & Moravec z těchto románů vybrali pro české čtenáře exotičtější cyklus *Mexický císař*, který vycházel v letech 1939 až 1940. Jedná se o třídílnou sérii ilustrovanou J. Wowkem s obálkami Z. Buriana¹⁶¹. Knihy o formátu 14x21,2 cm měly všechny stejnou obálku i vazbu.

Mexický císař

- *Princ z Miramare* (1939). 2. *Rudý prezident* (1940). 3. *La Paloma* (1940).

5.6.13 Romány Jana Matzala Trosky

U Toužimského a Moravce vycházela také edice československého autora J. M. Trosky (vl. jménem Jan Matzal, 1881–1961). Autor pracoval celý život ve vedoucích funkcích průmyslových podniků (také v Jugoslávii) a po odchodu do invalidního důchodu v roce 1931 se začal naplno věnovat tvorbě sci-fi románů. Hlásil se k vzoru J. Vernea a rád psal příběhy o dobývání vesmíru¹⁶².

Nakladatelství Toužimský & Moravec Troskovy tituly vydávalo v letech 1939 až 1943. Za tuto dobu se v edici objevilo celkem 6 vědecko-fantastických titulů, z toho dva cykly a jeden samostatný román. Rozměry knih byly 14x 20, cm¹⁶³.

Obálky namaloval Z. Burian (u druhého, tzv. velkého vydání cyklu *Zápas s nebem* o velikosti 17,5x23,5 cm v roce je vytvořil 1943 J. Wowk) a romány ilustroval J. Wowk.

Kapitán Nemo (1939)

- 1. *Nemova říše*. 2. *Rozkazy z éteru*. 3. *Neviditelná armáda*.

Zápas s nebem (1940)

- 1. *Smrtonoš*. 2. *Podobni bohům*. 3. *Metla nebes*

Mimo cykly

- ? *Pistole míru* (1941)

5.6.14 Romány Eduarda Štorcha

Eduard Štorch (1878–1956) působil až do roku 1937 jako pedagog. Kromě učení se věnoval i publicistice a amatérské archeologii, což ovlivnilo jeho tvorbu¹⁶⁴.

Se společností Toužimský & Moravec začal spolupracovat v roce 1937, kdy hledal nakladatele pro své páte, přepracované vydání *Lovců mamutů*¹⁶⁵. Firma s vydáním souhlasí a

¹⁶¹ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 9.

¹⁶² MENCLOVÁ, Věra a kol. *Slovník českých spisovatelů*. Praha: Libri. 2000. s. 672.

¹⁶³ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 34.

¹⁶⁴ MENCLOVÁ, Věra a kol. *Slovník českých spisovatelů*. Praha: Libri. 2000. s. 645.

dochází k podpisu smlouvy. Kniha vychází v září 1937 s obálkou a 58 kresbami Z. Buriana¹⁶⁶ v prestižní edici *Palma na hřbetě*¹⁶⁷.

Spolupráce se Štorchem se vyznačovala neustálými korekcemi. Např. kniha *Lovci mamutů* vyšla u Toužimského a Moravce 2x, celkově tedy tento román Štorch vydal do roku 1947 sedmkrát! V období let 1939 až 1947 vyšlo v edici sedm titulů. Vždy se jednalo o historický román o rozměru 14x20,5 cm¹⁶⁸. Od roku 1940 do konce 2. světové války byla edice pozastavena.

Svazky:

- 1. ***O Děvín a Velehrad***. Obálka Z. Burian, ilustrace J. Wowk. Vydáno 1939. 312 str.
- 2. ***Zastavený příval***. Obálka Josef Mánes, ilustrace J. Wowk. Vydáno 1940. 181 str.
- 3. ***U veliké řeky***. Obálka Z. Burian¹⁶⁹, ilustrace J. Wowk. Vydáno 1940. 225 str.
- 4. ***Meč proti meči***. Obálka Z. Burian, ilustrace J. Wowk. Vydáno 1946. 246 str.
- 5. ***Hrdina Nik***. Obálka i ilustrace J. Konůpek. Vydáno 1947. 203 str.
- 6. ***Lovci mamutů***. Obálka i ilustrace Z. Burian. Vydáno 1947. 282 str.
- 7. ***Zlomený meč***. Obálka Z. Burian, ilustrace J. Konůpek. Vydáno 1947. 178 str.

5.6.15 Obálková vydání

Jedná se o romány, které Toužimský s Moravcem převzali od zaniklého nakladatelství Topič. Knihy se vydávaly v nezměněné podobě, a to pravděpodobně v letech 1938 až 1940 (přesné datum není ve svazích uvedeno)¹⁷⁰. Romány měly s Topičovým vydáním shodnou vazbu a obsah. Chyběly ilustrace. Toužimský & Moravec jen náklad doplnili o vlastní obálky a nové titulní listy. V edici vyšlo 18 románů o rozměrech 11,5x17 cm či 12,5x18,5 cm.

Svazky:

- 1. **Dugasinski: *Veliké vdovy***. 2. **S. Fleuron: *Barevný d'ábel***. 3. **S. Fleuron: *Jelen z divoké bažiny***. 4. **S. Fleuron: *Když houká výr***. 5. **S. Fleuron: *Nenasyta***. 6. **S. Fleuron: *Rudá smečka***. 7. **Ch. Roberts: *Dům ve vodě***. 8. **Ch. Roberts: *Lovci v tíšinách***. 9. **Ch. Roberts: *V srdci pralesa***. 10. **Ch. Roberts: *Zálesáci***. 11. **S. Slivickij: *Medvěd Miška***. 12. **B. Shellendorf: *V džunglích Afriky***. 13. **E. T. Seton: *Bílý sob***. 14. **W. Cody: *Buffalo Bill***. 15. **D. Defoe: *Robinson Crusoe***. 16. **Hudson: *Zajatec na Orinoku***. 17. **Howard Payson: *Skauti na toulkách***. 18. **S. E. White: *Tajemná safari***.

¹⁶⁵ HOLEŠOVSKÝ, František. *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*. Praha: Albatros, 1989. s. 54.

¹⁶⁶ PROKOP, Vladimír. *Ilustrátor Zdeněk Burian: Monografie a soupis díla*. Praha: Ostrov, 1995. s. 47.

¹⁶⁷ Viz 5.6.6 *Palma na hřbetě*.

¹⁶⁸ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 36.

¹⁶⁹ Převzato z knihy *Lovci mamutů*.

¹⁷⁰ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 50.

Od nakladatelství Topič byl převzat také román od W. K. Moreheada *Indiánští hrdinové*. Kniha ale vyšla v edici *Příroda, technika a věda*.

7.6.16 Tituly, které vyšly mimo edice

Nakladatelství Toužimský & Moravec členilo sice drtivou většinu svých knih do edic, avšak některé tituly vyšly i nezařazené¹⁷¹.

Svazky:

- **J. Ch. Novotný-Kuzma:** *Junák králevic Marko*. Obálka i ilustrace Z. Burian. Vydáno 1936. 334 str.
- **2. J. Morávek:** *Horymír*. Obálka i ilustrace Z. Burian. Vydáno 1941. 126 str.
- **3. E. Holub:** *Černý ráj*. Obálka i ilustrace Z. Burian. Vydáno 1948. 301 str.
- **4. B. Bonhard:** *Bohatýrská srdce*. Obálka Z. Burian, ilustrace J. Wowk. Vydáno 1945. 212 str.
- **5. Fr. Běhounek:** *Na sever od Zambezi*. Obálka Z. Burian. Vydáno 1946. 212 str.
- **6. J. Kovář:** *Prázdniny v táboře Dívčí válka*. Obálka i ilustrace Z. Burian. Vydáno 1947. 166 str.
- **7. E. Gatti:** *Mottův hněv*. Obálka Z. Burian, ilustrace P. Bramsom. Vydáno 1949. 153 str. Jednalo se o poslední titul nakladatelství, a to s pořadovým číslem 572.

5.6.17 Romány Zdeňka Matěje Kuděje

Dobrodružné romány českého prozaika a novináře Z. M. Kuděje (vl. jménem Marian Krejčí, 1881–1955) vycházely ve stejnojmenné edici. Autor vedl život dobrodruha, procestoval coby tramp USA, Kanadu, ale i Rusko. Přátelil se s J. Haškem. Jeho cestování mu bylo inspirací pro literární tvorbu¹⁷².

Edice vznikla v roce 1941 a tituly se v ní vydávaly ještě o rok později. Opět se objevila až po válce, a to v roce 1946. Poslední román zde vyšel v roce 1947. Obálky maloval Z. Burian a ilustrace pochází od J. Wowka. Celkem zde vyšlo 6 titulů, z toho 4 v tetralogii *Cid*¹⁷³. Knihy měly formát 14x20,5 cm.

Cid

- 1. *Šťastný greenhorn* (1941). 2. *Psancem v Chikagu* (1941). 3. *Dlouhá stopa* (1942). 4. *Čest hordy* (1942).

Ostatní romány

- 5. *Majitel zlatých polí* (1946).
- 6. *Hostem u bat'ušky cara* (1947).

¹⁷¹ Ibid. s. 42.

¹⁷² MENCLOVÁ, Věra a kol. *Slovník českých spisovatelů*. Praha: Libri. 2000. s. 386.

¹⁷³ Ibid. s. 30.

5.6.18 Romány Rudolfa H. Daumanna

V edici R. H. Daumanna (1896–1957) vycházely v letech 1940 až 1941 dobrodružné romány. Edici obálkami opatřil Z. Burian a ilustroval J. Wowk. Celkem zde vyšly 4 tituly. Rozměry vazby byly 14x20,5 cm.

- 1. *Tenká jako skořepina*. 2. *Útok na Slunce*. 3. *Konec zlata*. 4. *Nebezpečí z vesmíru*.

5.6.19 Polnice

Po druhé světové válce se nakladatelství Toužimský & Moravec pokusilo vyplnit mezeru po zániku nacistické edice spolku Kuratorium pro výchovu dětí a mládeže *Knihovny pro mládež*, a to vytvořením její protiváhy. Vzniká tak edice *Polnice*. Zde vycházejí válečné příběhy českých letců, Angličanů či Sovětů. Jednalo se např. o knihy Fr. Běhounka, W. E. Johnse i R. Kiplinga¹⁷⁴. *Polnice* vycházela v letech 1946 až 1948. Celkem se jednalo o 30 sešitů v rozsahu kolem 40–50 stran, které se objevovaly v knihkupectvích s týdenní periodicitou. Edici řídil Jiří Medula. Obálky pocházely od Z. Buriana a ilustrace od J. Wowka.

5.7 Nejvýznamnější edice mimo dobrodružnou literaturu

Ačkoli nakladatelství Toužimský & Moravec bylo primárně zaměřeno na dobrodružnou literaturu, vycházelo zde i veliké množství knih jiných žánrů. Spektrum titulů, které nakladatelství vydávalo bylo nesmírně široké. Objevovaly se zde učebnice, knihy naučné, literatura faktu, pohádky, detektivní romány, romány pro dívky, krásná literatura, poezie, literatura filozofická, cestopisy, příručky, průvodce, ale i čtivo erotické.

5.7.1 Romány, které napsal život

Zde vycházely biografie mnoha autorů či velkých historických postav, knihy o kultuře či literatura faktu. Edice vycházela od roku 1931 až do roku 1948. Dělí se na první a druhou řadu. První vycházela v letech 1931 až 1934 a druhá v letech 1939 až 1948. Celkově edice zahrnuje 22 titulů. Rozměry knihy byly 13x19,5 cm.

Vyšla zde roku 1932 Mayova autobiografie *Vyznání* s předmluvou Fr. Schröpnera a plným zněním *Ankety o dobrodružné literatuře*.

¹⁷⁴ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 59.

U knihy Ch. Harrisona *Generálové umírají v posteli* z roku 1931 se objevuje důsledek toho, že si v té době J. R. Vilímek přísně hlídal své zaměstnance. Knihu sice ilustroval Z. Burian, ale je zde podepsaný jako Holborn, aby se vyhnul nepříjemnostem¹⁷⁵.

Vyšly zde biografie Ceasara i Mohameda¹⁷⁶, ale kromě toho také knihy o kultuře a architektuře (3 tituly od A. Vojtěcha: *Praha v záři baroka*, *Praha románská* a *Praha kamenný sen* z roku 1941). V edici vycházely i knihy Fr. Běhouka (např. *Lidé a póly*).

5.7.2 Zločincový klub

Edice detektivních románů. Objevilo se zde 9 titulů, a to převážně od Fr. Hellera¹⁷⁷.

5.7.3 Vědění v kostce

Jedná se vlastně o několik vzdělávacích publikací encyklopedického charakteru. Spojuje je ale snaha o zaznamenání vědění ve zhuštěné podobě a ve zkratce. Všechny tři publikace byly rozděleny do cca 20 sešitů, které vycházely vždy jednou za 14 dní. Každý sešit měl rozsah 32 stran a stál 2,50 Kčs¹⁷⁸. Dílo vycházelo v letech 1937 až 1939. Významně se na něm podepsal profesor UK a ČVUT, vynikající vědec, fyzik, cestovatel, autor 50 knih pro mládež a literatury faktu a v neposlední řadě držitel stříbrné medaile UNESCO František Běhounek¹⁷⁹.

- **Škola v kostce.** Vedl Fr. Běhounek.
- **Národní hospodářství v kostce.** A. Kyzlink, P. Wagner. a A. Zellhoff.
- **Technika v kostce.** Vedl A. Lasswitz a A. Kyzlink.

5.7.4 Kořeny

Edice Kořeny začala vycházet v období 2. světové války. Objevují se zde tituly zabývající se literární historií a poezie. Spolu s některými knihami z edice *Romány, které napsal život* (*Praha v záři baroka* a *Praha kamenný sen*) se snaží působit jako obrana českého národa a kultury v dobách okupace. *Kořeny* vedl Jan Šnobl a vyšel zde např. Jan ze Žatce: *Oráč a Smrt*, V. Schwartz: *Věčné Čechy*, V. Schwartz: *Ta krásná země*, E. Kästner: *Lyrická domácí lékárníčka*, Marcus Aurelius: *Hovory k sobě* či Michelangelo Buonarroti: *Skrytý Michelangelo*.

¹⁷⁵ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 46.

¹⁷⁶ TOUŽIMSKÝ, Jan. MORAVEC, Jaroslav: *Knihy dalekých světů*. Praha: Toužimský & Moravec. 1938. s. 45.

¹⁷⁷ POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 53.

¹⁷⁸ TOUŽIMSKÝ, Jan. MORAVEC, Jaroslav: *Knihy dalekých světů*. Praha: Toužimský & Moravec. 1938. s. 64.

¹⁷⁹ MENCLOVÁ, Věra a kol. *Slovník českých spisovatelů*. Praha: Libri. 2000. s. 79.

5.7.5 Cestopisy a průvodce

Nakladatelství vydávalo cestovatelské spisy J. Kořenského (*Amerika, Čína, Japonsko, Jižním mořem* či *Z Jávy do Siamu*), K. V. Adámka (*Krásným Slovenskem*) nebo O. Pertolda (*Perla Indického oceánu*)¹⁸⁰. Knihy byly levné, stály do 20 Kčs a čtenáře poutavě seznamovaly s cizími kraji. Vycházely v letech 1935 až 1947.

5.7.6 Divy pravěta

Koncem třicátých let nakladatelství Toužimský & Moravec velmi prosperuje, a tak si může dovolit riziko vydání velmi ambiciózního projektu rekonstrukce pravěkého světa. Kontaktuje je docent Josef Augusta, který chce vydat velikou ilustrovanou knihu o pravěku, a to jako seriózní populárně-naučnou publikaci.

Nakladatelství podepisuje s Augustou v březnu 1938 smlouvu a Z. Burian má namalovat 20 velikých obrazových ilustrací. Využívá nejnovější vědecké poznatky a svou fantazii, má vytvořit co možná nejvěrnější reprodukci pravěkého života¹⁸¹. Kniha vychází s 63 Burianovými perokresbami, 13 olejomalbami a 12 kvaši v roce 1942. Sklidila obrovský úspěch.

5.7.7 Povídky a romány pro dívky

Z hlavní, dobrodružné linie nakladatelství by se mohlo zdát, že při vydávání románů pro mládež převažuje literatura pro chlapce. Avšak jistě i dívky četly dobrodružné příběhy, a pokud ne, připravilo pro ně nakladatelství Toužimský & Moravec vlastní edici. Vycházely zde např. romány od M. Mervartové (*Panenka, Panenka na prázdninách, Sokolka Věra*). Ilustracemi edici doplnil A. V. Hrska¹⁸².

5.7.8 Svět pohádek a pověstí

Svou edici měly i pohádky, báje a pověsti. Zde vycházely knihy klasiků českých pohádek (B. Němcová: *Pohádky o Kristu* či K. J. Erben: *České národní pohádky*)¹⁸³, ale i legendy (Melniková: *Ruské legendy*). Velmi oblíbené byly *Špalíčky* J. Ch. Novotného-Kuzmy. Vyšly tři (*Špalíčky pohádek, Špalíčky pověstí a Špalíčky bajek*). Na nádherných ilustracích se podílel J. Trnka a E. Kotrba.

¹⁸⁰ TOUŽIMSKÝ, Jan. MORAVEC, Jaroslav: *Knihy dalekých světů*. Praha: Toužimský & Moravec, 1938. s. 42.

¹⁸¹ HOCHMANOVÁ-BURIANOVÁ, Eva: *Zdeněk Burian/ pravěk a dobrodružství*. Praha: Magnet-Press, 1991. s. 24.

¹⁸² TOUŽIMSKÝ, Jan. MORAVEC, Jaroslav: *Knihy dalekých světů*. Praha: Toužimský & Moravec, 1938. s. 58.

¹⁸³ TOUŽIMSKÝ, Jan. MORAVEC, Jaroslav: *Knihy dalekých světů*. Praha: Toužimský & Moravec, 1938. s. 53.

6. Nakladatelství za druhé světové války

6.1 Nakladatel a válka

S příchodem roku 1939 se mění situace na poli s literaturou i nakladatelstvími. Mnoho z nich zaniká a ostatní se potýkají s restrikcemi. Podle nového nařízení z 30. března 1939 dochází k vyloučení celých literárních oblastí. Nesmí se tedy vydávat literatura levicová či komunistická, židovská, ruská a posléze také anglo-americká. Jednoduše nic, co se mohlo být jen trochu stavět nově nastolené vládní nacistické ideologii. V dubnu 1939 se zákaz konkretizuje na 100 autorů.

Od roku 1941 jsou zavedena přísná opatření v oblasti kontroly vydávaných knih. Jsou pevně stanovena pravidla předběžné cenzury, což omezovalo a zdržovalo vydání titulu. V roce 1944 přichází nové nařízení o povinnosti knihkupce či nakladatele žádat o povolení. Rovněž se musí tisknout kompletní a rozsáhlé tiráže (to do té doby nebylo povinné). Také se rozšiřuje množství zakázaných knih, které vydáním *Souhrnného seznamu zakázaných titulů* čítalo takřka 10 000 položek.

Velmi limitujícím prvkem se stala roku 1943 vyhláška o obhospodařování papírenských výrobků, která stanovovala, že papír bude dáván nakladatelstvím a vydavatelstvím pouze na příděl. U papíru nebyl problém jen v množství, ale také v kvalitě. Vyráběl se velmi dřevitý, což se projevovalo na jakosti knižních publikací.

Ačkoli se nakladatelé střetávali s velkým množstvím omezení, paradoxně lze hovořit i o jisté nakladatelské konjunkturu, alespoň v oblasti prodaného nákladu. Lidé se v těžkých dobách protektorátu obraceli ke kultuře, a tak nakladatelům stoupal objem prodaných výtisků (nezávisela-li tedy produkce podniku na knihách zakázaných autorů).

Pokud se za druhé světové války vydávaly romány pro mládež o vojácích či bitvách, pak ten, kdo to v protektorátu Čechy a Morava mohl činit, bylo Kuratorium pro výchovu dětí a mládeže, což byl spolek, který povinně sdružoval veškerou československou mládež od 10 do 18 let. Kuratorium vedl sám ministr školství a lidové osvěty Emanuel Moravec¹⁸⁴.

Spolek měl vlastní edici (kterou pro něj připravovalo nakladatelství Orbis) *Knihovna pro mládež*. A zde vycházely romány a povídkové sborníky (např. *Hrdinství, odvaha, kamarádství* či *Správný kluk*), které měly působit na mládež v duchu nacistické ideologie.

---

¹⁸⁴ Kolektiv autorů. *Universum – všeobecná encyklopedie*. 5. díl/Ko-Ma. Praha: Euromedia, 2000. s. 260.

6.2 Toužimský & Moravec za války

Nakladatelství sice za druhé světové války neustále fungovalo, ale bylo donuceno pozastavit či omezit řadu svých nejoblíbenějších edic, v nichž vycházela díla zakázaných autorů (např. *Hrdinové vzdušných bitev*). To znamenalo veliké ztráty, jelikož právě tato produkce byla pro nakladatelství klíčová. Na seznamu literatury, jež se nesměla vydávat, byla jména A. V. Friče, W. E. Johnse, J. M. Trosky či E. R. Burroughse a mnoha dalších.

Na každý vydaný titul si nakladatelé museli opatřit povolení úřadů a mnohdy je nedostali. Jen mezi roky 1940 až 1942 bylo pozastaveno vydání téměř 40 titulů¹⁸⁵. U knih, jež vycházet mohly, docházelo ke grafickým úpravám, které oproti předchozím vydáním přinášely často zjednodušení¹⁸⁶. V případě románů Karla Maye vydávalo nakladatelství za války pouze dotisky.

Toužimský & Moravec se tedy soustředili na vydávání děl autorů německých či italských, avšak zachovávali si striktní neutralitu a vyhýbali se ideologické zabarvenosti. Nepodlehli ani vlivu kolaborantů ani germanizačním tlakům. Vydávali i literaturu vlasteneckou¹⁸⁷, avšak opět zaměřenou na německou či italskou kulturu v Praze.

I když vycházely i nové tituly, firma byla nucena v roce 1943 zavřít prodejnu. Veškerý personál zasáhlo povinné nasazení v německých továrnách, učni byli přesunuti z knihkupectví do budovy nedalekého nakladatelství.

Náklad vydaných titulů se v této době pohyboval v rozmezí 1700 (básnická sbírka *Ta krásná země*) až 7000 (J. M. Troska: *Pistole Míru*) výtisků, většinou to však bylo kolem 3000 kusů na jeden vydaný titul. Tato čísla jsou podobná těm z let předválečných. Avšak v prvních letech války vzrostl počet vydaných knih za rok. V letech 1934 až 1935 se průměrně za rok vydalo 30 knih. V letech 1939 až 1941 vyšlo celkem 101 titulů (v roce 1939 to bylo 31 knih, v roce 1940 34 knih a v roce 1941 36 knih)¹⁸⁸. I když čísla hovoří veskrze pozitivně, škrty v oblasti produkce a omezený přístup k papíru nakladatelství velmi ublížily a koncem války, tj. v roce 1944, klesla produkce nakladatelství dokonce na desetinu toho, co vydávalo před rokem 1939¹⁸⁹.

Celkově období let 1939 až 1945 znamenalo pro vršovickou firmu konec rozkvětu a ránu, z níž se nakladatelství zcela nevzchopilo ani po válce.

¹⁸⁵ PROKOP, Vladimír. *Ilustrátor Zdeněk Burian: Monografie a soupis díla*. Praha: Ostrov, 1995. s. 25.

¹⁸⁶ Viz konkrétní edice.

¹⁸⁷ Viz 5.7.4 *Kořeny* a 5.7.1 *Romány, které napsal život*.

¹⁸⁸ Interní materiály nakladatelství z let 1939 až 1942.

¹⁸⁹ MORAVEC, Jaroslav. *Pražský případ doktora Maye: banální kapitola z nakladatelských dějin*. Praha: Toužimský & Moravec, 2006. s. 140.

7. Doba poválečná a likvidace

7.1 Poválečná situace

Po skončení 2. světové války opět čtenáři získali přístup k řadě autorů, již byli v letech 1939 až 1945 zakázáni. Nakladatelství, která pět let strádala, se nyní těšila přízni čtenářské obce. Nestíhala ukojit hlad po literatuře, která byla téměř 6 let zapovězena. Mnoho nakladatelství je po válce obnoveno (Vyšehrad, Orbis, Melantrich atd.) a jsou zakládána nová (Mladá fronta, Práce, Naše vojsko či Svoboda). Celkem tedy k prvnímu dubnu 1946 měl Svaz knihkupců a nakladatelů ČSR zaevidováno 1133 členů, a to mnoho nakladatelství působilo i mimo tuto organizaci¹⁹⁰.

Kolem roku 1947 však v knižním průmyslu přichází stagnace. Trh se rychle nasýtil, navíc od června 1945 sílí problémy s nedostatkem papíru, jelikož se velké množství papírenských podniků nacházelo v pohraničních oblastech, které byly po odsunu Němců naprosto bez pracovních sil.

Veškerý tisk a nakladatelská činnost spadly pod správu ministerstva osvěty a informací (MIO), které rovněž dostalo na starost přiděly papíru, tudíž rozhodovalo o tom, kdo bude a nebude moci tisknout. Velmi stranilo nakladatelům masových organizací sdružených v Národní frontě a nakladatelství KSČ¹⁹¹.

Nakladatelskou činnost hned v roce 1945 upravil dekret prezidenta republiky č. 130/45 z 26. října 1945 *O státní péči osvětové* a zákon Národního shromáždění republiky Československé o nakladatelské smlouvě z května 1923. Ponechává se válečné nařízení o tiráži a navíc nakladatel musí opatřit všechny své tituly zpět do roku 1923 evidenčními čísly.

V roce 1946 se Ústavodárné Národní shromáždění republiky Československé usneslo na zákoně o povinných výtiscích, z něhož vyplývá, že každý nakladatel musel ministerstvu informací dávat u každého titulu kompletní informace, než šla kniha do oběhu¹⁹².

„V únoru 1948 se ustavil Přípravný výbor Odborného svazu knihkupců, nakladatelů a obchodníků s uměleckými předměty, jenž převzal agendu SČKN.¹⁹³“ Nejprve se organizace zaměřila na drobné soukromé knihkupce, k nimž byl přiřazen speciální zmocněnec MIO. Vše však šlo k definitivnímu řešení. Tím byl Zákon o vydávání a rozšiřování knih, hudebnin a jiných neperiodických publikací (č. 94/49 Sb., přijatý Národním shromážděním 24. 3. 1949),

¹⁹⁰ HALADA, Jan: *Encyklopedie českých nakladatelství 1949–2006*. Praha: Libri 2007. s. 7.

¹⁹¹ Ibid. s. 7.

¹⁹² *Zpráva ústavně-právního výboru o usnesení senátu k vládnímu návrhu zákona (tisk sen. 712 a 1569) o nakladatelské smlouvě (tisk 4060)*. Poslední aktualizace 9. 5. 2007 (cit. 11. 5. 2007). Dostupné z WWW: http://www.psp.cz/eknih/1920ns/ps/tisky/T4126_00.htm.

¹⁹³ HALADA, Jan: *Encyklopedie českých nakladatelství 1949–2006*. Praha: Libri 2007. s. 7.

jež zakazoval činnost všech soukromých nakladatelů¹⁹⁴. Jejich majetek byl zabaven a zestátněn. Veškeré vydávání bylo nyní pod přísným dohledem KSČ.

7.2 Poválečné nakladatelství Toužimský & Moravec

S rokem 1945 ve Vršovicích opět začíná fungovat knihkupectví Toužimský & Moravec a nakladatelé opět vydávají tituly, které byly za války zakázané. Ke čtenáři se opět dostávají dobrodružství kapitána Bigglese v obnovené edici *Hrdinové vzdušných bitev* a mnoho jiných hrdinů.

Poválečnou novinkou je edice *Polnice*, která přináší svým čtenářům válečné příběhy. V důsledku nového nařízení opatřuje nakladatelství své tituly evidenčními čísly a rozšiřuje tiráž.

Avšak ani série *Polnice* a poválečné uvolnění nepomohlo nakladatelství k návratu na výsluní. Naopak, poté co po roce 1946 sílí tlak KSČ, začínají drobným podnikatelům krušné časy.

Po komunistickém převratu v únoru 1948 nabraly události rychlý spád. 29. listopadu 1948 bylo do sídla nakladatelství v Obloukové ulici 26 doručeno nařízení od ministra informací a osvěty Václava Kopeckého, že je tímto dnem do firmy dosazen zvláštní zmocněnec ministerstva informací František Brom, který bude v nakladatelství přítomen do té doby, než bude vydán nový zákon o nakladatelském podnikání.

Náklady spojené s jeho působením mělo platit nakladatelství a zároveň se plně podřídit jeho připomínkám, umožnit mu kontrolu firmy a informovat ho o veškerém dění v nakladatelství¹⁹⁵.

Mikuláš Moravec tuto událost zaznamenal do svého deníku: „ (...)Taťka přišel domů neveselý. Ráno do kanceláře dostali dopis, ve kterém byla zpráva, že dnešním dnem dosazuje MIO do nakladatelství a knihkupectví svého „plnomocníka“, který se bude starat, aby všechno bylo v dobrém pořádku(...)“¹⁹⁶.

Následovalo přesunutí prodejny z domu na třídě Palackého pod vršovickou radnici. Prostory knihkupectví získal spolek Svazák a později se zde nacházelo agitační středisko.

Avšak nakladatelství stále vydávalo knihy, a to až do roku 1949, kdy vešel v platnost nový Zákon o vydávání a rozšiřování knih, hudebnin a jiných neperiodických publikací, z něhož bylo jasné, co bude následovat. Poslední kniha, která byla vydána byl *Motův hněv* od

¹⁹⁴ HALADA, Jan: *Encyklopedie českých nakladatelství 1949–2006*. Praha: Libri 2007. s. 7.

¹⁹⁵ Viz příloha 13: Oznámení ministerstva informací z 17. 11. 1948

¹⁹⁶ Deník Mikuláše Moravce. Zápis z pondělí 29. listopadu 1948.

A. Gattiho s číslem 572, avšak téměř celý náklad byl sešrotován (existují ještě tituly 573, což byla *Špaččí budka* od B. Lavreněva, která však vyšla v edici *Polnice* v roce 1948, a 574, což je titul *Zlato kapitána Flinta* od A. H. Smithe, která již však nespátřila světlo světa. Vyšla v obnoveném nakladatelství Toužimský & Moravec až v roce 2001).

19. dubna 1949 vydává MIO vyhlášku č. 518/49 o hlášení věcí, určených k provozu vydavatelských podniků a o zákazu dispozice s nimi, na jejímž základě musí zastavit expedici knih a veškeré zásoby papíru převést do skladu Československých závodů polygrafických¹⁹⁷. Zmocněnec MIO však informaci o znění vyhlášky z 19. dubna 1949 netlumočil nakladatelství včas, a tak musel žádat Jaroslav Moravec o odklad. Nakladatelství ukončilo prodej knih 26. dubna 1949¹⁹⁸. To už na tom nebylo finančně nejlépe, k 30. dubnu 1949 dlužilo autorům a dodavatelům na poplatecích a honorářích 63 221 Kčs¹⁹⁹.

Konečnou pro většinu knih se stal 15. červenec 1949. Do nakladatelství přišli 3 zplnomocněnci Družstva knihkupců a nakladatelů, aby převzali dle nejnovější vyhlášky MIO ze dne 15. června 1949 a výnosu MIO č. 50595/49-III/L z 11. července 1949 zásoby knih. Pánové Pavel Hartman, František Svatoň, Václav Vejvoda a disponent nakladatelství Václav Dostál provedli podrobnou inventuru všech titulů dle soupisu, který nakladatelství odevzdalo na MIO spolu s oznámením o ukončení prodeje 26. dubna 1949. Veškerá čísla souhlasila až na 5 výtisků knihy *Opásán ocelí* od S. Mstislavského, které si ministerstvo vyžádalo předem²⁰⁰. Nakladatelé předali zmocněncům klíče od skladu v Obloukové ulici čp. 550 a od hlavního skladu v domě v Obloukové ulici čp. 944. Rovněž se musely převést na Družstvo knihkupců a nakladatelů veškeré dosud nevytištěné publikace, které byly ve skladech tiskárny Antonín Novák v Kutné Hoře. Dle protokolu pozbývají nakladatelé jakýchkoli práv na veškeré knihy, štočky či ilustrace. Vše přechází na Družstvo knihkupců a nakladatelů²⁰¹. To co se pak dělo se zbožím za miliony korun, velmi bolí všechny milovníky dobrodružné literatury. Některé svazky byly pro muzejní účely archivovány, avšak drtivá většina byla coby brak skartována.

Po knihách přišla na řadu samotná budova nakladatelství. Stalo se tak 22. září 1949, kdy bylo nakladatelům doručeno oznámení²⁰² z MIO o konfiskaci budovy v Obloukové ulici č. 26 a její přidělení Družstvu knihkupců a nakladatelů. Vše proběhlo na základě Zákona o vydávání a rozšiřování knih, hudebnin a jiných neperiodických publikací.

¹⁹⁷ Viz příloha 14: Převod zásob papíru.

¹⁹⁸ Viz příloha 15: Oznámení o zastavení expedice zboží.

¹⁹⁹ Viz příloha 16: Dluhy autorům a dodavatelům.

²⁰⁰ Viz příloha 17: Protokol o zabavení knih.

²⁰¹ Viz příloha 17: Protokol o zabavení knih.

²⁰² Viz příloha 18: Oznámení o konfiskaci budovy nakladatelství.

Poslední, co z nakladatelství zbylo, byla přesunutá prodejna u vršovické radnice. Většinou to byl Jan Toužimský, kdo zde byl k nalezení, avšak koncem října 1949 zrovna odjel mimo Prahu a v budově se nacházel Jaroslav Moravec, který zde vyklízel knihy. Dvorní vstoupili muži v pláštích a ptali se po obchodníku, nakladateli a šéfovi firmy Janu Toužimském. Když jim Jaroslav Moravec odpověděl, že zde není, ale že on firmu vede s Janem Toužimským, byl sám zatčen. Následně byla prodejna zabavena a přidělena n. p. Kniha lidu.

Definitivní tečku za Vinnetouovými dobrodružstvími, neohroženým Tarzanem a statečným kapitánem Bigglesem, udělalo kladívko soudce Arnošta Duschnera 6. listopadu 1953, kdy byla firma Toužimský & Moravec vymazána z obchodního rejstříku²⁰³. Zde končí historie nakladatelství. Alespoň na 37 let....

---

²⁰³ Viz příloha 19: Výmaz firmy.

8. Obnovené nakladatelství

8.1 Dědicové

8.1.1 Michal Moravec

Vnuk Jaroslava Moravce v současné době vede s velkou podporou otce Mikuláše nakladatelství. Narodil se v roce 1958 v Praze. Po vystudování tříletého učebního oboru knihkupec absolvoval střední knihkupeckou školu zakončenou maturitou.

V letech 1973 až 1990 pracoval jako knihkupec ve státním podniku Kniha Praha a od roku 1985 působil jako vedoucí prodejny na adrese Spálená 21, č. p. 92. Je ženatý a má dvě děti.

8.1.2 Miroslav Hrách

Narodil se roku 1929. Od roku 1943 byl u firmy Toužimský & Moravec v učení. Poznal zde Marii Toužimskou, kterou si vzal za manželku. Je tedy zetěm Jana Toužimského. Miroslav Hrách byl až do roku 1991 vedoucím prodejny státního podniku Kniha Praha na Karlově náměstí 19, č. p. 285. Nyní provozuje knihkupectví v Moskevské ulici č. p. 57 v Praze.

8.2 Vznik nakladatelství v roce 1990

Nakladatelství Toužimský & Moravec sice zaniklo v roce 1949, avšak ne definitivně. I když se toho ani jeden ze zakladatelů nedožil, firma byla po pádu komunismu opět obnovena. Postarali se o to dědicové původní dvojice, Michal Moravec a Miroslav Hrách. Oba pracovali za totality v oboru, byli knihkupci ve státním podniku Kniha Praha a pracovali nedaleko sebe. V roce 1990 vznikla myšlenka, že by mohlo být slavné nakladatelství obnoveno.

Michal Moravec na jaře 1990 opustil Knihu, 15. dubna si opatřil živnostenský list a po domluvě s Miroslavem Hráchem 20. dubna 1990 zažádal ministerstvo kultury o udělení nakladatelského oprávnění. Jelikož v té době byl stále platný zákon z roku 1949, který neumožňoval fyzickým osobám podnikat, dalo ministerstvo k založení nakladatelství svolení, a to na přechodnou dobu, než bude ustanoven nový vydavatelský zákon²⁰⁴.

Miroslav Hrách pracoval v Knize až do poloviny roku 1991, počátkem srpna si také opatřil živnostenské oprávnění a 23. srpna vytváří s Moravcem konsorcium Toužimský a Moravec. Plánují návrat k ideálům staré firmy, a to jak co se týče vydávaného žánru, tak i pojetí. Chtějí provozovat nakladatelství i vlastní prodejnu. Nejlepším řešením se jevílo ustanovit sídlo společnosti tam, kde byla před zánikem původní společnosti. Naskytla se

²⁰⁴ Viz příloha 20: Žádost o udělení nakladatelského oprávnění.

možnost pronájmu prostorů v domě č. p. 57 na rohu Moskevské a Slovinské ulice²⁰⁵, tedy tam, kde před rokem 1948 bývala původní prodejna (tehdy se Moskevská ulice jmenovala třída Palackého). Budova byla v té době ve správě Okresního podniku bytového hospodářství. Miroslav Hrách uzavřel smlouvu o pronájmu do konce května 1991 s tím, že bude umožněno prodloužení²⁰⁶. Klíče obdrželi 16. listopadu a protože chtěli otevřít počátkem prosince, měli pouhých 16 dní na úpravu prostor.

Nakonec bylo knihkupectví slavnostně obnoveno 2. prosince 1990. Jelikož se po zrušení knihkupectví v Husově sboru jednalo o jediný obchod s knihami ve starých Vršovcích, předpokládalo se brzké vytvoření klientely²⁰⁷. Otvírací doba byla stanovena ve všední dny od 9:30 do 18:00 a v sobotu od 8:30 do 13:00. Zákazníky se knihkupectví pokoušelo získat nejen tradičním jménem, ale i řadou autogramiád známých osobností, jako byl J. Foglar, Fr. Fajtl, M. Hubáček či M. Horníček²⁰⁸.

Avšak nakladatelství nezůstalo u jedné prodejny. Druhá byla zřízena v budově Pedagogické fakulty Karlovy univerzity v ulici M. D. Rettigové²⁰⁹.

Od září 1990 nakladatelé usilovně pracovali na přípravě vydání knihy. Chtěli to stihnout ještě před Vánoci, což se také povedlo, a tak kniha s číslem 575 (nakladatelství navázalo prvním titulem na poslední titul, jež měl vyjít v roce 1949) – *Biggles a zlaté dublony* – spatřila světlo světa 10. prosince 1990.

Firma měla 4 zaměstnance. Se vznikem druhého knihkupectví se počet zaměstnanců roku 1992 rozrostl na sedm²¹⁰. To se však týkalo jen prodejny. „(...)zatím nemáme nakladatelský dům, pouze prodejnu, kde máme kancelář, takže prakticky ještě nemáme ani jednoho zaměstnance, který by pracoval pro nakladatelství.“²¹¹

8.2.1 Grafické pojetí knihy obnoveného nakladatelství

Nakladatelství si od počátku předsevzalo, že chce vydávat knihy v původní grafické úpravě. Avšak zde vznikl problém, protože originální ilustrace, které do roku 1949 nakladatelství vlastnilo, byly zabaveny. Získat pro ilustrace do knih původní předlohy, z níž by se mohly získat vysoce kvalitní obrázky, je nyní velmi obtížné, ne-li nemožné. Velké množství děl např. Z. Buriana je v soukromém vlastnictví sběratelů, řada originálů je i v Německu, takže

²⁰⁵ KYNČLOVÁ, Nina: *Nakladatelství Toužimský & Moravec*. Progres. 21. 6. 1991, roč. 1, č. 7, s. 7.

²⁰⁶ KVÍTEK, Martin: Představujeme nové nakladatelské podniky: Toužimský & Moravec. *Čtenář – měsíčník pro práci s knihou*. 1991, roč. 43, č. 4, s. 14.

²⁰⁷ Ibid. s. 14.

²⁰⁸ KYNČLOVÁ, Nina: *Nakladatelství Toužimský & Moravec*. Progres. 21. 6. 1991, roč. 1, č. 7, s. 7.

²⁰⁹ Ibid. s. 7.

²¹⁰ mrz: *Toužimský a Moravec. Pondělní telegraf*. 13. 3. 1992, roč. 2., č. 77, s. 5.

²¹¹ RD: *Znovuzrození nakladatelství*. Postilion. 1992, roč. 2, č. 6, s. 3.

přístup k nim je velmi špatný. Nakladatelství uzavřelo sice dohodu o používání ilustrací s dědici Z. Buriana. Nejprve jednali s malířovou dcerou Evou Hochmanovou (1927–1995) a po její smrti s jejími syny Martinem Hochmannem (*1958) a Jiřím Hochmanem (*1954).

Z důvodu špatného přístupu k ilustracím používají jako předlohu reprodukce z knih²¹². Kde by příliš utrpěla kvalita kvůli tisku z reprodukce, rozhodli se nakladatelé ilustraci vynechat. O grafickou úpravu knih se starali převážně M. Fulín a M. Albich.

8.3 Produkce nakladatelství

8.3.1 Kauza Biggles a zlaté dublony

Ihned s první vydanou knihou přichází problémy. Vydání bylo sice pečlivě připravované, ale selhala komunikace s tiskárnou a svazky měly zničenou vazbu. Vydání nešlo odkládat, a proto byla kniha vpuštěna na trh. Avšak zde potíže nekončí. Nakladatelství Toužimský & Moravec mělo sice před rokem 1949 vyjednaná autorská práva od W. E. Johnse, což ale mělo omezenou platnost. V České republice spravovala práva na Johnsovy romány v 90. letech 20. století německá agentura GPA Gerd Plessl, která měla od roku 1990 smlouvu s českou vydavatelskou společností Gennex, a. s.

„Když jsme připravovali ediční plán pro rok 1991–1992, předpokládali jsme, že tato kniha bude první v edici *Hrdinové vzdušných bitev*, což měla být reedice bigglesovek, bohužel autorská práva teď vlastní firma Gennex, a. s.“²¹³

Když nakladatelství Toužimský & Moravec chtělo vydat *Biggles a zlaté dublony*, dostalo se do sporu s Gennexem a probíhala složitá jednání ohledně práv. Nakonec se obě společnosti dohodly a kniha vyšla ve spolupráci s Gennexem (což je také uvedeno na obálce titulu) a nakladatelství Toužimský & Moravec muselo po vydání zaplatit část ze zisku.

Další knihu vydal Gennex sám v roce 1991. Jednalo se o *Let kondora*. Toužimský & Moravec se však k Bigglesovi vrací o rok později. Tentokrát se jim práva podařilo získat spolu s nakladatelstvím Jaroslava Kaláta Rio – press²¹⁴. Ve spolupráci vydali do roku 2004 95 Bigglesových příběhů (v edici *Hrdinové vzdušných bitev*)²¹⁵. Ve vydávání knih se obě nakladatelství střídala.

8.3.2 Edice a současná produkce

Nakladatelství přežalo velké množství edic, jak byly před rokem 1949. Hodně autorů vyčerpalo a jelikož se s dobou změnila poptávka, některé edice také brzy zanikly. V současné

²¹² MORAVEC, Mikuláš. *Knihkupectví a nakladatelství Toužimský a Moravec*. Lidové noviny. 12. 3. 1991.

²¹³ RD: *Znovuzrození nakladatelství*. Postilion. 1992, roč. 2, č. 6, s. 3.

²¹⁴ HALADA, Jan: *Encyklopedie českých nakladatelství 1949–2006*. Praha: Libri 2007. s. 288.

²¹⁵ Viz příloha 21: Chronologický seznam příběhů Bigglese.

době doplňuje nakladatelství některé své tradiční edice (např. *Hrdinové vzdušných bitev*) o produkci nových autorů. Nakladatelství vydává přibližně 10–15 titulů ročně. Do roku 2000 se jednalo celkem o 139 knih²¹⁶.

8.3.2.1 Velká ilustrovaná řada

Jedná se o hlavní edici nakladatelství. V současnosti v ní bylo od vzniku nakladatelství vydáno 50 knih a další se připravují. První, co zde vyšlo, byly *Vánoce* od K. Maye, a to v roce 1992. Kromě Maye v této edici vyšlo např. kompletní dílo J. Scheafera (8 svazků), knihy J. Moravce (*Útěk z Onondagy*, *Čtení z kamení*, *Já batole*)

V této edici mezi významné patří také knihy A. Ransoma, které zde také vyjdou kompletně, tj. zatím se jedná o 11 titulů (*Boj o ostrov*, *Trosečníci z Vlaštovky*, *Petr Kachna*, *Zamrzlá loď kapitána Flinta*, *Klub Lysek*, *Holubí pošta*, *Nechtěli jsme na moře*, *Záhadné vody*, *Piktové a mučedníci*, *Lysky na severu a Slečna Lee*) a na rok 2007 chystá se poslední 12. kniha (*Velká severní?*)²¹⁷.

8.3.2.2 S puškou a lasem

Nakladatelství se pokusilo vzkřísit nejvýznamnější předválečnou edici, avšak záhy se potázalo s nezájmem čtenářů. Vyšlo zde celkem 26 titulů např. od J. Altshelera (*Stopaři přední stráže*), S. E. Whitea (*Dlouhá puška*). Poslední titul byl v roce 2002 *Zpívající šíp* od T. Gredsteda.

8.3.2.3 Hrdinové vzdušných bitev

Znovuzrozena byla i oblíbená řada o dobrodružstvích kapitána Bigglese od W. E. Johnse. Celkově zde zatím vyšlo 76 titulů, přičemž nakladatelství spektrum titulů osvěžilo o díla i jiných autorů (např. G. E. Rochester či Leslie Kark). Dosud poslední knihou, co zde vyšla, jsou *Bouřlivá oblaka* od českého letce M. A. Liškutína.

8.3.2.4 Polnice

Před únorem 1948 oblíbené sešity s dobrodružstvími z válek začaly vycházet v březnu 1991. Prvním titulem byl *Přítel mraků* od Františka Fajtla. Celkem zde vyšlo 11 publikací, z toho 8 sešitů. Poté se nakladatelství pokusilo vydávat vázané knihy se čtyřmi příběhy ve svazku. Takto vyšly 3 tituly, poté edice pro nízký zájem čtenářů zanikla. Poslední, co se v této edici objevilo, byl *Posel z nebes* od J. Meduly.

²¹⁶ MORAVEC, Mikuláš: *Nástin polistopadové historie nakladatelství Toužimský & Moravec* (interní materiál nakladatelství), s. 1.

²¹⁷ Viz příloha 22: Ediční plán nakladatelství pro rok 2007.

8.3.2.5 Knihy divokého západu

V této edici se nakladatelství pokusilo vrátit k oblíbeným kovbojským příběhům původního nakladatelství. Vyšlo zde 25 titulů. Prvním byl *Bílý Čejen* od M. Branda. Poslední knihou této edice byl v roce 2000 *Rančer z bílé devítky* od P. Fielda.

8.3.2.6 Mimo edice

Nezařazeno vyšlo doposud 23 knih, z čehož nejvýznamnější jsou knihy J. Londona, E. Kantůrkové, J. Wericha či J. Moravce (*Pražský případ doktora Maye*).

Kromě toho nakladatelství vydalo do roku 2001 i 8 novoročenek (mezi nimi i povídky Mikuláše Moravce).

8.4 Rozdělení společnosti

Mezi oběma nakladateli začalo brzy po založení docházet ke sporům. Oba měli rozdílné názory na vedení firmy. Vše se vystupňovalo na jaře roku 1992, kdy mělo dojít k opětovné registraci známky Toužimský & Moravec. Michal Moravec a Miroslav Hrách se neshodli a domluvili se, že bude firma rozdělena na nezávislé nakladatelství a knihkupectví.

Nakladatelství mělo připadnout Moravcovi a knihkupectví Hráchovi. K dělení mělo dojít 1. dubna 1992, avšak došlo k dalším sporům, opět ohledně užití známky Toužimský & Moravec a finančního vyrovnání. Firma se definitivně rozdělila na dva samostatné subjekty 1. července 1992. Do té doby stihla vydat 12 titulů²¹⁸. Problémy ale nadále pokračovaly.

Dědičky Jana Toužimského Hana Borovičková a Marie Hráchová protestovaly, že si Michal Moravec zaregistroval firmu na své jméno. Pokoušely se zakázat nakladatelství, aby používalo jméno Jana Toužimského, přičemž z názvu knihkupectví se rovnou vyškrtlo jméno Moravec. Celá záležitost se dostala k soudu. Výsledkem vleklého sporu s mnoha dovoláními a odvoláními bylo, že známka nakladatelství Toužimský & Moravec zůstala.

Knihkupectví v Moskevské 57 dostal Miroslav Hrách, existuje však pod názvem Vršovické knihkupectví Toužimský a Hrách. Prodejna v ulici M. D. Rettigové se stala rovněž součástí firmy Toužimský a Hrách, avšak v roce 1998 byla její činnost ukončena.

Nakladatelství se 1. dubna 1992 přestěhovalo. Zůstalo sice ve Vršovcích, avšak nyní v Mínské ulici. Ani zde však nevydrželo. Budova přestala nakladatelství logisticky vyhovovat, dvakrát došlo k pokusu o vloupání, a navíc vlastník zvýšil nájemné. Firma se tedy roku 1996 přestěhovala na Prahu 4, do ulice Pod Lázní 12, kde působí dodnes.

---

²¹⁸ MORAVEC, Mikuláš: *Nástin polistopadové historie nakladatelství Toužimský & Moravec* (nevydaný soukromý materiál). s. 1.

9. Situace na trhu s dobrodružnou literaturou a hodnocení současné pozice nakladatelství Toužimský & Moravec

„Četbou vychovávají se z lidí čtenáři, přilnou-li v mládí ke knize, stane-li se jim kniha dobrou přítelkyní, budou ji rádi vyhledávat, i když dospějí. Přátelství jejich nepomine, bude se čím dál více prohlubovati, zvroučňovati.“²¹⁹

Adolf Wenig

I když je konkurence na trhu s dobrodružnou literaturou v České republice značná, neznamenají největší hrozbu pro nakladatelství jiné firmy s podobným zaměřením, ale samotný přístup čtenářů. Je nutné vzít v potaz, že každá doba má svá specifika.

V období od přelomu 19. a 20. století byla literatura pro mládež něčím novým a jak už tomu bývá, pokud je něco nového, věnují tomu velikou pozornost jak výrobci, tak i spotřebitelé. Nakladatelé objevovali v té době dosud neznámou oblast a mladí čtenáři byli nadšení. Po první světové válce vzniká řada nakladatelství, která přinášejí obrovské množství nových autorů a s nimi i zážitků. Dobrodružná literatura zažívá zlatou éru. Pole vydávaných autorů není omezováno a nakladatelé mají možnost ukázat čtenářům knihu nejen krásnou, ale i plnou vzrušujícího obsahu. Do této éry lze zařadit největší rozkvět nakladatelství Toužimský & Moravec. Doba dávala prostor jak tvůrčímu, tak i podnikavému duchu. Mládež neměla mnoho dalších možností jak utíkat od reality a každodennosti, ostatní média neposkytovala ještě zdaleka takovou volnost jako kniha.

Situace se změnila po roce 1948. Svoboda na poli s dobrodružnou literaturou na dlouhou dobu mizí, žánr je degradován a považován za brak.

I když se v na počátku 60. let situace trochu zlepší a začnou se opět vydávat např. i Mayovy romány, vše je pod přísným dohledem a čtenáři mají velmi omezený výběr. Přesto, nebo možná právě proto dosahují prodané náklady obrovských čísel.

Devadesátá léta přinesla radikální změnu. Nejen že se trh otevřel mnoha dříve zakázaným autorům, ale konečně bylo možné svobodně podnikat, a to beze strachu z politického útisku.

Nejstarší médium na světě, kniha, je dnes ohroženo novějšími a agresivnějšími médii, a to i v oblasti mediální zábavy pro mládež. O zájem dětí musí kniha znovu a znovu svádět tvrdou bitvu s vizuálně atraktivními pořady v televizi či širokým spektrem časopisů zaměřených na všechny mladé.

²¹⁹ SEZIMA, Karel. *J. R. Vilímek – osobnost a závod*. Praha: Svaz knihkupců a nakladatelů 1937. s. 139.

Snad ještě větším nebezpečím než byly pro Vinnetoua bledé tváře, znamená pro knihu interaktivní zábava v podobě počítačových her a internetu. Hledá-li se nějaký údaj, je snazší zasednout k počítači a vše si najít na nekonečné informační dálnici. Koho dnes zajímá relevance?! A proč si zdlouhavě stránku po stránce budovat portrét knižního hrdiny, když stačí zmáčknout počítačovou klávesu a člověk se stane hrdinou sám, a to dokonalým, podle jeho vlastních představ a nechá se unášet na vlnách vizuálně perfektně zpracovaného dobrodružství. Je to právě pohodlnost mladé generace a přílišné oslnění lákavým zevnějškem nových médií, které mládež okrádají o tradiční, stálou a obohacující zábavu, kterou kniha poskytuje.

Mnoho nakladatelství se potýká s menším a menším zájmem dětí o dobrodružnou literaturu. Toužimský & Moravec není výjimkou. V průběhu devadesátých let a současnosti jsou nuceni rušit z důvodu nezájmu některé dříve populární edice. Nakladatelství to má o to složitější, že mu chybí propracovanější marketingová strategie. Nemá webové stránky a nechce příliš investovat do reklamy, což je v dnešní době klíčové. Příliš lpí na tradicích starého nakladatelství a jen velmi pomalu rozšiřuje portfolio vydávaných autorů. V oblasti dobrodružné literatury se již nemůže přímo specializovat. Bývalého hlavního autora K. Maye vydává dnes převážně nakladatelství R. Suchánka Návrat, které má smlouvu s německou společností Karl May Verlag, firma Burroughs, Inc., která vlastní práva na vydávání Tarzana má smlouvu s nakladatelstvím Paseka, dílo W. E. Johnse a ostatních tradičních autorů současná firma Toužimský & Moravec již vyčerpala nebo je čtenáři přestali vyhledávat.

V počátku 90. let, kdy o obnovené nakladatelství byl veliký zájem, mohli oba dědici stavět na tradici a dobrém jménu. Čtenáři se o nakladatelství a jeho produkci bohužel však brzy přestali zajímat, a to hlavně kvůli používání starých překladů knih a řadou zcela ztrátových titulů (např. *Sešli jsme se v této knize* od E. Kantůrkové).

10. Závěr

Ve své práci jsem se pokusil zmapovat historii nakladatelství Toužimský & Moravec a jeho produkci. Jelikož žádná publikace konkrétně zaměřená na toto nakladatelství neexistuje, musel jsem vycházet povětšinou z původních materiálů. Čerpal jsem ze vzpomínek dědiců nakladatelů a mnoha pramenů, k nimž jsem měl přístup (v archivech společnosti jsem objevil i originální dokumenty o likvidaci firmy v roce 1949 či cennou korespondenci Jaroslava Moravce a Jana Toužimského se Zdeňkem Burianem).

Rovněž jsem se pokoušel nalézt reflexi historického vývoje firmy v tištěných periodikách, zde musím konstatovat, že se nejvíce o nakladatelství psalo v letech 1990 až 1992, kdy byla firma obnovena a předpokládal se její návrat na výsluní. Dědici se tehdy snažili využít zájmu médií pro prezentaci firmy.

Velikou pozornost jsem věnoval ilustracím. Ty nejsou v nakladatelství Toužimský & Moravec okrajovou záležitostí, tvoří nedílnou součást každého díla. V práci jsem se pokusil charakterizovat spolupráci nejvýznamnějších ilustrátorů s nakladatelstvím, zejména pak Zdeňka Buriana, jehož tvorba je pro úspěch společnosti Toužimský & Moravec klíčová.

Historii jsem se pokoušel zpracovat chronologicky, i když v případě edic jsem spíše než na časovou posloupnost dbal na relevanci. Proto například dostala přednost edice *S puškou a lassem* před *Romány, které napsal život*, i když druhá zmíněná začala vycházet o 2 roky dříve.

U důležitých edic jsem stručně charakterizoval autora, jehož dílo zde vycházelo. Pokud jsem zkoumal edice, které považuji za nejvýznamnější (např. *S puškou a lassem* či *Hrdinové vzdušných bitev*), doplnil jsem jejich údaje o ukázky obálek či ilustrací.

Práce se skládá ze dvou hlavních částí, historické a analytické. V prvních kapitolách jsem se detailně pokusil rozebrat okolnosti vzniku nakladatelství Toužimský & Moravec. Bylo rovněž nutné charakterizovat stručně nakladatelské podniky, na něž společnost Toužimský & Moravec navazovala.

Jelikož je historie firmy úzce spjata s jejími zakladateli, snažil jsem se sestavit jejich portrét, a to co možná nejpodrobněji. Zde jsem se mohl opírat o vzpomínky rodinných příslušníků Jaroslava Moravce a Jana Toužimského. Jednotlivé výpovědi jsem se pokoušel konfrontovat s tiskem a s informacemi od druhé strany (tj. údaje získané od syna a vnuka Jaroslava Moravce jsem ověřoval u zetě a dcery Jana Toužimského a naopak).

Mnohem větším problémem než historie, se již z počátku jevila produkce původního nakladatelství Toužimský & Moravec. Předem jsem si stanovil, že získám údaje o edicích

dobrodružné literatury, které jsou pro můj výzkum nejdůležitější. O nedobrodružných titulech jsem předpokládal, že budou kvůli nižšímu zájmu sběratelů nesehnatelné.

Avšak i tak jsem vzhledem ke vzácnosti a nedostupnosti zkoumaných knih nebyl schopen fyzicky shromáždit všechny potřebné materiály. Vycházel jsem proto z poznatků a téměř kompletních archivů sběratelů. Výsledný obraz však není a nemůže být celistvý, jelikož mnoho titulů v edicích bylo v období 30. a 40. let vydáno v několika mutacích vazeb či obálek, které dnes již není možné dohledat. Avšak pomínou-li grafické nuance některých vícekrát vydaných titulů, domnívám se, že se mi podařilo sestavit takřka úplný obrázek produkce dobrodružné literatury původního nakladatelství, a to včetně údajů o překladatelích a ilustrátorech.

K historii obnoveného nakladatelství jsem se vrátil v posledních kapitolách. Avšak zde jsem prostým srovnáním a analýzou současné situace dospěl k závěru, že sláva nakladatelství Toužimský & Moravec, šlechtice mezi nakladateli dobrodružné literatury, již pohasla a návrat zpět na výsluní nepatří už ani tak do oblasti dobrodružné literatury, jako spíše do žánru sci-fi.

Resumé

From its establishment in 1918, the Czech Republic has had many more or less successful publishing houses. However, none was as important in publishing of adventure juvenilia as Toužimský & Moravec.

The company was physically founded in 1933 by Jan Toužimský and Jaroslav Moravec, but it had already existed since 1929 (under the name of Jan Toužimský), when Jan Toužimský bought rights to publish novels by the German writer Karl May. Since then had company been very successful.

It cooperated with many famous Czech illustrators, especially with Zdeněk Burian who was their specialist in book covers and gouache paintings. The publisher's most important production consisted of adventurous novels aimed at youth.

Some of their series are now priceless. They published novels by for example Karl May, W. E. Johns, E. R. Burroughs, M. Brand or E. Štorch. Their best book series were "S puškou a lassem", "Velká řada románů Karla Maye", "Velká řada románů Karla Maye" or "Hrdinové vzdušných bitev".

The end of publisher's golden age was the World War II. In the end the house produced just 1/10 of amount prior to the war. They were trying to rise again, however the political situation was not on their side. In 1948 the Communist party started to rule after a successful coup d'état. In 1949 they passed the law was closed down, their property was confiscated, and books discarded. Both founders were persecuted by the communistic regime.

In the 1990 the grandson of Jaroslav Moravec Michal Moravec restored with the son-in-law of Jan Toužimský Miroslav Hrách the company Toužimský & Moravec. In 1992 the enterprise was split into two independent subjects, the publisher Toužimský & Moravec and bookstore Toužimský a Hrách.

The present publishing house continues to produce literature for young people. Their book series are very inspired by those of its predecessor.

I was trying to cover the complete history of the publishing house from its establishment in 1933 to its end in 1949 and from its restoration in 1990 to the present.

Moreover, I collected material, including old books to create as complete mosaic of the publishing house as it was possible. However the list of book series in my paper are and even can not be complete due to their age and extreme value.

I have found out that the history of the house traces the history of adventure juvenilia and westerns in Czech Republic, from its boom to its decline.

Použité prameny a literatura

I. Monografie

- FABEL, Karel. *Současné typologie*. Praha: Odeon, 1981. ISBN neuvedeno.
- FIRT, Julius. *Knihy a osudy*. Brno: Atlantis 1991. ISBN 0-946352-52-6.
- FORST, Vladimír a kol. *Slovník české literatury 1970-1981*. Praha: Československý spisovatel, 1985. ISBN neuvedeno.
- HALADA, Jan. *Člověk a kniha*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-7066-767-2.
- HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949–2006*. Praha: Libri 2007. s. 7.
- HOCHMANOVÁ-BURIANOVÁ, Eva. *Zdeněk Burian/ pravěk a dobrodružství*. Praha: Magnet-Press, 1991. ISBN 80-85434-28-8.
- HOLEŠOVSKÝ, František. *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*. Praha: Albatros, 1989.
- JOHNS, W. E. *Biggles a Temně modré moře*. Praha: Toužimský & Moravec, 2004.
- Kolektiv autorů. *Universum – všeobecná encyklopedie*. 1. díl/A-B. Praha: Euromedia, 2000. ISBN 80-242-1069-X.
- Kolektiv autorů. *Universum – všeobecná encyklopedie*. 5. díl/Ko-Ma. Praha: Euromedia, 2000. ISBN 80-242-1069-X.
- Kolektiv autorů. *Universum – všeobecná encyklopedie*. 10. díl/U-Ž. Praha: Euromedia, 2000. ISBN 80-242-1069-X.
- LONDON, Jack. *Joe mezi piráty*. Praha: Toužimský & Moravec, 1991. ISBN 80-900137-6-7.
- MENCLOVÁ, Věra a kol. *Slovník českých spisovatelů*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80-7277-007-1.
- MORAVEC, Jaroslav. *Pražský případ doktora Maye: banální kapitola z nakladatelských dějin*. Praha: Toužimský & Moravec, 2006. ISBN 80-7264-080-1.
- OSVALDOVÁ, Barbora. HALADA, Jan a kol. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri 2006. ISBN 80-7277-108-6. ISBN 80-7277-108-6.
- POLÁČEK, Václav. *Nakladatel píše synovi*. Praha: Svaz knihkupců a nakladatelů, 1941. ISBN neuvedeno.
- PROKOP, Vladimír. *Ilustrátor Zdeněk Burian: Monografie a soupis díla*. Praha: Ostrov, 1995. ISBN 80-901795-2-5.
- SEZIMA, Karel. *J. R. Vilémek – osobnost a závod*. Praha: Svaz knihkupců a nakladatelů 1937. ISBN neuvedeno.
- STEHLÍKOVÁ, Blanka. *Cesty české ilustrace v knize pro děti a mládež*. Praha: Albatros 1984. ISBN neuvedeno.
- STUDENOVSKÝ, Tomáš. *Slovník českých autorů knih pro chlapce*. Praha: Ostrov, 2000. ISBN 80-86289-04-4.
- TOMAN, Prokop. *Nový slovník československých výtvarných umělců I*. Praha: Rudolf Ryšavý 1936. ISBN neuvedeno.
- TOMAN, Prokop. *Nový slovník československých výtvarných umělců II*. Praha: Rudolf Ryšavý 1936. ISBN neuvedeno.
- TOUŽIMSKÝ, Jan. MORAVEC, Jaroslav. *Knihy dalekých světů*. Praha: Toužimský & Moravec. 1938. ISBN neuvedeno.
- ZACH, Aleš. *Stopami pražských nakladatelských domů*. Praha: Thyrusus, 1996. ISBN 80-901774-4-1.

II. Internet

<http://www.psp.cz>

<http://cs.wikipedia.org/>

<http://karelmay.majerco.net/>

<http://www.stramberk.cz>

III. Prameny

Deník Mikuláše Moravce.

DOUBRAVA, Lukáš: *Literatura pro děti a mládež v nakladatelství J. R. Vilímka se zaměřením na dílo Julese Vernea*. Diplomová práce FSV UK. 1995.

Ediční plány nakladatelství z let 1933 až 1949 a 1990 až 2007.

Interní materiály nakladatelství z let 1933 až 1949 (účetní knihy, korespondence s autory a ilustrátory).

MORAVEC, Mikuláš: *Nástin polistopadové historie nakladatelství Toužimský & Moravec* (nevydaný soukromý materiál).

Nakladatelská kniha firmy Toužimský & Moravec z roku 1938.

POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Karel May. Dílo vydané v češtině a slovenštině v letech 1888–1948* (nevydaná příručka pro sběratele).

POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. (nevydaná příručka pro sběratele).

Soukromá korespondence původních nakladatelů.

Oznámení, nařízení a protokoly z období likvidace nakladatelství (plné texty viz příloha):

Oznámení ministerstva informací z 17. 11. 1948.

Oznámení o zastavení expedice zboží.

Oznámení o konfiskaci budovy nakladatelství.

Převod zásob papíru.

Protokol o zabavení knih.

Výmaz firmy.

IV. Periodické publikace

Čteme – Zprávy o nových knihách. 14. října 1942, roč. 22, č. 14. ISSN neuvedeno.

Čtenář – měsíčník pro práci s knihou. 1991, roč. 43, č. 4. ISSN 0011-2321.

HERMERSMEIER, Wolfgang - SCHMATZ, Stefan. *Die tschechischen Karl-May-Ausgaben : Teil 1: Die "kleine Serie" des Verlags Toužimský und Moravec (I)*. Karl May & Co. 2006, N. 103. ISSN neuvedeno.

HERMERSMEIER, Wolfgang - SCHMATZ, Stefan. *Die tschechischen Karl-May-Ausgaben : Teil 1: Die "kleine Serie" des Verlags Toužimský und Moravec (II)*. Karl May & Co. 2006, N. 104. ISSN neuvedeno.

HERMERSMEIER, Wolfgang - SCHMATZ, Stefan. *Die tschechischen Karl-May-Ausgaben : Teil 1: Die "kleine Serie" des Verlags Toužimský und Moravec (III)*. Karl May & Co. 2006, N. 106. ISSN neuvedeno.

Lidové noviny. 1991, roč. 16, č. 62. ISSN 0862-5921.

Pondělní telegraf. 1992, roč. 2., č. 77. ISSN 1210-0846.

Postilion. 1992, roč. 2, č. 6. ISSN neuvedeno.

Progres. 1991, roč. 1, č. 7. ISSN neuvedeno.

Reflex. roč 16, č. 6. ISSN 0862-6634.

Skaut-Junák, leden 1997, roč. 40. ISSN 1211-5231.

Zlatý máj, 1980, roč. 27, č. 2. ISSN 0044-4871.

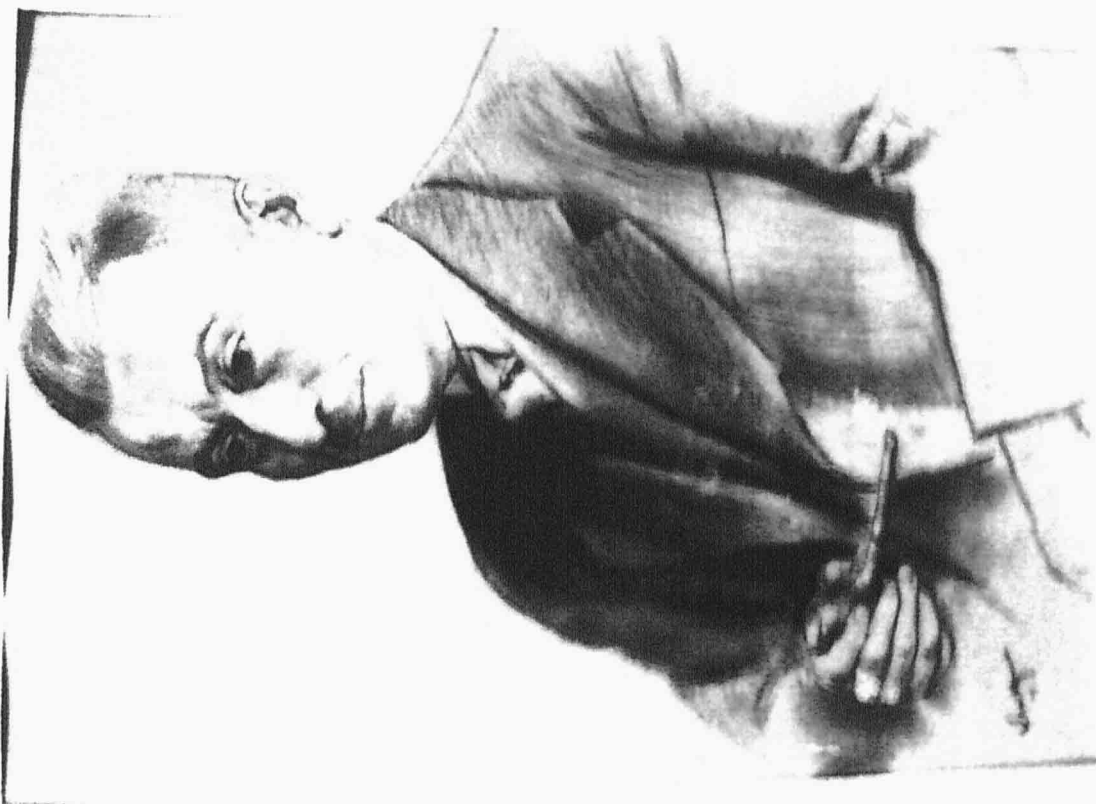
Seznam příloh

Přílohy jsou řazeny dle prvního umístění odkazu v textu.

1. Podobizny nakladatelů.
2. Přání k Vánocům z roku 1933.
3. Tiráž básnické sbírky *Ta krásná země*.
4. Objednávkový lístek.
5. Leták pro knihkupce.
6. Vývoj loga.
7. Náhledy obálek *Poklad na Stříbrném jezeře* (cit. POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Karel May. Dílo vydané v češtině a slovenštině v letech 1888-1948*. s. 45.).
8. Náhledy obálek *S puškou a lassem*, III. ročník (cit. POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 18.).
9. *Zlatý roh* - obálka Z. Buriana a kresba koně od J. Wowka. (BRAND, Max: *Zlatý roh*. Praha: Toužimský a Moravec 1938)
10. Náhledy obálek cyklu *Tarzan* (cit. POŠVA, Jiří. LYSÝ, Michael. *Nakladatelství Jan Toužimský, Jan Toužimský a Jaroslav Moravec*. s. 14.).
11. Obálka *Biggles od velbloudích stíhaček*. (JOHNS, William Earl: *Biggles od Velbloudích stíhaček*. Praha: Toužimský a Moravec 1940).
12. Oznámení ministerstva informací z 17. 11. 1948.
13. Převod zásob papíru.
14. Oznámení o zastavení expedice zboží.
15. Dluhy autorům a dodavatelům.
16. Protokol o zabavení knih.
17. Oznámení o konfiskaci budovy nakladatelství.
18. Výmaz firmy.
19. Žádost o udělení nakladatelského oprávnění.
20. Chronologický seznam příběhů Bigglese.
21. Ediční plán nakladatelství pro rok 2007.

JAROSLAV MORAVEC

JAN TOUŽIMSKÝ

V Praze, v prosinci 1933.

Velmi vážený pane kolego!

Na konci odcházejícího roku vděčně vzpomínáme milé a stále rostoucí spolupráce, která spojuje oba naše závody na poli jejich obchodního podnikání. Jestliže jsme se v uplynulém období těšili z Vaší přízně co nejupřímněji, děkujeme Vám dnes za ni srdečně. A prosíme, přijměte vedle díky také naše upřímné přání příjemných svátků vánočních a šťastného Nového roku příštího. Ať je k Vám Nový rok 1934 – obchodně i osobně! – opravdu dobrý. Používáme této příležitosti, abychom Vám zároveň také oznámili, že naše dosavadní nakladatelská firma změnila se – počínaje 1. lednem 1934, ve veřejnou obchodní společnost

TOUŽINSKÝ & MORAVEC

se sídlem v Praze XIII., - Vršovických, Obloukova ul. 683

Telefon 576-30

Oznamujeme Vám to, ujistíme Vás, že jako dosud, tak i snahou nové naší firmy bude, hledati co nejtěsnější spojení s Vámi a s obcí knihkupeckou, jejíž vnitřní semknutí je všem věcí nejpotřebnější. • Prosíme Vás, vážený pane kolego, o přízeň a pozornost k našim knihám.

TA KRÁSNÁ ZEMĚ...

USPOŘÁDAL, DOSLOV A POZNÁMKY NAPSAL

VINCY SCHWARZ

ÚVODNÍ SLOVA OD JAROSLAVA SEIFERTA

OBÁLKU NAVRHL FRANTIŠEK KLIMEŠ

FOTOGRAFIE PROTI TITULU:

JAN TVRZ

VYDALI V LEDNU 1941

TOUŽIMSKÝ A MORAVEC V PRAZE XIII

JAKO SEDMÝ SVAZEK EDICE

„KOŘENY“

KTEROU ŘÍDÍ JAN ŠNOBR

PÍSMEM GARAMOND ANTIKVA

VYTISKLY

Č. A. T.

ČESKOMORAVSKÉ AKCIOVÉ TISKAŘSKÉ

A VYDAVATELSKÉ PODNIKY

V PRAZE II

Mládí
a všechny jeho radosti
se "v" rím "vdít"...

S divokými jedy na hranicích provincií a zvrácených Západa.
S divokými jedy na hranicích provincií a zvrácených Západa.
S divokými jedy na hranicích provincií a zvrácených Západa.
S divokými jedy na hranicích provincií a zvrácených Západa.

POKLAD VE STŘIBRNÉM JEZERĚ.

90 x 140 mm

75 x 148 mm

**ČIŠTĚ
KARLA MAJE!**

**Xnuší vás pohotověti,
zaplnit Bazilicemi,
nasláhne k křivčinám!**
To vše dříve potřebujeme!

Objedávky
do klat
300

Objedávky knih.

POKLAD VE STŘIBRNÉM JEZERĚ

je román z nejkrásnějších románů světa...
je román z nejkrásnějších románů světa...
je román z nejkrásnějších románů světa...
je román z nejkrásnějších románů světa...

Průběh je na stránkách románů "Půlnoční
Průběh je na stránkách románů "Půlnoční
Průběh je na stránkách románů "Půlnoční
Průběh je na stránkách románů "Půlnoční"

POKLAD VE STŘIBRNÉM JEZERĚ
Karel May

Tiše uhlí stříbrné jezera v objemí hor...
Tiše uhlí stříbrné jezera v objemí hor...
Tiše uhlí stříbrné jezera v objemí hor...
Tiše uhlí stříbrné jezera v objemí hor...

90 x 140 mm

ROMÁNY KARLA MAJE

- 1. Čiště Karla Maje!
- 2. Půlnoční Průběh
- 3. Půlnoční Průběh
- 4. Půlnoční Průběh
- 5. Půlnoční Průběh
- 6. Půlnoční Průběh
- 7. Půlnoční Průběh
- 8. Půlnoční Průběh
- 9. Půlnoční Průběh
- 10. Půlnoční Průběh
- 11. Půlnoční Průběh
- 12. Půlnoční Průběh
- 13. Půlnoční Průběh
- 14. Půlnoční Průběh
- 15. Půlnoční Průběh
- 16. Půlnoční Průběh
- 17. Půlnoční Průběh
- 18. Půlnoční Průběh
- 19. Půlnoční Průběh
- 20. Půlnoční Průběh
- 21. Půlnoční Průběh
- 22. Půlnoční Průběh
- 23. Půlnoční Průběh
- 24. Půlnoční Průběh
- 25. Půlnoční Průběh
- 26. Půlnoční Průběh
- 27. Půlnoční Průběh
- 28. Půlnoční Průběh
- 29. Půlnoční Průběh
- 30. Půlnoční Průběh

1	Čiště Karla Maje!	25
2	Půlnoční Průběh	25
3	Půlnoční Průběh	25
4	Půlnoční Průběh	25
5	Půlnoční Průběh	25
6	Půlnoční Průběh	25
7	Půlnoční Průběh	25
8	Půlnoční Průběh	25
9	Půlnoční Průběh	25
10	Půlnoční Průběh	25
11	Půlnoční Průběh	25
12	Půlnoční Průběh	25
13	Půlnoční Průběh	25
14	Půlnoční Průběh	25
15	Půlnoční Průběh	25
16	Půlnoční Průběh	25
17	Půlnoční Průběh	25
18	Půlnoční Průběh	25
19	Půlnoční Průběh	25
20	Půlnoční Průběh	25
21	Půlnoční Průběh	25
22	Půlnoční Průběh	25
23	Půlnoční Průběh	25
24	Půlnoční Průběh	25
25	Půlnoční Průběh	25

Kara ben Nemsi - Old Shatterhand

KAREL MAY

je tu opět!

Trudnou cestu k přání a splnění svých snů, je v období nepřetržitě pokračujícího
Měsíčního Dny "Karel May" a "Karel May" v každém vydání.

Je ještě knihkupec, který neobjedná?
nevyložil ve své výkladní skříni řadou k sedlákům?
nevytěpil náš třibarevný plakát?
nepozornil všechny své zákazníky?

Nejste to Vy, pane kolego?

Nejste to Vy, pane kolego?
Karel May je nejznámější a nejpopulárnější autor českých románů.
Karel May je nejznámější a nejpopulárnější autor českých románů.
Karel May je nejznámější a nejpopulárnější autor českých románů.

**KAREL MAY bude největším Vaším úspěchem
sezony, dáte-li mu kus místa ve výloze - kousek
plochy na svém pultě - kousek své pozornosti!**

**Nerozmýšlejte se nad dobrým obchodem!
Jedněte !! Jedněte hned !!**

Pište: Naklad. Toužimský, Praha XIII.

Žádanku máte v tomto čísle.

reklamní plakát
cca A1

**Tentokráte
se již nedejte překvapiti!**

Proč? Protože se nedejte překvapiti!

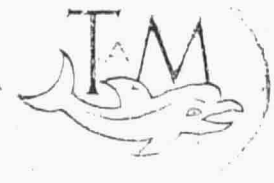
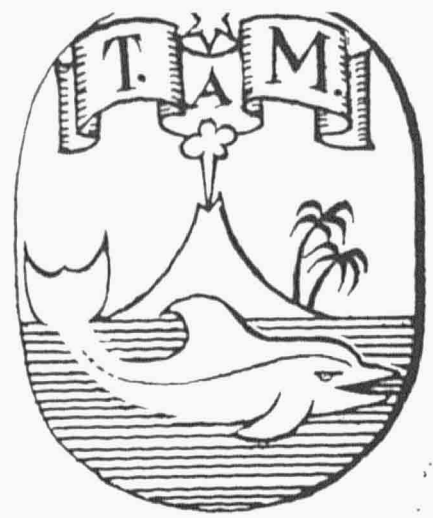
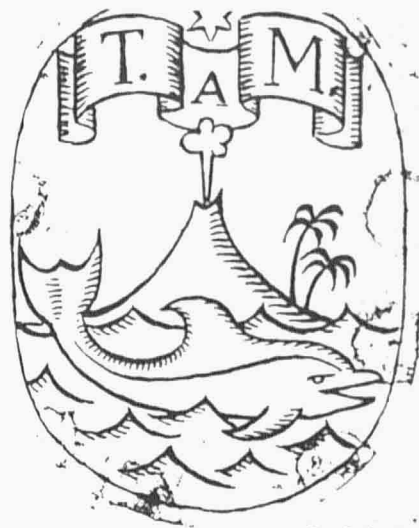
Proč? Protože se nedejte překvapiti!

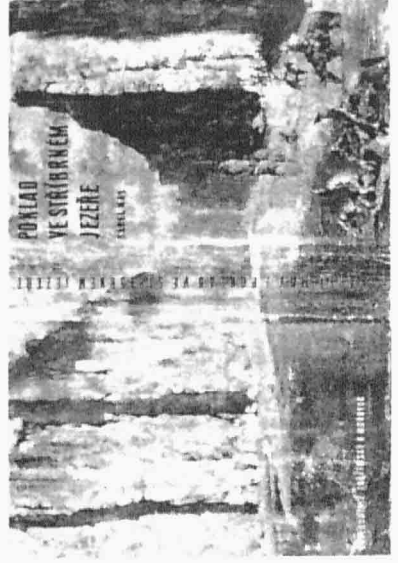
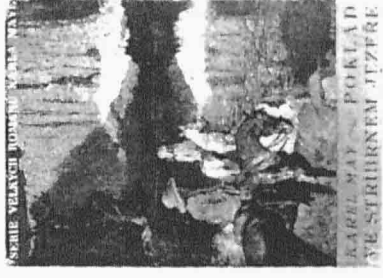
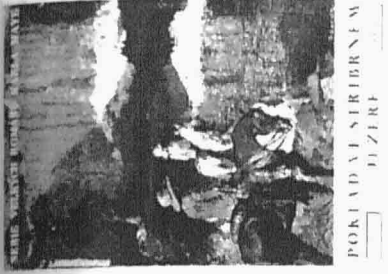
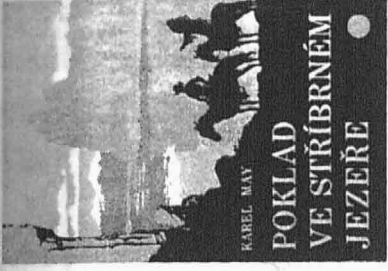
Proč? Protože se nedejte překvapiti!

duchou serií románů Karla Meye
serie americká

WINNETOU

1. sešit bude nejkrásnějším sešitem

BURSTI HRDINOVE

LESK BOUSKOVIC

Priloga k časopisu "Mladost" 1942

ZPIVAJICI SIP

TORRY GREDSTED

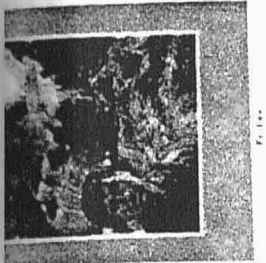
Priloga k časopisu "Mladost" 1942

SYN PRERIE

TORRY GREDSTED

Priloga k časopisu "Mladost" 1942

**KAMARAD
KAMARAD
ZE SLUNECEHNO KANONU**

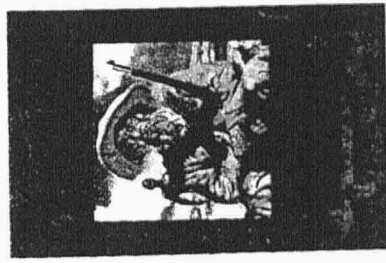
FRANTISEK LITZ

MEC OD ADMIRALA

M. P. ALLEN

Priloga k časopisu "Mladost" 1942

BURSTI HRDINOVE

LESK BOUSKOVIC

ZPIVAJICI SIP

TORRY GREDSTED

SYN PRERIE

TORRY GREDSTED

**KAMARAD
KAMARAD
ZE SLUNECEHNO KANONU**

FRANTISEK LITZ

MEC OD ADMIRALA

M. P. ALLEN

BURSTI HRDINOVE

LESK BOUSKOVIC

BURSTI HRDINOVE

LESK BOUSKOVIC

SYN PRERIE

TORRY GREDSTED

**KAMARAD
KAMARAD
ZE SLUNECEHNO KANONU**

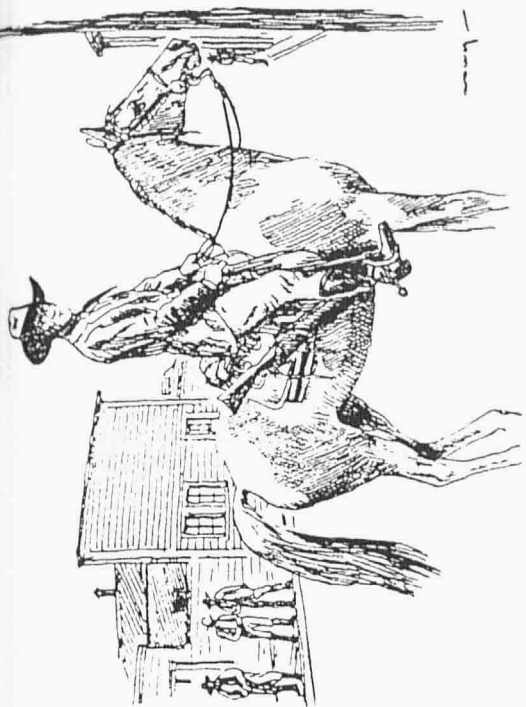
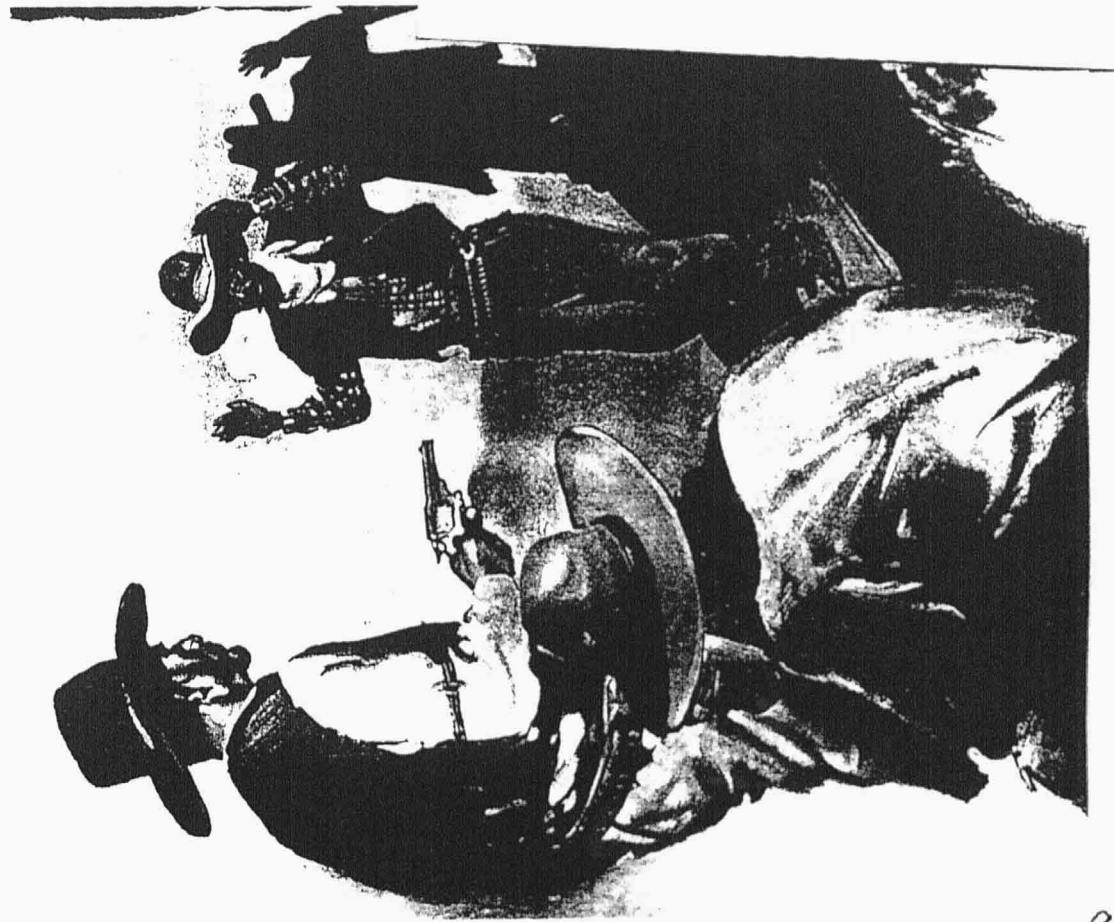
FRANTISEK LITZ

MEC OD ADMIRALA

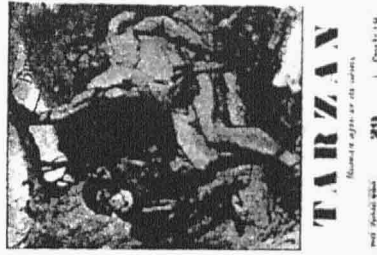
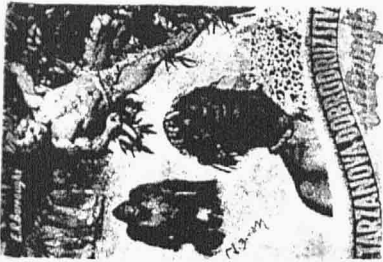
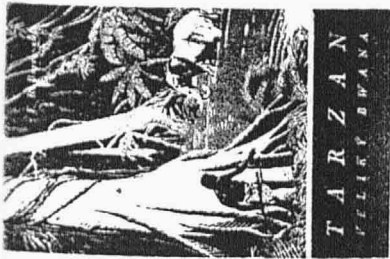
M. P. ALLEN

ZLATÝ ROH

9. DOKTIF PENEZE

V O I O I
S I S 2

Riggles

OD VELEBLOUDÍCH STIHÁČEK

Číslo: 56665/48-III

Praha, dne 17. listopadu 1948.

Věc: Dosazení zmocněnců

Nakladatelství /knihkupectví/

Toužimský a Moravec,

Praha VIII,

Oblouková 26.

Vzhledem k připravovanému zákonu, jímž bude definitivně upravena otázka nakladatelského podnikání, a zároveň se zřetelem k nutnosti kontroly vánočního knižního trhu, pokládám za nutné učiniti toto prozatímní opatření. opírající se o dekret presidenta republiky č. 130/45 ze dne 26. října 1945 o státní péči osvětové: Dosazuji do Vašeho nakladatelského / a knihkupeckého/ podniku zvláštního zmocněnce ministerstva informací a osvěty pana

Františka Broma, Praha XII, Rubešova 1.

Pravomoc zmocněnce určuji tak, že jste povinen mu umožnit veškerou kontrolu Vašeho podniku, podřizovat se ve všem jeho dispozicím, a uvědomovat ho o všech záležitostech Vašeho podniku.

Působnost zmocněnce se vztahuje na dobu, dokud nevstoupí v platnost nový nakladatelský zákon.

Úhradu nákladů spojených s funkcí zmocněnce penese Váš závod.

Ministr informací a osvěty:

Kopecký V. v.r.

Za správnost vyhotovení
přednostka kanceláře:

MINISTERSTVO INFORMACÍ

Číslo: 49.800/49-III/L

Praha dne 21. června 1949.

Věc: převod zásoby papíru ze zaniknuvších nakladatelství
do skladů Čs. závodů polygrafických

Titl. T o u ž i m s k ý a M o r a v e c, Praha XIII.

Na základě ustanovení § 10 odst. 2. zákona č. 94/49 Sb. ze dne 24. 3. 1949 o vydávání knih, hudebnin a jiných neperiodických publikací a vyhlášky MIO č. 518/49 ze dne 19. 4. 1949 o hlášení věcí, určených k provozu vydavatelských podniků (nakladatelství) a o zákazu dispozice s nimi Vás žádám, aby byl Váš sklad papíru a j. materiálu, potřebného k výrobě a vazbě knih, převeden do skladů Československých závodů polygrafických. Pověřený zástupce Československých závodů polygrafických zásoby papíru na místě protokolárně převezme, předložíte mu příslušné účty, aby byla na místě zjištěna pořizovací cena.

Učinite opatření, aby Vaše zásoba papíru uskladněná

- 1) ve Vašem nakladatelském skladu(ech)
- 2) v cizím skladu
- 3) v tiskárně(nách), kde to bude zástupce ČPZ vyžadovat
- 4) ve Vašem knihkupectví

byla pověřenému zástupci Československých závodů polygrafických vydána.

K realizaci § 10 odst. 4. výše citovaného zákona dojde dodatečně na zákl. výměru ministerstva informací a osvěty. Pokud jsou určité položky papíru určeny pro rozpracovaná díla, jejichž vydání bylo ministerstvem informací a osvěty povoleno, rezervovány k tomu účelu, předložíte-li pověřenému zástupci Československých závodů polygrafických příslušné povolení. Protokol o převzetí papíru a ostatního materiálu vyhotovte trojmo:

- 1) podepsaný originál zašlete ministerstvu informací a osvěty III/L
- 2) jednu kopii obdrží zástupce Čs. závodů polygrafických
- 3) jedna kopie zůstane pro Vaši potřebu

Po oboustranném podepsání předávacího protokolu necht je vsunuta tato doložka:

Prohlašuji tímto, že žádné jiné sklady papíru nebo materiálu, potřebného k výrobě nebo vazbě knih nevlastním, nemám uskladněno a jsem si vědom event. trestních následků v případě, že MIO zjistí nesprávnost údajů

Jan Reich
JAN REICH,

zmocněnec ministra informací a osvěty
pro likvidaci soukr. nakladatelství

Ministerstvo informací,
III. odd.,
Praha I., Vězeňská 5.

10. června 19

Na pokyn zmocněnce MIO dovolujeme si oznámiti, že naše naklada-
telská firma zastavilo expedici zboží podle vyhlášky ze dne 19.4.1949
teprve dnem 26. dubna 1949. Důvodem pro toto prodlení bylo, že
zákaz expedice byl firmě oznámen zmocněncem MIO teprve dne 25.4.
večer a že úřední list, který obsahuje zmíněnou vyhlášku, vyšel až
26. dubna 1949. Před tím bylo firmě o zákazu expedice nic známo.
Zobozdraní spotřební daní za měsíc duben, t.j. za zboží vyhlášené
ke 25. dubna 1949, byla firmou řádně zaplacená 2.5.1949, tedy v lhůtě
předepsané.

Potvrzuji správnost výše uvedených údajů s poznámkou, že jsem
firmu mohl uvědomit o zákazu expedice teprve dne 25. dubna 1949,
protože jsem před tímto dnem byl služebně vázán mimo Prahu. Z toho
důvodu nedoporučuji, aby byla zaváděna trestní opatření.

Ch. M. ...

pluhý autorům a dodavatelům ke dni 30/IV.1949

r. J. Augusta, Praha / zbytek honoráře/	Kčs	2.800.-
d. Burian, akad. malíř, Praha /za II.vyční Lovci rakut/		4.000.-
E.A. Burroughs Inc., Tarzana, California/doplatek honoráře/		4.197.50
Murtis Brown, London, /doplatek honoráře/		5.467.50
J.A.T. knihtiskárna, Praha /účet/		10.802.80
Junek V, akad. malíř, Praha II. /doplatek honoráře/		2.000.-
Kulturní fond MIO/ Jaroslavskij: Opěsání ocelí/		12.150.-
Kovotný J. Ch., redaktor, Praha /doplatek honoráře/		5.150.-
Ing. A. Karlšek, Praha /doplatek honoráře/		2.000.-
Poplatekový úřad/rentová a obr. daň za T. Saunders, New York/		4.802.30
Thiele Vl., Praha /doplatek slevu zálohy/		1.182.30
J. Novák, akad. malíř, Praha /honoráře doplatek/		200.-
J. K. Vašík, Vězeňská p. Postelce n/ř. /zbytek honoráře/		5.341.10
V. Petr, Praha /honorář za překlad/		2.128.50

Kčs 63.221.80

Protokol

Dne 15.července 1949 navštívili majitele nakladatelství "Toužimský a Moravec v Praze XIII., Oblouková 26", totiž Jana Toužimského a Jaroslava Moravce pánové Pavel Hartman, František Svatoň a Václav Vejvoda, aby jako zplnomocnění zástupci Družstva knihkupců převzali na základě vyhlášky MIO ze dne 15.června 1949 a podle výnosu MIO č.50595/49-III/L z 11.července 1949 zásoby knih, vydaných jmenovaným nakladatelstvím a převedli je do výlučného prodeje Družstva knihkupců, nár.správa, Praha I. Vězeňská 5.

Pánové František Svatoň a Václav Vejvoda za Družstvo knihkupců a disponent Václav Dostál za jmenované nakladatelství provedli podrobné inventurní skontro zboží podle inventurního soupisu, jež nakladatelství podalo MIO jako své hlášení na základě vyhlášky ze dne 26.dubna 1949.

Bylo zjištěno: zásoby knih ve skladištích odpovídají počtem bez diferencí soupisu hotových výrobků, jak jej nakladatelství odevzdalo MIO podle stavu ze dne 26.IV.1949. Při počítání vyšla najevo pouze jediná diference u knihy S.Mstislavskij: Opásán ocelí, které bylo ve skladě zjištěno o 5 výtisků méně. Podle sdělení majitelů bylo těchto 5 výtisků odevzdáno MIO na zvláštní telefonickou výzvu a to na potvrzení.

Zásoby převzatých knih jsou uskladněny v těchto skladištích: 1/ příruční sklad v přízemí domu čp.550., Oblouková ul. ve Vršovicích, a 2/ hlavní sklad v nádvorní stavbě při domě čp.944.Oblouková ul.ve Vršovicích.Klíče od uvedených skladišť byly zástupci Družstva od majitelů vyzvednuty a budou odevzdány Družstvu. Kromě zboží, uskladněného v uvedených skladištích, má nakladatelství některé ~~knih~~ knihařsky dosud nezpracované publikace uskladněny v tiskárně firmy Antonín Novák, nár.správa v Kutné Hoře, a Družstvo knihkupců uvědomí tuto firmu, že právo dispozice těmito publikacemi přechází na Družstvo.Kromě toho má nakladatelství podle soupisu podaného MIO knihy u různých knihkupeckých firem v komisi; pokud ode dne

soupisu došly z těchto komisí remitendy, uskladňuje je nakladatelství zvlášť.

Janu Toužimskému a Jaroslavu Moravcovi bylo dáno na vědomí, že pozbývají práva dispozice těmito knihami svého nákladu a že právo dispozice přechází výlučně na národní správu Družstva knihkupců.

Majitelé poznamenávají, že ve skladištích, k nimž jim klíče byly odebrány, jsou zčásti uskladněny i předměty inventáře, po př. suroviny, jejichž soupis byl MIO odevzdán, jakož i nesepsané defekty, zbytky sešitů a nezpracované obálky a archy.

Podle prohlášení majitelů byly již MIO odd. III/L. zaslány uskladněné publikace po 2 výtiscích, u děl ilustrovaných po 3 výtiscích, a o tento počet bylo u všech knih zjištěno ve skladě méně. Kromě toho budou pro evidenční účely zaslány Družstvu 3 výtisky každé uskladněné publikace. Nakladatelský ~~archiv~~ archiv, t. j. redakční knihovna nakladatelství, bude trojmo podrobně sepsána, zabalena a připravena k odeslání pro případné musejní účely. Majitelé oznámí Družstvu, jakmile zásilka bude připravena.

Protokol byl skončen, přečten a podepsán v pěti vyhotoveních 15. července 1949 v 18.30 hod.

Kejvalda
Tratný-Grub
Janu Toužimský

Jaroslav Moravcovi
Janu Toužimský

Polotovary, jejichž soupis byl MIO nakladatelstvím odevzdán, nemohly být zástupci Družstva převzaty, protože zástupci Družstva neměli k převzetí instrukce ani příslušný soupis.

MINISTERSTVO INFORMACÍ A OSVĚTY

Číslo: 53.942/48/III/1.

Praha, dne 22. září 1949.

č. j. Jonák, tel. 519-41/263.

Nakladatelství
Toužimský a Moravec,

P r a h a XIII, Oblouková 26.

Přidělení místnosti Družstvu knihkupců a nakladatelů, n.s. po nakladatelství Kvasnička a Hrnpl, Škubal a Machajdík, Za Svobodu, Topičova edice, Toužimský a Moravec.

Vzhledem k ustanovení odst. 2 a 4 § 10/^{zak.}zo dne 24. března 1949, č. 94 Sb. o vydávání a rozšiřování knih, hudebnin a jiných neperiodických publikací, přidělují místnosti sloužící dosud k provozu Vašeho nakladatelství Družstvu knihkupců a nakladatelů, nár. spr., Praha I, Všeňská 5.

Jde o 5 místností v I. patře, 4 skladiště v přízemí a 1 skladiště v suterénu.

Družstvo knihkupců a nakladatelů, n.s. a vlastník domu se zároveň vyrozumívají.

Za ministra :
./.

Páni
Toužimský a Moravec

P r a h a XIII, Oblouková 26

na vědomí.

Za ministra :
Miloslav Jirda v.r.

Za správnost vyhotovení :

Jonák

ový soud civilní v Praze
udova: Praha I, Ovocný trh

A XXIII - 135

20

V ý m a z f i r m y .

Vymazána byla z obchodního rejstříku oddíl A z moci úřední podle § 4 zák. č. 22/48 Sb.

t a t o f i r m a :

Znání firmy: Toužinský a Moravec, nakladatelé a knihkupci v Praze,

Sídlo firmy: Praha XIII - Vršovice, Obloukova 13,

Přednět podniku: nakladatelství knih a časopisů, živnost knihkupecká, antikvariát a obchod uměleckými předměty a hudební-
nami.

Lidový soud civilní v Praze,
odděl. 32, dne 6. listopadu 1953.

JUDr. Arnošt Duchaer.

Za správnost vyřetování
vedl (odděl. oddělení)

Arnošt Duchaer

V Praze dne 20. dubna 1990

Č.j. 6 419/90-III/1

Vážený pane,

ministerstvo kultury Č R obdrželo Vaši žádost ze dne 20.04.1990 o udělení vydavatelského oprávnění nově vznikajícímu soukromému nakladatelství **TOUŽIMSKÝ a MORAVEC**.

Současný vydavatelský zákon (č.94/1949 Sb.) nepředpokládá možnost vydávání neperiodických publikací fyzickými osobami.

Vycházejíc z textu autorského zákona (č.35/1965 Sb.) bere ministerstvo kultury Č R na přechodnou dobu, tj. do přijetí nové právní úpravy vydavatelského zákona, Vaši nakladatelskou činnost na vědomí a pro označení Vámi vydaných knih stanoví jako součást číselného znaku publikace vydavatelský kód **326**. V příloze zasíláme pokyny k mezinárodnímu standardnímu číslování knih.

Po přijetí nových právních předpisů Vám ministerstvo kultury Č R nabízí další spolupráci.

S pozdravem

Vážený pan

Michal M o r a v e c

Spolupráce 4

140 00 Praha 4

Chronologický seznam příběhů Biggese, jak na sebe dějově navazují, s poznámkou prvního vydání v originále. Pokud kniha vyšla v řadě „Hrdinové vzdušných bitev“, následuje český název s označením nakladatele a rokem vydání.

Knihy číslo 4 a 5: Povídky z 1. světové války se v obou knihách částečně překrývají. Všechny tyto povídky vyšly česky zařazené do jednoho svazku pod názvem *Biggles od 266. letky*.

Knihy č. 10: Pod tímto názvem vyšel výběr několika povídek z 1. světové války, vybraných z *Biggles od velbloudích stíhaček*, *Biggles od 266. letky* a *Bigglesův křest ohněm*.

Knihy č. 11: Povídky z této knihy jsou téměř totožné s druhou polovinou knihy *Biggles — Návrat velbloudích stíhaček* a je doplněn o dvě povídky z knihy *Biggles od velbloudích stíhaček*.

Knihy č. 52: Kompilát povídek — 6 je z knihy *Biggles — Návrat velbloudích stíhaček* a dalších 6 z knihy *Bigglesův křest ohněm*.

Knihy č. 99: Soubor povídek a jiných krátkých textů, původně otištěných v časopisech *The Modern Boy* a *Popular Flying*.

1. *The Boy Biggles, 1968* — Biggles v zemi Mauglího (T&M, 2002)
2. *Biggles Goes to School, 1951* — Biggles — Před prvním vzletem (T&M, 2003)

3. *Biggles Learns to Fly, 1935* — Bigglesův křest ohněm (Rio, 1995)

4. *Biggles in France, 1935* — Biggles od 266. letky (T&M, 1997)

5. *Biggles of 266, 1956* — Biggles od 266. letky (T&M, 1997)

6. *Biggles of the Camel Squadron, 1934* — Biggles — Návrat velbloudích stíhaček (T&M + Rio, 1992)

7. *Biggles Flies East, 1935* — Biggles jde do války (T&M, 1994)

8. *The Rescue Flight, 1939* — Biggles — Průzkumný let (T&M, 1995)

9. *The Camels are Coming, 1932* — Biggles od velbloudích stíhaček (T&M + Rio, 1993)

10. *Biggles' Air Ace (Limited edition), 1999*

11. *Biggles Pioneer Air Fighter, 1954*

12. *The Cruise of the Condor, 1933* — Biggles — Černý kondor (Rio, 1993)

13. *Biggles Flies Again, 1934* — Biggles letí kolem světa (Rio, 1994)

14. *The Black Peril, 1935* — Biggles a modré nebezpečí (T&M, 1994)

15. *Biggles Hits the Trail, 1935* — Biggles a Himálaj (Rio, 1993)

16. *Biggles a Co., 1936* — Bigglesova letecká společnost (T&M, 1993)

17. *Biggles in Africa, 1936* — Biggles v Africe (T&M + Rio, 1992)

18. *Biggles Air Commodore, 1937* — Biggles — Vzdušný komodor (T&M + Rio, 1993)

19. *Biggles Flies West, 1937* — Biggles a zlaté dublony (T&M, 1994)

20. *Biggles Flies South, 1938* — Biggles na stopě (T&M, 1993)

21. *Biggles Goes to War, 1938* — Biggles letí na jih (T&M, 1994)

22. *Biggles in the South Seas, 1940* — Biggles v jižních mořích (Rio, 1994)

23. *Biggles in the Jungle, 1942* — Biggles v džungli (T&M, 1997)

24. *Biggles in Spain, 1939* — Biggles ve Španělsku (T&M, 1993)

25. *Biggles Flies North, 1938* — Biggles letí na sever (T&M, 1993)

26. *Biggles Secret Agent, 1940* — Biggles pátrá v minulosti (Rio, 1996)

27. *Biggles in the Baltic, 1940* — Biggles a podivná válka (T&M, 1997)

28. *Biggles Sees It through, 1941* — Bigglesova finská válka (T&M, 1996)

29. *Biggles Defies the Swastika, 1941* — Biggles vzdoruje hákovému kříži (Rio, 1993)

30. *Spitfire Parade, 1941* — Biggles a bitva o Anglii (Rio, 1994)

31. *Biggles Fails to Return, 1943* — Biggles padl do pasti (T&M, 1994)

32. *Biggles Sweeps the Desert, 1942* — Biggles brání poušť (T&M, 1995)

33. *Biggles in Borneo, 1943* — Biggles na Borneu (Rio, 1993)

34. *Biggles in the Orient, 1945* — Biggles v Orientě (Rio, 1995)

35. *Biggles Delivers the Goods, 1946* — Bigglesův malajský případ (T&M, 1995)

36. *Biggles Charter Pilot, 1943* — Biggles mezi bojovými starty (Rio, 2003)

37. *Comrades in Arms, 1947* — Biggles — Bouře nad Německem (T&M, 1999)

38. *Sergeant Bigglesworth C.I.D., 1947* — Biggles — Létařící detektiv (Rio, 1996)
39. *Biggles' Second Case, 1948* — Biggles a ponorka U-517 (T&M, 1996)
40. *Biggles Hunts Big Game, 1948* — Bigglesův velký lov (T&M, 1995)
41. *Biggles Takes a Holiday, 1949* — Biggles má prázdniny (T&M, 1996)
42. *Biggles Breaks the Silence, 1949* — Biggles v Antarktidě (T&M, 2000)
43. *Biggles Gets his Men, 1950* — Biggles a rudá hvězda (T&M, 1997)
44. *Another Job for Biggles, 1951* — Biggles proti drogové mafii (Rio, 1996)
45. *Biggles Works It Out, 1951* — Biggles a záhada uloupeného zlata (Rio, 1997)
46. *Biggles Takes the Case, 1952* — Biggles a výbuch u Marapangu (Rio, 2000)
47. *Biggles Follows On 1952* — Biggles za železnou oponou (Rio, 1993)
48. *Biggles Air Detective, 1952* — Biggles mužem zákona (T&M, 2003)
49. *Biggles and the Black Raider, 1953* — Biggles a černý slon (Rio, 1995)
50. *Biggles in the Blue, 1953* — Biggles — Bermudský trojúhelník (T&M, 1999)
51. *Biggles in the Gobi, 1953* — Biggles a jeskyně tisíce Buddhů (Rio, 1997)
52. *Biggles of the Special Air Police, 1953*
53. *Biggles Cuts It Fine, 1954* — Biggles a tajná základna (Rio, 1995)
54. *Biggles and the Pirate Treasure, 1954* — Biggles a poklad Madagaskaru (Rio, 1999)
55. *Biggles Foreign Legionnaire, 1954* — Biggles a teroristé (T&M, 1997)
56. *Biggles in Australia, 1955* — Biggles v Austrálii (Rio, 1997)
57. *Biggles' Chinese Puzzle, 1955* — Biggles a čínská puzzle (Rio, 1999)
58. *No Rest for Biggles, 1956* — Biggles ztrácí klid (T&M, 1998)
59. *Biggles Takes Charge, 1956* — Biggles přebírá velení (Rio, 1998)
60. *Biggles Makes Ends Meet, 1957* — Biggles na ostrově pašeráků (Rio, 1998)
61. *Biggles of the Interpol, 1957* — Biggles — Policejní hlídka (T&M, 1998)
62. *Biggles on the Home Front, 1957* — Biggles na domácí frontě (Rio, 1998)

63. *Biggles Presses On, 1958* — Biggles se vyznamenává (Rio, 1999)
64. *Biggles on Mystery Island, 1958* — Biggles v jčnu sopky (Rio, 2000)
65. *Biggles Buries a Hatchet, 1958* — Bigglesův úhlavní nepřítel (T&M, 1998)
66. *Biggles in Mexico, 1959* — Biggles v Mexiku (T&M, 2001)
67. *Biggles' Combined Operation, 1959* — Biggles v boji s bílou smrtí (Rio, 2001)
68. *Biggles at World's End, 1959* — Biggles nad Ohňovou zemí (Rio, 2001)
69. *Biggles and the Leopards of Zinn, 1960* — Biggles a leopardí muži (T&M, 2000)
70. *Biggles Goes Home, 1960* — Biggles v Indii (T&M, 1998)
71. *Biggles and the Poor Rich Boy, 1961* — Biggles a unesený chlapec (T&M, 2000)
72. *Biggles Forms a Syndicate, 1961* — Biggles a poklad Ophiru (Rio, 2001)
73. *Biggles and the Missing Millionaire, 1961* — Biggles a muž, který zmizel (T&M, 2002)
74. *Biggles Goes Alone, 1962* — Biggles na vlastní pěst (Rio, 1996)
75. *Orchids for Biggles, 1962* — Orchideje pro Bigglese (Rio, 2003)
76. *Biggles Sets a Trap, 1962* — Biggles chystá past (T&M, 2001)
77. *Biggles Takes it Rough, 1963* — Biggles tápe ve tmě (Rio, 2003)
78. *Biggles Takes a hand, 1963* — Biggles a berlínská mise (Rio, 2000)
79. *Biggles' Special Case, 1963* — Biggles a arabská nafta (Rio, 1997)
80. *Biggles and the Plane That Disappeared, 1963* — Biggles a zmizelé letadlo (Rio, 2000)
81. *Biggles Flies to Work, 1963* — Inspektor Biggles zasahuje (Rio, 1994)
82. *Biggles and the Lost Sovereigns, 1964* — Biggles a potopená loď (T&M, 2002)
83. *Biggles and the Black Mask, 1964* — Biggles — Černá maska (T&M, 1999)
84. *Biggles Investigates, 1964* — Biggles vyšetřuje (T&M, 2001)
85. *Biggles and the Plot that Failed, 1964* — Biggles a hrob krále použité (T&M, 1999)

7. *Worrals in the Wilds* — Worrals v divočině, 2002
8. *Worrals down under*
9. *Worrals goes Afoot*
10. *Worrals in the Wastelands*
11. *Worrals investigates*

86. *Biggles Looks Back, 1965* — Bigglesovo drama v Čechách (Rio, 1999)
87. *Biggles and the Blue Moon, 1965* — Biggles a modrý měsíc, (Rio, 2002)
88. *Biggles Scores a Bull, 1965* — Biggles hledá šampiona (Rio, 2002)
89. *Biggles In the Terai, 1966* — Biggles letí do Nepálu (T&M, 2002)
90. *Biggles and the Gun Runners, 1966* — Biggles letí se smrtí (Rio, 1999)
91. *Biggles Sorts it Out, 1967* — Biggles a ztracené rubíny (T&M, 2001)
92. *Biggles and the Dark Intruder, 1967* — Biggles a tajemný veřelec (T&M, 2000)
93. *Biggles and the Penitent Thief, 1967* — Biggles a kajicný zloděj (Rio, 2002)
94. *Biggles and the Deep Blue Sea, 1968* — Biggles a temně modré moře (T&M, 2004)
95. *Biggles in the Underworld, 1968* — Biggles v podsvětí (Rio, 2002)
96. *Biggles and the Little Green God, 1969* — Biggles a nefritový bůh (Rio, 2001)
97. *Biggles and the Noble Lord, 1969* — Biggles ve službách Scotland Yardu (Rio, 1993)
98. *Biggles Sees Too Much, 1970* — Biggles vidí příliš mnoho (Rio, 1996)
99. *Biggles — The Modern Boy, Popular Flying* — Biggles — Zapomenuté příběhy (T&M, 2003)

Přehled všech knih W. E. Johnse, kterých hrdinkou je důstojnice le-
tectva Joan Worrals, WAAF. Český název značí zařazené tituly do
edice T&M „Hrdinové vzdušných bitev“.

1. *Worrals of the WAAF*
2. *Worrals flies Again*
3. *Worrals carries on* — Worrals — Záchraná akce, 2000
4. *Worrals on the Warpath* — Worrals na válečné stezce, 2001
5. *Worrals goes East* — Worrals v Orientě, 2000
6. *Worrals of the Islands*

imo edice

oslav Moravec PRAŽSKÝ PŘÍPAD DOKTORA MAYE
(právě vyšlo)

nize jde o vzpomínky nakladatele na spisovatele a ještě na toho nakladatele. Autor příběh pojal tak trochu jako detektiv. Spolu s Karlem Mayem v ni hraje svou úlohu Richard Vilk mladší, muž, jenž se tuze zasloužil o vydávání knih v českých zemích. Platí to navzdory tomu, že zde nehraje právě úlohu svého hrdiny. Knihu doplňují faksimile dopisů Karla Maye Vilmka a přehled všech Mayovek vydaných od roku 1890 roku 1974.

Cena 160 Kč

Werlich LINCOLN 1933

bor povídek převážně inspirovaných životem V+W ve Spojených státech v době druhé světové války je doplněn několika ádkami pro dospělé. Jana Wericha si diváci zamilovali jako e a klauna, stal se dokonce jakýmsi „svědomím národa“ setých a sedmdesátých let dvacátého století. Dá se tvrdit, že ýrazně zapsal i v oblasti literární tvorby. *Lincoln 1933* dopl-knůžku *Všechno je jinak*, která v T&M vyšla v roce 2006.

Cena cca 180 Kč

Werlich VŠECHNO JE JINAK (právě vyšlo)

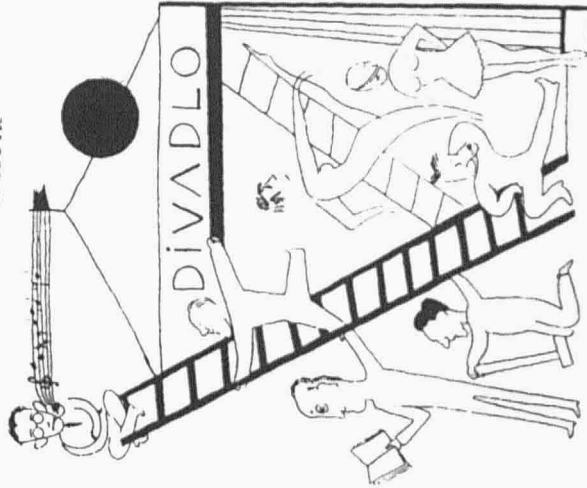
adrum záměrem Jana Wericha bylo zavzpomínat na Prahu o mládí, avšak jak text přibýval, k povídkám O Praze, O mae-pouti, O Křemencárně či O mých babičkách a dalších, ůly povídky a uvahy: O psech, O cestování, O dopravních znicích, O přírodě... Knižka je vtipná, humorná i moudrá. navá je i tím, že ji doplňuje neznámá sbírka básní Wericho-ibčky Regíny — *Znělky duše*.

Cena 185 Kč

PROSTĚ NEPROHIBUJTE

Ladik bude žasnout, proč si francouzská autorka vybrala za téma své práce zrovna námět z Prahy. Již první kapitoly knižky to však uvedou na pravou míru, neboť kulturní vazby Paříž–Praha v časech dadaismu, poetismu a avantgardy byly velice výrazné. Autorka projevila smysl pro syntézu a ve třinácti kapitolách zpracovala tématiku V+W včetně prohlnutí až do současnosti. Text má bohatou fotografickou a ilustrační přílohu. Vydání pozoru hodného díla v češtině je dosud v jednáni.

Cena cca 260 Kč

Ambrose Bierce

Americký spisovatel patří k zakladatelům hned několika literárních žánrů, z nichž nejvýraznější je horor, neboli strašidelná povídka. V naší sbírce převážují příběhy z americké občanské války Severu proti Jihu, které se autor osobně zúčastnil. Příběhy vojáků, důstojníků i civilistů si příliš nezadají s literaturou, kterou tvořil slavnější American — E. A. Poe.

Cena cca 180 Kč

Gilbert Keith Chesterton POVÍDKY OTCE BROWNA

Detektivní povídky významného anglického spisovatele u nás vyšly mnohokrát, avšak v posledních letech se na ně spíše zapomíná. Náš výběr obsáhne celkem dvacet čtyř povídek a připomene vám, jak pozoruhodným útvarem může být detektivka, když ji napíše spisovatel tak důvtipný a oduševnělý, jako byl G. K. Chesterton.

Cena cca 200 Kč

— Nakladatelství T&M si vyhrazuje případné změny v EP 2007.

Objednávky zasílejte na adresu

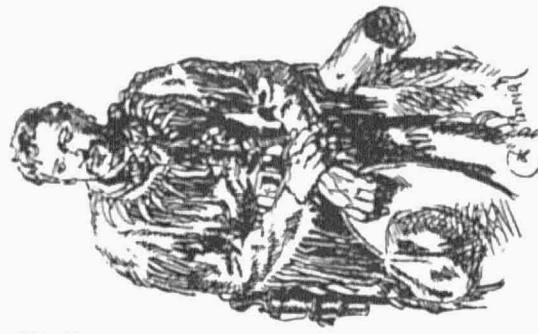
Nakladatelství TOUZIMSKÝ & MORAVEC

Pod lázní 12, 140 00 Praha 4

Tel./fax: 261 910 450

Ediční program

nakladatelství Touzimský & Moravec

2007

Velká řada

Arthur Ransome **VELKÁ SEVERNÍ?**

Knihou Velká severní? se uzavírá ucelená řada třinácti knih A. Ransoma o Vlastovkách a Amazonkách. V tomto méně známém příběhu se snaží Vlastovky a Amazonky společně s Dickem a Dorotkou zabránit sběrateli, který sbírá vejce a zabíjí ptáky, aby zničil hnízdo vzácné velké severní potáplice, která poprvé zahnízdila v Británii.

Ilustrace Arthur Ransome
Cena 199 Kč

Arthur Ransome

VELKÁ ŠESTKA (právě vyslo) Příběh chlapců z lodi Smrt a sláva a Toma, Dicka i Dorotky je trochu netypický, protože jde téměř o detektivku. V jejich přístavu Horningu totiž někdo odvažuje kotvici lodi. Přestože pachatele nikdo neuvědčil, všichni obviňují hochy ze Smrti a slávy. Trvá dlouho, než je zaskodník odhalen. Vypátrá ho až šest detektivů a vypůjčený pes!

Ilustrace Arthur Ransome
Cena 199 Kč

Ze starších titulů A. Ransoma máme na skladě knihy: HOLUBÍ POSTA, KLUB LYSEK, NECHTEJ JSME NA MORE, SLEČNA LEE, LYSKY NA SEVERU a ZÁHADNÉ VODY. Knihy si můžete objednat u T & M.

Karel May **VINNETOU III — DO VĚČNÝCH LOVIŠŤ**

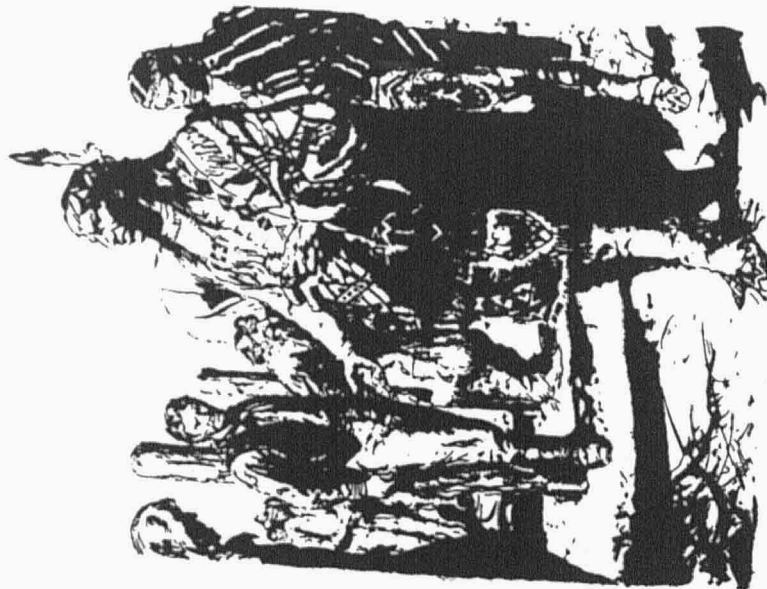
Nejslavnější indiánský příběh o přátelství, čestnosti a odvaze naceľníka Apaců Vinnetoua a jeho býleho bratra Old Shatter handa se u nás stal legendou. Vychází v nezkrácené podobě ve třech svazcích, v nichž naleznete i skvele ilustrace mistra Zdenka Buriana. Není mnoho knižních titulů, na které by kluci tak vzpomínali, jako na knižního Vinnetoua před šedesáti roky. Věřte, že ty knihy jsou žive do dnes.

Každý díl cca 240 Kč

Arthur Conan Doyle **DOBRODRUŽSTVÍ BRIGADÝRA GÉRARDA**

Tvůrce detektiva Sherlocka Holmese a profesora Challengerera (ze Ztraceného světa) napsal rovněž mnoho pozoruhodných povídek. Patrně nejucelenější radu tvoří příběhy z napoleonských válek, s dalším vynalézavým a statečným hrdinou — brigádyrem Gérardem. Radí po celé Evropě. V Zaragoza, v Anglii, do konce až v Minsku a neminulo jej ani Waterloo. Budete se bavit a žasnout.

Cena cca 200 Kč

Hrdinové vzdušných bitev

Elliott White Springs **DRAVÍ PTÁCI NAD FRONTOU**
Když přišel mladý American Springs do Evropy, aby se v něm, končil rok 1917. Vyvěskem sice prošel v britské i pod velením slavného B. Bishopa, ale protože víme, že válka skončí, zdálo se nám, že si bojů moc neužil. Přes USA vrátil se šestnácti sestřely! Přivezl domů také deník ho přítele, který zpracoval pod názvem War Birds. Knih tehdy mimořádný úspěch.

Cena cca 180 Kč

Peter Leslie

ÚTOK NA AZUROVÉ POBŘEŽÍ
Po invazi do Normandie má následovat vylodění na jižní zích Francie mezi městy Cannes a Toulon. Německá i oblastí je poměrně slabá, největší hrozbou je tanková kiterou se Spojenci pokusí zničit co nejrychleji. Výz ukol přebírá Roger Barton. Dostává se na břeh, naváže ni s odbojari a po radě střetů těžký ukol splni. Auto skutečnou událost jako napínavý příběh a čtenář se opravdu dočká. Příběh volně navazuje na známou dvo mu Tuzet spinavců.

Cena cca 180 Kč

Miroslav Liškntin

BOUŘLIVÁ OBLAKA (právě vyš) Autor si vyzkoušel prvé starty na své rodné Moravě, ps nad Afrikou a později ve stihacím spifiru nad Anglii a Ex Zurlia válka. Od ledna 1945 nosi vyznamenání DFC, a vysokým britským vyznamenáním znovu a znovu vzletá t Význam knihy zvyšuje fakt, že nekončí rokem 1945, ale li běh unora 1948, druhý letcův únik z vlasti a jeho další Vše je doloženo radou fotografií.

Cena 185 Kč